

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΤΟΥ ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΟΖΥΡΗ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΤΣΑ

(Συνέχεια από τη σελίδα 203)

Αεκεμβρίον

37

18 [ἡμέρ.] στ.

19. Μοῦ ἤφερε ὁ Νικολῆς Ταβράδος, ἀλειτρουβιδιάρης, 15 γρ. [=] 4 ζουγκιέδες καὶ ἓνα τεσσάρη, ὅπου τοῦ τὸ ἔδωκε ὁ Γεωργιάκης μου, καὶ τοῦ ἵσκει μετὰ τὸν ἴδιον 2 βράκες γρ. 5, ταπάκο γρ. 2, ρόζι γρ. 1,18, 2 πῆγες παρὶ βαπτικά γρ. 1,30 [τὸ ὅλον] 10,08. Χαρτὶ χάρισμα κόλεις 3.

25. Χριστόγεννα. Ἔδωκε τοῦ σιῶρ Μανολιό, τοῦ Μεραμπελλιῶτη καπετάνιο, τὰ 150 γρ., ὅπου τοῦ χορεύσθουνε¹¹⁷, καὶ τὰ δαρείστηκα ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνον Μωῦσῆ, γρ. 149,20.

27. Ἔλαβα δὲ τρία μνηστῆ, τοῦ Σεφρέ, τοῦ Ρεπουλεβέρ καὶ Ρεπιουλαχί¹¹⁸ γρ. 127,5.

28. Ἦρθε τὸ μονάρι, δὲ τὰ γὰ πᾶμε στὸ Βραχάσι, γὰ θεωρήσουμε τοῦ Χερρονήσου¹¹⁹ τὸ ὁποιατικόν.

31. Ἐμίσησα, δὲ τὰ γὰ πάγω στὸ Βραχάσι, γὰ ἐξετάξω δὲ τὸν Χερρονήσου τὴν περιουσίαν. Ὁ Χ(ατζή) Νικολῆς ἐπαράστησε μάστιγες διὰ τὸ μονάρι τὸ Μανολιό Νικηφόρο καὶ τὸ Φαρούριο, Κῶτες¹²⁰. Ὁ Μανολιὸς ὁ ἐργονάς του μαρτυροῦ τὸ Γιάννη Βουρλά καὶ τὸ Χ(ατζή) Γιάννη τοῦ Γεώργη.

Ἀρχὴ σὺν Θεῷ Ἀγίῳ. Νέον ἔτος 1832.

75

Γανοναρίου

1 ἡμέρα στ'. Ἀποσπέρα, ἡμέρα ε', ὥρας 2½ τῆς νυκτός, ἔφθασα

¹¹⁷ Τὸ ε. εἶναι α' ἐν. πρ. τοῦ παρατατικοῦ (= χορυστοῦσα). Ἡ κατάληξις αὐτὴ ἀκούεται καὶ σήμερ' στὴν Ἀνατ. Κρήτη.

¹¹⁸ Μῆνες τουρζικοί, ὁ 2ος, 3ος καὶ 4ος τοῦ σεληνιακοῦ ἔτους.

¹¹⁹ Πρόκειται γιὰ τὸν Ἐπίσκοπο Χερρονήσου Γερεμία (βλ. παρακάτω σελ. 15 τοῦ Κώδικα). Αὐτός, ὥς ξέρω, δὲν εἶναι γνωστός ἀπὸ ἄλλου (πβλ. ΕΕΚΣ, Γ, 137-138).

¹²⁰ Τὸ χειρόγραφο: κότες. Πρόκειται γιὰ κατοίκους τῆς Κῶ. Ἡ ὑπόθεσις ποὺ τόσον ἀσαφῶς ἐκτίθεται ἐδῶ — γιὰτὶ, πιθανόν, προσηγήθησαν σχετικὲς μνείες στὸ γύλλο τοῦ κώδικα ποὺ λείπει — σχετίζεται ἴσως μετὰ τὴν παραπάνω μείωσι τῆς 5 Ὀκτωβρίου (σ. κωδ. 35).

εἰς τὸ χωρίο Γοῦβες, δὲ αὐτὰ πάω εἰς τὸ Βραχάσι, αὐτὰ ἐξετάξω περὶ τὴν περιουσία τοῦ ἀποθανόντος Χερρονήσου Ἱερεμῖα. Ἐλείπουργήθηκα ἐδῶ [ο/τ]ζὶ Γοῦβες καὶ πρωτῆ-πρωτῆ ἔστειλαμε τὸ κοπέλι μὲ τὸ μονλίκρι στὸ Κάστρο, δὲ αὐτὸ φέρει τὸ Χατζαλή - ἐφέντη¹· καὶ τὸ βράδι ἐδειπνήσαμε ὁμοῦ μὲ τὸν σπιτονοικοκύρη τὸν Δημητράκη καὶ μὲ τὸν Γεωργάκη Τσαγκαράκη Κλαδίκο, ὁ ὁποῖος, ὥς γνωστός μου, μοῦ ἔκαμε καλὸ ἀγιαξιασιλίκι². Τὴν αὐτὴν ἡμέρα ἦρθε ὁ Πέτρος³ μὲ τὸ σούπαχη στὸ Κάστρο.

2. Ταχυρὴ μοῦ ἔδωσε εἰδηση ὁ χατζῆς τῶν Τραβαδιοῦ, ὁ Κωνσταντῖνος, ὅτι ἐχθὲς τὴν ἀρχιμηνιὰ ἐπέρασε ὁ Πέτρος ὁμοῦ μὲ τὸν Χιαπανάκη καὶ πηγαίνουν κατὰ τὸ Κάστρο. Καὶ εἰς τὰς 9 ὥρας τοῦ Σαββάτου ἔφτασεν ὁ Χατζαλή - ἐφέντης ἐδῶ [ο/τ]ζὶ Γοῦβες καὶ ἦκαμε παζάρι αὐτὸ τοῦ πᾶνε τὸ γιαντάκι⁴ του στὸ Βραχάσι γρ. 5,20.

3. Εἰς τὰς 3 ¹/₂ ὥρας ἐμισέψαμε ἀπὸ τζὶ Γοῦβες καὶ ἦρθαμε στὸ Βραχάσι εἰς τὴν δεκάτη ὥρα καὶ τὸ βράδι ἐξετάξαμε τοὺς ἐγκατοικοὺς δὲ αὐτοῦ Χερρονήσου τὸ προῖμα, ἀμὴ δὲν εὐφρόθη τίπετις.

4. Ἐμισέψαμε ἀπὸ τὸ Βραχάσι μετὰ τὸ κιντὶ καὶ ἦρθαμε στὸ Χουμεργιάκο τὸ ἀξαμναμάζι⁴.

5. Ἐμείναμε στὸ Χουμεργιάκο . . . *

9. Ἐμισέψαμε ἀπὸ τὸ Χουμεργιάκο καὶ ἦρθαμε τὸ βράδι [ο/τ]ζὶ Γοῦβες καὶ ἐξομείναμε στοῦ Χ(ατζῆ)-Γιάννη.

10. Ἐμισέψαμε ἀπὸ τζὶ Γοῦβες καὶ ἦρθαμε στὸ Κάστρο καὶ ἠύρηκα τὸ[ν] Πέτρο καὶ τὸ Μανολιὸ καὶ τὸ Χιαπανάκη καὶ ἦσαν ἐρχομένοι, αὐτὸ δώσουνε λογαριασμό.

12. Ἐλογαριαστήκαμε μὲ τὸ[ν] Πέτρο καὶ δὲν ἔμεινε μὴτε ἀπὸ ἰχιούρι⁵ μὴτε ἀναμεταξύ μας αὐτὸ δίνει ἕνας ὑπὲρ τοῦ ἄλλου μας τίπετις. Ἐδωσα καὶ τοῦ Μανολιὸ διὰ τοῦ Καστελλιοῦ τὰ χαρούπια τὴ[ν] πάο-τη τως γρ. 13,30.

14. Ἐστειλα τῆς δασκάλισσας μὲ τὸν Κωνσταντῖνον τὸ μνηαῖον, ὅπον τὸν ἐδιάβαζε, γρ. 1 δεμένο. Ἐδωσέ μου ὁ Πέτρος γρ. 51, δὲ αὐτὸ τοῦ ἀγοράσω ἕνα ἀντερὶ καὶ ἕνα κοτόχι.

¹) Γραμματέας τοῦ Ἱεροδικείου Ἡρακλείου (Τ.Α.Π. κωδ. 36, σ. 129).

²) Συντροφιά στὴν ὁδοπορία.

³) Ἐννοεῖ ἴσως τὸ καθιερωμένο χαλί (σετσαντέ), ὅπου κάθε μουσουλμάνος κάνει συνήθως τὴν προσευχή του.

⁴) Ἐσπερινὴ προσευχή· χρονικὸς προσδιορισμός, ποῦ σημαίνει: κατὰ τὴ δύση τοῦ ἡλίου.

* Τὰ ἀποσιωπητικὰ καὶ ἐδῶ καὶ παρακάτω σημαίνουν παράλειψη κειμένου. Παράλειψα ὅσες φράσεις ἐπαναλαμβάνονται στερεότυπα. Ἡ μεγάλη ἀπόσταση ποῦ παρατηρεῖται πολλὰς φορὲς ἀνάμεσα στίς ἡμερομηνίες δὲν ὀφείλεται σὲ παράλειψη, ἀλλὰ σὲ ἑλλειψη σημειώσεων.

⁵) Φόρος τῆς δεκάτης.

15. Ἔδωσα τοῦ Δα(σκαλο)γιαρνιὸ Ἀσπροδάκη δάνεια γρ. 40.

18. Εἰς τὰς ἔξτε ὥρας τῆς ἡμέρας ἔφτασε ὁ Χάρζ⁶ Μουσταγὰ-Πα-
χιὰς στὸ Κάστρο ἀπὸ τὰ Χανιά.

19. Ἔδωσα τοῦ σουπάχη Χιαπαράκη δάνειους 2 τουλτιέδες καὶ
ἐμίσεψε, διὰ τὰ πέντε στή[ν] Κριτού.

20. Ἔδωσα τοῦ Χαρίτο-συμβούλου⁷ δάνεια 2 ἐννιάρια καὶ μιὰ σι-
δεροπαρασθιὰ, γρ. 1,10. Τὴν αὐτὴν ἡμέρα ἐπροτογράφηκε ὁ Ραϊτί-
ἐρέντης⁸ στὸ Χιουρά, τὴν 9 ὥρα τῆς ἡμέρας, καὶ ἐκάθισε ὡς ἐμισή
ὥρα καὶ ἀνεχώρησε καὶ ἦτον κληήρης ἀπὸ τὴν ἡμέρα, ὅπου ἐθάψανε
τὸ Χανιλή.

22. Πρώτη Ραμαζανίου. Ἐλάβαμε 2 μηνιάτικα, γρ. 484,30.

25. Ἔδωσα δάνεια 2 τουλτιέδες τοῦ Πα(πᾶ)-Γεωργάκη Σέεργη,
ἐφημέριον τοῦ Ἀγίου Μαθαίου.

26. Ἦρθασε ὁ Ἀγιος Πέτρος⁹ ἐδῶ ἔχων συνοδεία τὸν ἡγούμενον
τῶν Δωριγῶν¹⁰ καὶ τὸν Πα(πᾶ)-Μανολιὸ ἐκ τοῦ Νέου Χωριοῦ.

27. Ἐδειπνήσαμε ὁμοῦ μὲ τὸν Ἀγιον Πέτρος εἰς τὸ σπίτι μου.

⁶) Διοικητὴς ὁρθότερα: μουχαφίς.

⁷) Σύμβουλος τῆς ἐπαρχίας Πυργιωτίσσης (Τ.Α.Π. κωδ. 139, σ. 10). Κατὰ
τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821-30 ἦταν πληρεξούσιος τῆς ἰδίας ἐπαρχίας (βλ. Κρι-
τού β. ο. υ. λ. 53¹), ὅπου ἀναγράφεται μὲ τὸ ἐπώνυμον Παπαδάκης). Ἦταν γιὸς τοῦ
Παπα-Νικολή ἀπὸ τὸ Τυμπάκι (Τ.Α.Π. κωδ. 113, σ. 99).

⁸) Προέδρος τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου Ἡρακλείου (Χιουρά Ναξιρί). Ἦταν
ἀπὸ τοὺς ἐμπιστοὺς τοῦ Μεχμέτ-Ἀλή καὶ γι' αὐτό, ὅταν ἡ Κρήτη ἐπανήλθε
στὴν κυριαρχία τοῦ Σουλτάνου, ἀπελύθη ἀπὸ τὴν προεδρεία τοῦ Συμβουλίου
(βλ. ὑποσ. 77 τῆς Εἰσαγωγῆς). Συνέντευξί του μὲ τὸν P a s h l e y βλ. στοῦ
ἰδίου I, 193 κ.έξ. Στὸ Τ.Α.Π. κωδ. 135, σ. 96 (τοῦ 1830) σώζεται διαταγὴ τοῦ
Μουσταγὰ-Πασᾶ πρὸς τὸν Ἱεροδίκη καὶ τοὺς προκρίτους τοῦ Μεγάλου Κάστρου,
ὅπου, μετὰξὺ ἄλλων, ἀναφέρονται καὶ τὰ ἑξῆς: «Ἐστὼ εἰς ὑμᾶς γνωστόν, ὅτι ἀπο-
στέλλεται ἀπὸ τοῦ ὁ ἐλαμνοφύτατος συνταγματάρχης Σείρη-ἀγάς καὶ ὁ ἐντιμότατος
Ραϊτί-ἐφέντης, οἱ ὅποιοι θὰ ἐπιληφθῶσι τῆς διοργανώσεως πασῶν τῶν ὑπηρεσιῶν
τοῦ διαμερισμοῦ Χάνδακος ὡς καὶ τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου . . . Ἀπὸ τοῦδε θὰ
ἀναγνωρίζετε τοὺς ὡς ἀνωτέρους ἀξιωματούς σας, πρὸς οὓς καὶ θὰ ἀπευθί-
νεσθε διὰ κάθε ὑπόθεσιν. Συμφώνως πρὸς τὸν κανονισμόν, ὃν εἴχομεν προλαβόντως
ἐμπιστευθῆ πρὸς τὸν καίμακάμην Ἰσμαήλ ἀγάν, θὰ ἐπιλύετε ἀπὸ συμφώνου τὰς
ἐπιθέσεις τὰς ἀρροφῶσαι τὸν τόπον καὶ θὰ παρέχετε κάθε ἐνδοκίαν πρὸς τὸ Τοπ-
ικὸν τοῦτο Συμβούλιον . . . Εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς δικαιοδοσίας σας οἱ Χριστιανοὶ
καὶ οἱ Ὀθωμανοὶ θὰ τυγχάνουν τῆς ἰδίας μεταχειρίσεως . . . ».

⁹) Δωρόθεος Διαμαντίδης (1825-1855). Ἀξιοσημείωτος ἦταν ἡ δράσις του
γὰ τὴν βελτίωσιν τῶν σχολικῶν συνθηκῶν τῆς Ἐπισκοπῆς του (βλ. Μ. Μαυ-
ροειδίη, Ἐνθυμήματα, στὸ περιοδ. «Δρῆρος», τευχ. 37-38 σ. 6-7. Πβλ. καὶ
Τωμαδάκη, ΕΕΚΣ, Γ', 152.

¹⁰) Μοναστήρι στὸ Μεραμπελλο, πού δὲ σώζεται σήμερον βλ. Ν. Παπα-
δάκη, Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης, Χανιά 1936, σ. 95.

28. Ἐδιδειπνήσαμε μαζί με τὸν Ἅγιον τὸν Πέτρος καὶ τὸν Ἅγιον Οἰκονόμον Μελχισεδέκ καὶ μετὰ τὸν Στυλιανόν, λουκιανιέση, εἰς τὸ σπίτι μου.

30. Ἐγράψανε τὸ ἐγγόνι μου τὸ Λιανάκη στὸ σχολεῖον¹¹, γὰρ δίδει τὸν χρόνον γρ. 60. Καὶ ἤρρεε ὁ Κωπταντῆς Κλόντζας τοῦ Τιστάρ-ἀγά λάδι ὁκ. 55, 8που τὸ ἔστειλε ὁ Πέτρος.

Φλεβαρίου

1 [ἡμ.] β'. Ἦρθε τὸ Καλλιό μου μετὰ τὸν Ἡλία.

2. Ἐχειροτονήσανε τὸν Ἅγιον τὸν Λάμπης¹². Ἐστείλα στοῦ Χιτιανάκη τὸ σπίτι γρ. 5,20.

3. Ἐδωσα τοῦ ἡγουμένου Δωρογιώτη 5 ἐννιαρία καὶ 2 τουλιέδες δάνεια, γρ. 50,20.

77 4. Ἐδωσα τοῦ γαμπροῦ μου τοῦ Ἡλία γρ. 50. Ἐδωσά του καὶ 2 σαράνια καὶ ἓνα λεγκέρι καὶ ἀκόμη μιὰ βαρά, γὰρ τὴ βασιτὰ στὸ σπίτι.

5. Ἐπήραμε τὴν ἀπόφαση ἀπὸ τὸν ἡγεμόνα γὰρ μὴν δώσουν τὰ παλαιὰ ἱχιούρια τοῦ λαδιοῦ. Ἐδωσαν οἱ Μελιδονιώτες τοῦ Τιστάρ-ἀγά διὰ τὸ χρέος τως γρ. 1835,10 . . .

8. Ἐδωσα τοῦ Χουσεῖν-ἀγά στάρι ὁκ. 22, γὰρ τὸ πέφει στὸ μῦλο. Ἐστείλα καὶ στή[ν] Κριτζά μετὰ τὸν Μανολιὸ τὸν Ἀλεξάκη γράμμα δζὰ τὸ ἱχιούρι τοῦ παλαιοῦ λαδιοῦ, ὅτι τὸ ἔκαμε ὁ ἀφέντης μας ἀγι¹³. Ἐστείλα μετὰ τὸν δά(σκαλο) τὸ Νικολή Ταβράδο τῆς Ἐργινοῦσας μου 1 μοσκοκάρουδο καὶ γαρέφαλλα καὶ κανέλι καὶ μαραθόσπορο τοῦ Πέτρο, γὰρ τότε σπείρει . . .

10. Ἐστείλα τοῦ Πέτρο μετὰ τὸ Γεώργη Ρέστη ἑμισὴ ὁκ. καβέ καὶ μισὴ ὁκ. ζάχαρη καὶ ἱατρικὰ τοῦ ὀίγου.

11. Ε' τῆς Ἀποκράς ἐπῆγα τὸν Κωσταντῖνο τὸ Λιανάκη, τὸ ἐγγόνι μου, στὸ ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον στὸ Κάστρο.

12. Ἐστείλα μετὰ τὴν Ζαχαρένια τοῦ Τιστάρ-ἀγά 6 ἐννιαρία δάνεια . . . γρ. 54.

¹¹) Παραστατική εἰκόνα τῆς ἐκπαιδεύσεως στὴν Κρήτη κατὰ τὸ πρῶτο τέταρτο τοῦ περασμένου αἰῶνα μᾶς δίδει ὁ περιηγητὴς Sieber (περιηγήθηκε τὴν Κρήτη τὸ 1817) στὸ βιβλίον του Reise nach der Insel Kreta im Jahre 1817. Leipzig und Sorau 1823, σ. 282-284 (τὸ σχετικὸ τμήμα μετέφρασε καὶ ἐδημοσίευσε ὁ Γ. Τζομπανάκης στὴν ΕΕΚΣ, Β, 269-284). Γιὰ τὶς μεταρρυθμίσεις ποὺ ἐπέφερε ἡ Αἰγυπτιακὴ Κυβέρνηση βλ. Μουρέλλου, Γ', 1290 καὶ 1300. Πβλ. καὶ Pashley I, 122 καὶ II, 27.

¹²) Πρόκειται γιὰ τὸν Νικόδημον, ποὺ ἐθεωρεῖτο ὁ «φιλομαθέστατος τῶν ἐν Κρήτῃ ἀρχιερέων» (βλ. Τωμαδάκη, Ἐλεγχος τῶν ἐν Κρήτῃ ἀρχιερατευσάντων . . . σ. 142).

¹³) Συγχώρηση, ἀμνηστία, παραγραφή (βλ. Ν. Παπαδάκη, Ποίημα Ἱστορικόν, «Κρητικά» Δ, σελ. 21).

13. Βράδι, ὥσάν ἐποδειπνήσαμε, ἐπήγαμε στοῦ Ἀδαμιάκη Ὁρολογᾶ¹⁴ τὸ σπίτι καὶ ἐγλεντίσαμε.

14. Ἀποκρά. Ὁμοίως ὡς ἄνωθεν στοῦ Ἀδαμιάκη ἐγλεντίσαμε.

15. Ἐπὶ γὰρ στὴ Μητρόπολιν 2 γυναῖκες καὶ τζὶ ἐροαβδίσανε πρὸς 25¹⁵. Ἐκρίθηκε ὁ Παπὰ-Δημήτριος ἀπὸ [τὴν] Πρίνα μὲ τὸν Σφρακιανὸν Μανοῦσον δὲ αὐτὸν καὶ ἔδωσε τὸ Συμβούλιον τοῦ Παπὰ τὸ δίκιον, ἐπειδὴ ἐθεωρήστηκε αὐτὴ ἡ κρίσις τρεῖς φορές. Μὲ τὸν ἴδιον Παπὰ-Δημήτριον ἔστειλα στὸ Μεραμπέλλο τὸ χουλασὰ τῆς βάρδιας, νὰ φυλάσσουνε στὰ καραούλια στὰ περιγιάλια Τοῦρκοι καὶ Ρωμιοί¹⁶.

16. Ἐγνωρίστη κάποιος Γεώργιος ἀπὸ τὴν Πισκοπή, πιτσαξίης, ὅτι ἔκοβγε π(α)ρ(άδες) καὶ ἐφέρανε στὸ Συμβούλιον πλείονα ἑκατὸν γρ(όσια) καὶ ἐποφασίστη νὰ κάμει στὴν ἄλυσσον χρόνια 2 νὰ καθαρίζει τὸ λιμάνι, καὶ ὁ ἕτερος Γεώργιος, ὅπου τζοῖ παίρνει καὶ τζοῖ δίδει στὸν λαόν, χρόνους 1.

17. Ἔλαβα ἀπὸ τὸν Σιλαιμιανὸν δὲ αὐτὸν Παπὰ-Δημητράκη, 78 Πρινωτή, γρ. 15, 20. Ἐγόρασα μιὰν κασελοπούλα γρ. 8 καὶ κλειδωνιά γρ. 4. Ἐπὶ γὰρ καὶ μιὰν παγίδα τοῦ πο[ρ]τικοῦ γρ. 2 καὶ ἓνα ποκάμισο γρ. 11.

20. Ἐπῆρε τὴν ἀπόφασιν ἀπὸ τὸ Συμβούλιον ὁ Μανόλης Ἀνδρονλάκης δὲ αὐτὸ μιλαθιανὸν προῖμα, ὅτι ἔχει τὸ δίκιον, καὶ ἐπῆρε τὸ ἱλάμι πουργουτισμένο¹⁷.

21. Παῖράμι.

22. Καθαρὰ Λεντέρᾶ. Μᾶς ἤρρερε ὁ σύντεκρος τοῦ Πέτρο, ὁ Κάσιος, λουλάδες 58 καὶ ἓνα χαρτὶ καπνὸ ὡς ἑμισὴ ὀκτὰ τοῦ Ἡλία, οἱ δὲ λουλάδες εἶναι τῆς ὁλότης.

23. Ἔλαβα ἀπὸ τὸν Γεωργιάκη Ἀθούση 3 ἐννιάρια καὶ ἓνα ζουλιέ, ὅπου τὰ στείλανε τὰ Ποθάκια, τοῦ Μανόλη οἱ γιοί, νὰ σάσω τὸ τζαρέ¹⁸ τως.

¹⁴) Ἀπὸ τοὺς πλουσιώτεροισι Ἡρακλειώτες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης (βλ. Τ.Α.Η. κωδ. 50, σ. 69).

¹⁵) Ἀπὸ τὰ ἐγγραφα τοῦ Τ.Α.Π. συνάγεται ὅτι ἡ πορνεία ἀπαγορευόταν ἐπὶ Αἰγυπτιακῆς Κατοχῆς. Οἱ πόρνες ἐκλήθησαν τότε νὰ υπογράψουν «δήλωσιν μετανοίας». Φαίνεται ὅτι οἱ ἀναφερόμενες ὑπὸ τοῦ Κοζ. γυναῖκες, ἐπειδὴ παρέβησαν τὴν ἐπόσχασίν, παρεπέμφθησαν ἀπὸ τὸ Συμβούλιον, γιὰ νὰ κολλασθοῦν, στὴ Μητρόπολιν, πού ἐτιμωροῦσε τίς τέτοιες παρεκτροπές τῶν χριστιανῶν γυναικῶν.

¹⁶) Οἱ πειρατὲς τότε ἐλυμαίνοντο τὸ Αἰγαῖον (βλ. πρόχειρα Γ. Ἀσπρέα, Τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Ἑλληνικοῦ Ναυτικοῦ, «Ἱστορία» [τῆς «Πρωΐας»], τευχ. Γ, σ. 32-33. Ὁ «χουλασὰς τῆς βάρδιας» εἶναι ἡ περίληψις τῆς ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου γιὰ τὴ φύλαξιν τῶν παραλίων.

¹⁷) Ἀπόγραφο τῆς ἀποφάσεως ἐκτελεστό.

¹⁸) Ἐτήσιος φόρος τῶν κτημάτων τῶν ἀμειρωμένων γιὰ φιλανθρωπικοὺς σκοποὺς (βακούφιζα).

25. "Εστειλα τοῦ Ἐργινοῦσι μου μὲ τὸ Γεωργάκη Ἀθούση ἕνα σακκούλι μὲ φασούλια καὶ ἕνα τιγριμάκι¹⁹ τοῦ παιδιοῦ καὶ τὸ φενέρι τοῦ Πέτρο.

27. "Ελαβα ἀπὸ τὸ χωριὸ μὲ τὸ Σκυβαλογιάννη λάδι ὀκ. 25 καὶ ἀχιβάδες 100, ὅπου μοῦ τζοῖ στείλανε ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἡλίας, καὶ ἕνα τορπὰ μὲ ἐλιές καὶ κορομυῖδια καὶ πέντε ψωμιριά. "Εστειλε ὁ Πέτρος τοῦ Τιστὰρ-ἀγᾶ κερί ὀκ. 2,225, 12 γρ. ἢ ὀκᾶ.

28. "Εστειλα, μὲ τὸ Γιά(ννη) Σκύβαλο, τοῦ Πέτρο ἕνα σακκούλι καὶ δυὸ χαρτιά καπνὸ ἀπὸ 2 λουλ(ά)δ(ες), γὰ δώσει τὸ ἕνα τοῦ Ἡλία καὶ τὸ ἄλλο τοῦ Πέτρο. Ὁμάδι ἦσαν μὲ τὸ χαρτιά Ταβλά.

29. "Εστειλα μὲ τὸ Μιχάλη Παγχαλάκη ἕνα σακκούλι μὲ ἐγτὰ ὀκ. φασούλια τοῦ Πέτρο καὶ τοῦ Ἡλία καὶ τοῦ Γεωργάκη μου, γὰ τὰ μοιρασσοῦνε, καὶ τρία καραμπίθια γὰ πάροννε ἀπὸ ἕνα. Ἐγόρῃσα μιὰ βενέτικη κασελοπούλα παλαιὰ γρ. 7,20.

Μαυτίο[ν]

1 [ἡμ.] γ.

2. Ἐγόρῃσα ἕνα μαγκάλι ὀκ. 2,60 γρ. 17,36. Ἐπῆρα καὶ μιὰ κασελοπούλα ζωγραφιστὴ γρ. 13. ἐποῦλῃσά τηνε γρ. 20. "Ελαβα ἀπὸ τὴν Κριτσά μὲ τὸν Κωστα[ν]τὴ Ταβράδο ἕνα καλαθάκι σουπιές 14, τὲς ὁποῖες ἔστειλε ὁ Πέτρος μου, τὰς 10, καὶ ὁ Ἡλίας, τὰς 4.

79 3. "Εστειλα, μὲ τὸν Κωστα[ν]τὴ Ταβράδο, τοῦ Πέτρο μιὰ ὀκ(ά) καπνὸ, ὅπου τοῦ τὸν ἐλιβέρισε²⁰ ὁ παῖρακτάρ Μουσταρὰς καὶ μὲ τὸ Λιφτὴ Προ(αῖμη) ἔδωσα τοῦ παῖρακτάρη γρ. 3,10. "Εστειλα μὲ τὸν ἴδιο τοῦ Μιχελίου Λιανοῦ ἕνα χαρτί καπνὸ καὶ τοῦ κηροῦ του ἄλλο ἕνα καὶ εἶχα καὶ σιὸ χαρτί ἀπὸ δυὸ λουλάδες στὸν κάρθα ἕνα. Τὴν αὐτὴν ἡμέρα ἤφεραν οἱ Μελιδονιώτες τοῦ Τιστὰρ-ἀγᾶ δζὰ τὸ χρῆος, ὅπου τοῦ χρεωστοῦσανε, καὶ τὰ μετρήσανε στὸ Χιουρὰ γρ. 1191,20. Εἶχασίν του καὶ πρὸ ἡμερῶν φερόμενα γρ. 1835,10 = 3026,30.

5. Ἐπχ[ι]άσανε ἕνα κλέφτη Τοδροζο, ὅπου ἤνοιξε τοῦ Χουσεῖνραγα τοῦ Χουδετσανοῦ τὸ δουκιάνι, ὀνομαζόμενος Ρετζέπης, τοῦ Ἀρχανιώτη γιός, καὶ, ἀφοῦ τὸν ἐβάλανε στὸ φάλαγγα, ἐμολόγησε, ὅτι εἶχετε ἀκόμας 3 δουκιάνια ἀνομμένα καὶ διὰ προσταγῆς τοῦ Μουσταφᾶ Παχιᾶ τὸν ἐβάλανε πάλι εἰς τὴν φυλακὴν ἕως δευτέρα ἐξέτασις.

6. Ἐφθασε ἡ γουλέτα τοῦ Πιλάλ-καπετάνιο καὶ ἤρρεε τὰ μπειλίκικα ξύλα²¹ ἀπὸ τὸ Μεραμπέλλο, ἢ ὁποῖα μοῦ ἔφρεε καὶ ἐμένα 16

¹⁹) Μικρὸ μαντήλι-κάλυμμα τῆς κεφαλῆς. Ἀκούεται σήμερα : ντεγριμῖ.

²⁰) Ἀλιβερντίζω = ἀγοράζω.

²¹) Τὰ ξύλα ποὺ προσορρίζονταν γιὰ τὰ σόγια τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τῆς Διοικήσεως.

ζύγια, καί, ἀφοῦ μοῦ ἐδόθηκε τεσκερὲς ἀπὸ τὴν Πόρτα, τὰ ἐπερίλαβη καὶ ἐπῆρε ὁ σιδηρὸς Νικολάκης Καλαφτιάκης ζύγια 2, ὁ κιαγιάς ὁ Μαρολιὸς 3 καὶ ὁ Λιακογεώργης Σακελῆς, γὰρ τὰ πάει στοῦ Σαπανάκη τὸ σπίτι, 6. Ἐπῆρα καὶ ἐγὼ ζύγια 5.

7. Ἐπαρισίασαν τὸν ἄνωθεν κλέπτην εἰς τὸ Χιουρά δὲ δευτέρα ἐξέτασις καὶ ὁμολόγησε ἓνα ἄλλον του σύντροφον εἰς τὰς κλεψιάς — Ὁθωμανός, παράνομον Λαδοῦκος —, ὁ ὁποῖος τὸ ἀρνήθη, καί, ἀφοῦ τοῦ ἐτινάζανε στὸ φάλαγγα 110, τὸν ἐβάλανε στὴ φυλακὴ ἕως δευτέρα ἐξέτασις, ἵσως καὶ ὁμολογήσει τὴν ἀλήθειαν . . .

9. Τῶν Ἀγίων 40 μοῦ ἄπειλε ὁ Ἅγιος ὁ Πέτρος μερικὸν ἀχιβάδες ἀπὸ τὸ Μεραμπέλλο.

10. Ἐμίσηψε τὸ Καλλιό μου μετὰ τὸν κουνιάδον τῆς τὸ Λιανάκη εἰς 80 τὰς 3 ὥρας τῆς ἡμέρας, μετὰ τοὺς ὁποίους ἔστειλε τοῦ Πέτρο τὰ ρούχα τὰ ἐδικά του καὶ τῆς γυναικὸς του : φουστανί, κοντόχι, τζεμπέρι ἐδικά του : ζιπὸνι, γελέκι, ποκάμισο καὶ τοῦ Παπᾶ Δημητράκη, Πριουώτη, τὸ ζιπὸνι τῆς παπαδιᾶς του.

12. Ἐγινε ἀπόφασις γὰρ δώσει ὁ Σαλή [μ]πουλούκπαχης τοῦ Μαρόλη Ἀνδρουλάκη γρ. 56 εἰς διορίᾳ ἡμέρες 32 καὶ μετὰ ἄφητεν ἐπίτροπον του γὰρ τὰ λάβω.

13. Εἰς τὰς 5 ὥρας τῆς ἡμέρας ἐμισέψαμε μετὰ τὸν Σελήμ-ἀγά²² καὶ μετὰ τὸν καπετὰν Χαρίτον τῆς Πυργιώτισσας καὶ ἐφθάσαμε εἰς τὰς 11,30 ὥρας εἰς τὸ χωριὸν Ἀσῖτες καὶ ἐξωμείναμε ἐκεῖ καὶ τὸ πορνὸν Δευτέρας

14. ἐγυρῖσαμε τὰ χωράφια τοῦ Τζελεπῆ καὶ τὰ βοήγαμε 227 μουζούρια καὶ ἐσυμφωνήσαμε μετὰ τοὺς χωριανοὺς γὰρ τοῦ δύνουν 10 ἀρνιά τὸ χρόνο, γὰρ βοσκίζουν στὰ χωράφια του τὰ δὲ τῶς. Καὶ ἐμισέψαμε καὶ ἤρθαμε στὸ Κάστρο σφαλισμάτα τῆς πόρτας.

15. Ἐρθεν ὁ Ἡλίας, ὅπου τοῦ ἔκανε [γ]ταβὰ τοῦ Πέτρος ὁ υἱὸς ὁ Μιχαλάκης²³, ὅτι τοῦ χρεωστοῦσε γρ. 577,20, καὶ ἤρθε καὶ ὁ Παπὰ-Δημητράκης ἀπὸ τὴν Πρίνα ὁμοῦ μετὰ τοῦ Μενέγο τὸ γαμπρὸ καὶ ἐγύρεβγε ὁ Παπᾶς ἀνάδοχο γὰρ βαπτίσει τοῦ γιοῦ του τὸ πρῶτον τοῦ παιδὶ. Ἐδωσέ μου ὁ Τιστάρ-ἀγάς 10 ἐννιάρια, γὰρ τὰ κάμω ζουλιέδες, γὰρ τῶν στείλω τοῦ Πέτρο, γὰρ κόψει ξύλα τοῦ ἀγᾶ.

18. Ἐπῆρα ἓνα ποκάμισο μεταξοφάδιαστο γρ. 16,20 διὰ τοῦ Πέτρο τῇ γυναικί. Ἐγόρασα τοῦ Ἡλίου ἓνα ζευγάρι σαοδίνια γρ. 25 καὶ τοῦ φαρμεγιάκι ἓνα ζευγάρι παλιά, πέτσωμα, γρ. 11.

19. Ἐμίσηψε ὁ Χιαπανάκης καὶ ἐπῆρε γράμματα ἀπὸ τὸν Τεφερ-

²²) Συνταγματάρχης, ὁργανωτὴς τῶν στρατιωτικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Μεγάλου Καστροῦ (βλ. ὑπομν. 8 [1832]).

²³) Μιχαὴλ Διαμαντίδης. Ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐμπόρους, πὺν μετονόμασαν τὸ Μ. Κάστρο σὲ Ἡράκλειον (βλ. Σταυράκι, 171).

[δ]ὰρ-ἐφέντη²⁴ καὶ ἀπὸ τὸν Τζιτάρ-[μ]πεη, νὰ πάγει σουπαχης στὴν Κριτσά. Τὴν αὐτὴν [ἡμέραν] ἔδωσε ὁ Ἡλίας τεμεσουόκι τοῦ Πέτρος τοῦ γιοῦ Μιχαήλ, ὅτι τοῦ χρεωστεῖ 685,20 γρ. εἰς διορίαν μῆνες 3.

81 29. Ἔστειλα μὲ τὸ Μανόλη Νερατζούλη ἕνα ποργιουριτὶ στὸ Νέον Χωριὸ δζὰ τὸ σηκωμὸ τῶν στρατευμάτων²⁵

29. Μοῦ ἔστειλε ἀπὸ τὴν Κριτσά ὁ κοντιάδος μου ὁ Ποθομιχελῆς 8 σουπιές καὶ 30 αὐγά καὶ τεσκερὲ νὰ γιαιπιουτίσω²⁶ τῆς θυγατρὸς του τῆς Μαρίας ἕνα ζιπόνι [μ]πλάβο. Ἦρθε ὁ Σκυβαλάκης καὶ ὁ Σγουνράκης καὶ μοῦ ἔβαστα ἀπὸ τὸ Γεωργάκη μου 50 αὐγά.

30. Ἐμίσεψε ἀπὸ τὸ Μεγάλο Κάστρο ὁ Μουσταρά-Παχιά, ἐφέντης μας, διὰ τὰ Χανιά. Ἔστειλα μὲ τὸ Γεώργη Σγουνράκη τοῦ Γεωργάκη μου 2 ζώνιες καὶ τοῦ Πέτρο τοῦ παιδιοῦ ροῦχα καὶ τοῦ φιλιότισο τοῦ Σκυβαλάκη ροῦχα καὶ τοῦ δοῦλο μας ροῦχα καὶ φέσι καὶ τοῦ Ἡλίου ἕνα φέσι. Τὸ φεγγάρι ζιζατῆ²⁷ εἶχε 11, ὅταν ὁ Ἀγιάνγας²⁸ ἐποφάσισε νὰ μὴν δώσει ὁ χ(ατζή) Σμαήλης τὸ λάδι τοῦ Ζουμπούλι, ὁκ. 26, καὶ ἦτυχε καὶ ὁ Κατῆς στὸ Συμβούλιον καὶ βλέποντας ὅτι τὸ Συμβούλιον τὸ κρίνει εἶπε καὶ αὐτός, ὅτι εἶναι τζῆ κρίσης, ἐπειδὴ τὸ πῆρε ζόρλε

Ἀπριλί[ν]

1 [ἡμ.] σί'. Ἔστειλε τοῦ Πέτρο ὁ Ἀγάς τεσκερὲ τοῦ λαδιοῦ ὁκ. 176 μὲ τὸ δά(σκαλο) Νικολή Σκονληζάρη.

3. Ἐφταξαν τὰ καράβια, ὅπου ἤφρεσαν τὸ ἀσκέρι ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἐπῆσαν τὸ πρῶτο ἀσκέρι.

82 5. Ἐρωώπησε ὁ Ραντίπ-ἐφέντης καὶ ἔγινε κληνῆρης ἐκ τὰ ρεματικά.

6. Ἐπῆσαν τὰ καράβια τὸ αἰγυπτιακὸν ἀσκέρι καὶ ἐμισέψανε, ἀφοῦ ἐξε[μ]παράρανε τὸ ἕτερον ἀσκέρι, ὅπου ἤφρεσαν. Τὴν αὐτὴν ἡμέρα

²⁴) Οἰκονομικὸς ἔφορος. Ὁ Τεφτερδάρης ὅλης τῆς Κρήτης ἤδρευε στὸ Μ. Κάστρο (βλ. Τ. Α. Π. κωδ. 135, σ. 56, ὅπου ἀναφέρεται ὡς τοιοῦτος ὁ Ἀλὴ-Βέης. Πβλ. καὶ «Χριστ. Κρήτη» Β, 99).

²⁵) Πρόκειται γιὰ ἀντικατάσταση τῆς Φρουρᾶς (βλ. ἀμέσως παρακάτω ἡμερομηνία 3 Ἀπριλίου).

²⁶) Γιαπιουτιζω = παραγγέλλω τὴν κατασκευή.

²⁷) Φεγγάρι ἐδῶ σημαίνει μῆνας. Ὁ Ζιλκαντὲ εἶναι ὁ ἐνδέκατος ἀραβικὸς μῆνας.

²⁸) Ἀγίαν στὴν τουρκικὴ σημαίνει: πρόκριτος, μεγιστάν («Χριστ. Κρήτη» Α, 430). Ἀγιάν-ἀγάς=ὁ ὑπάτος τῶν προκρίτων. Μετὰ τὴν κατάργησιν τοῦ Γενιτσαρισμοῦ (1826) ὁ Ἀγάν-ἀγάς τοῦ Ἡρακλείου ἀνέλαβε τὴν ἀσκηση τῆς ἀνωτάτης ἀστυνομικῆς ἐποπτείας μέχρι τῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν στρατιωτικῶν ὑπηρεσιῶν. Ἐπὶ Αἰγυπτιακῆς Κατοχῆς παρίσταται ὡς νομικὸς ἐκπρόσωπος τοῦ Μεχμέτ-Ἀλῆ.

ἦρθε ὁ γαμπρός μου ὁ Λιανάρχης καὶ ἤφερε τοῦ Τισιάρ-ἀγῆ 50 ὄζ. λάδι καὶ ἓνα καλαθάκι ψάρι καὶ τοῦ Τεφτεριτάρη ἓνα καλαθάκι ψάρι καὶ τοῦ Προαίμαγα κά[μ]ποσα ἀγῆ καὶ ἀμύγδαλα, πλὴν δὲν τὰ κοίτησε.

7. Εἶδα στὴν ἀγορὰ τῆς Κάνδιας ἓνα κλωσσοπούλι τῆς ὀρνιθας μὲ τέσσερα πόδια καὶ τέσσερις πτέρυγες, πλὴν ἐφόφησε.

8. Ἐμίσειρε τὸ ἐγγόνι μου ὁ Λιανάρχης ὁ Κωνσταντῖνος διὰ τὴν Κριτσά ὁμοῦ μὲ τὸν πατέρα του.

10. Λαμπρά.

16. Ἐμίσειρα δὲ ἀπὸ τὴν Κριτσά ἐξώμεινα τὸ βράδι στὸ Τραβάνι...

23. Ἐμίσειρα ἀπὸ τὴν Κριτσά ἐξώμειναμὲ στὴ Σταλίδι.

24. Ἐφθάσα στὸ Κάστρο ὁμοῦ μὲ τὸ ἐγγόνι μου τὸ Λιανάκη καὶ ἐπαριστάστηκα στὸ Συμβούλιο.

29. Ἐπαριστάσα σὸν Ὅσμὰν μπέη²⁹ τὸ γράμμα τοῦ Βεζύρη, ὅπου ἔδωσε τῶν Μεραμιπελλιῶτων διὰ τὰ λάδια τὰ ἰχθυόδια, πὼς τά καμε ἄφι, ἀφοῦ τὸ μετασήκωσα στὸ Τούρτζικο.

Μαῖου

1 [ἡμ.] α. Ἦρθε ὁ Βασιλάκης καὶ ὁ γαμπρός μου ὁ Ἡλίας ἀπὸ τὴν Κριτσά.

5. Ἐμίσειρε ὁ Ἡλίας μὲ παρτίδο, νὰ πάει στὸ Μεραμιπέλλο.

7. Ἦρθε ὁ γαμπρός μου Λιανάρχης μὲ τὸ Σκβαλάκη ἀπὸ τὴν Κριτσά καὶ ἡ Συμιοδασκάλισσα. Τὸ βράδι ἐφέρανε στὸ Συμβούλιον 4 Τούρκους, πὼς ἐβαστούσανε τουφέκι καὶ ἐπηγαίνανε στὸ κυνήγι, καὶ τὼς ἐτινάξανε ἀπὸ 200.

8. Ἐμίσειρε ὁ γαμπρός μου Λιανάρχης μὲ τὴ Συμιοδασκάλισσα, ὅσων ἤβγαλε τὸ φειφά της τῶν σπιτιῶν τοῦ Ἀσγούδη.

9. Ἐφέρανε ἀπὸ τὴν Πεδιάδα 4 Ρωμιούς καὶ 2 Τούρκους, ὅτι ἦσφαλε ἡ βάρδια τως, καὶ τὼς ἐτινάξανε ἀπὸ 30.

13. Ἐπιάσανε τὸ Ριζώτη στὴ Σπιναλόγκα, ὅπου εἶχε τὸ μουλάρι κλειμμένο, καὶ ἐποφασίστη νὰ κάμει στὴν ἄλυσσον χρόνον ἓνα. Καὶ ἤφεραν ἀπὸ τὴν Πεδιάδα 2 Τούρκους, ὅτι τζο[ί]δανε καὶ ἐβαστούσανε ἄρμα, καὶ ἐτινάξανε τοῦ ἐνοῦς 100 καὶ τοῦ ἄλλου 200.

14. Ἐφέρανε τοὺς δυὸ Λιάπηδες ἀπὸ τὸ Μυλοπόταμο, τὸ Δημήτριη καὶ τὸ Νικολή, ὅπου ἔκλεψαν ἀπὸ τὸν Ἰστωρνα 2 γαϊδάρες καὶ ἐκρούσειραν καὶ τὸ μετόχι τοῦ Παπᾶ Ἰω(άννου) Παγκάλου, καὶ εἰς τὴ Γιόφυρο κοτὰ ἔφηνε ὁ Δημήτριος καὶ φαίνεται πὼς τότε κατζίριτισε ὁ Τούρκος ὅπου τὸν ἤφερε.

15. Πρὸς ἔφθασε ἐδὼ ὁ ὑψηλότατος Μουχαρίζ Παχιὰ, ἐφέντη μας,

²⁹) Μουχαφίζης Ἡρακλείου (Τ.Α.Η. κωδ. 169, σ. 40 καὶ 87. Πβλ. P a s h l e y, I, 174).

ἀπὸ τὸ Ρέθυμνον.

16. Μοῦ ἐπαράδωσαν οἱ Μαγαριτζανοὶ⁸⁰ τὰ δυνὸ θηλυκὰ γαῖδούρια τῶν Ἰστρωνιωτῶν, ὅπου εἵχανε οἱ Λιάπηδες κλεμμένα.

18. Ἐπῆραν μουφλέτι⁸¹ οἱ Λιάπηδες, ὁ Μιχάλης καὶ ὁ Ἀγγελῆς, νὰ πᾶνε νὰ βροῦνε τὸ Δημήτρη Σπειζώτη εἰς διορία ἡμέρες 20. Ἐπῆρε καὶ μιὰ Τούρκα 31 ἡμέρας, νὰ δώσει τοῦ Ἀρίφ-ἀγὰ τὰ ἐμισὰ γρ(όσα) τῶν κιχιάδων⁸² καὶ εἰς ἕξε μῆνες τὰ ἐπίλοιπα.

84

20. Ἐλαβε ὁ Μανολιός, κιαγιάς, ἀπὸ τὸν Ἀλῆ-ἐφέντη, βεκλιχάρ-τζη⁸³, γρ. 189 δὲ τὰ ξύλα, ὅπου ἤφερε στὸ σεράγιο ἀπὸ τὸ Μεραμπέλλο. Καὶ ἕτερα τοῦ ἔδωσε γρ. 400, δὲ νὰ κόψουνε ἕτερα ξύλα πρὸς ἓνα γρ. τὸ ζύγι.

21. Ἐδωσα τοῦ Μουλᾶ Σαλῆ ἓνα ἄγναρο ταργατζίκι καὶ ἓνα ἀρραγὸ⁸⁴ καὶ 2 προβιδάκια, νὰ τὰ δώσει τοῦ ταμπάκη.

22. Ἐβγάλανε τὸν Κατὴ τὸν Πολίτη καὶ ἐβάλανε τὸ [Μ]πογιατζόγλου.

27. Ἐλαβα δὲ τὸν Παραγιωτάκη ἀπὸ τὸν Σαλῆ-ἀγὰ δὲ ἓνα μη-ραῖον γρ. 36,38. Ἐκόντεψε ὁ Σαλῆ-ἀγὰς διὰ καπνὸ, ὅπου χρεωστεῖ ὁ Παραγιωτάκης, γρ. 5,20.

28. Ἐμίσεψε ὁ Μονχαφιζ Μουσταφά-Παχιάς ἀπὸ τὸ Κάστρο. Ἐ-γίνηκε ἀπόφασις στὸ Συμβούλιον νὰ πάρει ὁ Μανιὰς τοῦ Ἀθανασάκη τοῦ Κωστα[ν]τῆ γρ. 300 (ὁ Πέτρος τοῦ τὰ ἔδωσε δανεικὰ) καὶ τοῦ Γεώργη Ἀτζαλῆ γρ. 150 (ἐγὼ τοῦ τὰ ἔδωσα, νὰ μοῦ δώσει πρόβατα 6 ἀπαλλαγά⁸⁵ καὶ νὰ κάμομε καὶ τὰ δὲ κοινά). Μάρτυρας: Κω-σταντῆς Ἀθανάσης καὶ Νικόλης Σκυβαλάκης. Ἐγινε ἀπόφασις διὰ ἓνα Ἀνωγειανό, ὅπου ἤκλεψε ἓνα ὄζο καὶ τὸν εἰδείρανε στὸ φάλαγγα, νὰ κάμει στὴ φυλακὴ 4 μῆνες. Ἐδωσέ μου ὁ Πέτρος γρ. 40, νὰ τοῦ ἀλιβερετίσω ἓνα κοντόχι τζόχινο . . .

Ἰουνίου

3 [ἡμ.] σί'. Ἐμίσεψε ὁ κ(απετάν) Χαρίτος διὰ 10 ἡμέρες. Ἐπῆρε

⁸⁰) Κάτοικοι τοῦ χωρίου Μαγαριῆτες Μυλοποτάμου.

⁸¹) Προθεσμία.

⁸²) Τῶν στρατῶνων. Πιθανὸν νὰ πρόκειται περὶ ἀναγκαστικοῦ ἐράνου γιὰ τὴν ἀνέγερση στρατιωτικῶν κτηρίων.

⁸³) Ὁ φροντιστὴς τοῦ σεραγιοῦ.

⁸⁴) Ταργατζίκι = πῆρα ποιμενική ἀπὸ τὸ βυζ. ταρχάσιον (ἢ φαρέτρα) βλ. Σ τ. Ξ α ν θ ο υ δ ί δ ο υ, Ποιμενικά Κρήτης, «Λεξικογραφικὸν Ἀρχεῖον Μέσης καὶ Νέας Ἑλληνικῆς» Ε, 308. Ἀρραγός = ἄσκι ἀπὸ δέριμα ἐριφίου (βλ. καὶ ἀθολαρραγός = ἀρραγός γιὰ ἀθόγαλο) α ὕ τ. σ. 308 καὶ 318.

⁸⁵) Ἀπαλλαγὸ πρόβατο = τὸ πρόβατο, ποῦ ἔχει γεννήσει, μὲ τὰ ἄρνιά του γιὰ τίς γυναῖκες ἔχει ὕβριστική σημασία Σ τ. Ξ α ν θ ο υ δ ί δ ο υ, ὁ.π. 271,

ὁ Μιγάλης Συμιακὸς βα[ν]τὴ³⁶ 4 μῆνες νὰ δώσει τοῦ Γεωργίου Ροδίου γρ. 313, ὅπου τοῦ ἐχρεώσεται. Ἔγινε σενλίκι³⁷ 21 καρονιά, ἐπειδὴ ἤλθε εἰδήσις, ὅτι ἐκυρίευσεν ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆ Παχιὰς τὸ Ἀκρι εἰς τὴν Αἴγυπτον.

4. Ἐμίσησε ὁ Πέτρος δζὰ τῇ[ν] Κριτζά.

85

5. Εἰς τὰς 4 ὥρας τῆς ἡμέρας ἐπόθανε ὁ Ἀοῦρ-ἀγάς ὁ Καλον-φούξης.

7. Ἐλαβα εἶδση ὅτι ἐβγάλανε τὸ[ν] Πέτρο ἀπὸ τὸ γραιματιλίκι τῇ Κριτσᾶς ὁ Μασλούμαγας ὁ Καρακάσης καὶ ἤβαλε τὸν Ἀλεξομα-νὸλῃ γραιματικό.

8. Μοῦ ἔδωσε ὁ Τιστάρ-ἀγάς γρ. 90, νὰ τὰ στείλω τοῦ Πέτρο νὰ γοράσει βότυρο, καὶ ἤθελα νὰ τὰ δώσω τοῦ Ταβραδοκωστα[ν]τῇ νὰ τοῦ τὰ βαστᾷ, καθὼς τοῦ τὸ γοράει ὁ ἀγάς, καὶ ἐγὼ ἐξέχυσον καὶ θὰ τὰ στείλω μὲ ἕτερον, ὅποιος τύχει.

9. Ἐδῶσα τοῦ Χορσάκι γρ. 9 διὰ τὸ[ν] κισρά.

10. Ἐδῶσα τοῦ Μιχελιὸ Νελούτη ἕνα σφυρὶ τοῦ ἀλουπάντη, νὰ πεταλῶναι τὸ μουλάρι του, καὶ νὰ εἶναι πάλι ἐδικό μου. Μὲ τὸν ἴδιον ἔστειλα τοῦ Πέτρο τὰ ἄνωθεν 90 γρ., ὅπου εἶχε μου δώσει ὁ Τιστάρ-ἀγάς, δζὰ νὰ τοῦ ἀγοράσει τυρὶ καὶ βότυρον. Ἦρθε καὶ ὁ Μανολὶὸς τοῦ Γιακουμάκη ἐ[κ] Πρίνα.

13. Ἦρθε εἰδήσις ὅτι ἐκυρίευσεν ὁ Μεχμεταλῆ Παχιὰς τὸ Ἀκρι εἰς τοῦ Μαῖου τὰς 15 καὶ μᾶς ἤφεραν προσταγὴ νὰ γενεῖ ντοναλμάς³⁸ μὲ φωτοχυσίες καὶ μὲ κανοβολισμοὺς καὶ ἐσυνάζουμέσταν εἰς τὴν Γιου-κοῦ-τάπια μὲ τοὺς μουχαφρίζηδες καὶ μὲ τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ μὲ τὸν κοινὸν λαὸν καὶ ἐχόρευαν μὲ πολνάριθμον χορὸν τῶν τυροβόλων ἀρμάτων τακτικῶν τε καὶ ἀτάκτων καὶ ἔγινε μία ἀξιέπαινος τριήμερος ἀγαλλίασις. Ἐπῆγε καὶ ὁ Μανολὶὸς τοῦ Γιακουμάκη στὴν Προ[ί]να γραιμματικός, στελμένος ἀπὸ τὸν ἐνδοξότατον Ἱμπραήμ ἀγὰ Ἀφεντα-κάκη, μουκαταναζιορή, μὲ ἀποδεικτικὸν γράμμα. Ἦρθε ὁ Χαριτάκης.

14. Ἀρχισε ἡ πανήγυρη τῆς χαρᾶς.

15. Εἰς τὴν ἀνάμνηση ὥρα τῆς νυκτὸς ἤλθαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον ἐπι-στολὲς εἰς τοὺς αὐθεντάδες, ὅτι ἐκυρίευσεν ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆς Παχιὰς τὴν Λαμασκὸν, ἦτοι τὸ Παραχιάμι, τὸ Χιάμι³⁹, καὶ εὐθὺς νύκτα ἐκρότη-

³⁶) Βαντὲ = διορία.

³⁷) Πανηγυρισμός. Γιὰ τὴν πολιορκίαν καὶ τὴν ἄλωση τοῦ ἰσχυροῦ φρου-ρίου τοῦ Ἀκρι (Πτολεμαῖδος) βλ. De Cadalvène et E. Barrault, Histoire de la guerre de Méhémet-Ali contre la Porte Ottomane [1831-33], σ. 70 κ.ἑξ. Πβλ. Ath. Politis, ὁ.π., introduction XII.

³⁸) Ἑορτασμός.

³⁹) Γιὰ τὴν ἄλωση τῆς Λαμασκού βλ. De Cadalvène etc. σ. 145 κ.ἑξ.

σαν καροβολισμόν καὶ τὰ λιανὰ πυροβόλα ἄναφαν.

16. Ἐτελείωσε ἡ πανήγυρη τῆς χαρᾶς.

18. Ἦφρε οὗ Κωστα[ν]τῆς Ταβράδος τοῦ Τιστιῶ - ἀγὰ βότυρο σαφῆ⁴⁰ ὁκ. 19, δο. 363 φῖ 4 γρ. καὶ ἦτονε, κατὰ τὸ γράμμα τοῦ Πέ[τ]ρο, ὁκ. 22, 200⁺ ξίλιξε ὁκ. 2, δο. 231. Τὸ βράδι ἔγινε ἀπόφασις εἰς τὸ Συμβούλιον νὰ δώσει ὁ Ἡλίας τοῦ Νικολέτο Τζακνθιανοῦ διὰ ἐννιὰ τάλλαρα, ὅπου τοῦ χρεωστοῦσε, γρ. 135 εἰς χρόνον διορία, νὰ τοῦ πληρῶναι τὸν καθέκαστον μῆνα γρ. 11 π(α)ρ(άδες) 20.

86 20. Ἐμίσεψα ἀπὸ τὸ Κάστρο διὰ τὴν Κριτσά καὶ τὸ βράδι ἔμεινα στῇ Σταλίδᾳ καὶ τὰ μεσάνυχτα ἦρθε ὁ γαμπρός μου ὁ Ἡλίας καὶ μ' εὔρηκε στὸ χάνι, ἐπειδὴ τὸν ἐλικόντισε⁴¹ ὁπίσω ὁ Μιχαλάκης, τοῦ Πέτρος ὁ υἱός, ὅτι τοῦ ἐχρεωστοῦσε. Τοῦ Νικολῆ Προκο τὸ γαῖδούρι ἐκαβαλίκευγα⁴² δὲ μου πήρε κιῶ.

21. Ἐπέρασα ἀπὸ τὸ Νέον-Χωριὸ καὶ ἀντάμωσα τὸν Ταλλικ-μπέη ἐφέντη καὶ ἐμιλήσαμε νὰ πᾶμε στὴν Κριτσά, νὰ ξετάξομε διὰ τὴν κλεψά, ὅπου ἔγινε τοῦ Μιχελῆ Πεταλᾶ, ὅταν τοῦ σπίασαν τὸ σπίτι τῆς Ἀναλήψεως.

22. Ἦρθε στὴν Κριτσά ὁ χ(ατζῆ) πουλούκπαχης τοῦ Ταλλικ-μπέη καὶ ἐσώναξε τοὺς προεστοὺς καὶ τοὺς ἤδωκε 10 ἡμέρες διορία νὰ ἐρευνήσουν διὰ τὸ Δημήτρη Σπετζῶτη, ἐπειδὴ εἶπαν πὺς κρύβγεται στὴν Κριτσά.

24. Ἐμίσεψα δὲ διὰ τὴν Σπιναλόγκα καὶ ἔφθασα τὸ βράδι στὴ Σιγανόζαμπαῦς τὸ σπίτι καὶ ἐξώμεινα εἰς τὸ σόχωρο. Τοῦ Σιινοράκη τὸ μονιάρι ἐκαβαλίκευγα, κιῶ γρ. 5, 20⁺ κιρατζῆς ὁ Γεώργης Κουτάντος, ποδοκόπι π(α)ρ(άδες) 3.

25. Πρωτὶ ἐμπήκα στῇ Σπιναλόγκα.

26. Ἦφθασαν ἀπὸ τὸ Κάστρο δύο ὄνουάτοι στῇ Σπιναλόγκα καὶ ἐγύρευσαν τὸ Χαβάτζα, ὅπου ἤφρυγε ἀπὸ τὸ Κάστρο.

27. Ἀρχίσομε νὰ δίδωμε τῷ Σπιναλογκιώτῳ τὸ σιῶρι καὶ τῶς ἐδώσαμε τζὶ πάγες πως, μ(ου)ζ(ούρια) 2502. Ἐκάμαμε καὶ τὴν κορροντῖνα κέσφι⁴².

Ἰουλίον

1 [ἡμ.] στ'. Ἦρθε ἀπὸ τὴν Ἐλούντα μιὰ κοπελιά καὶ μᾶς ἐκλαί-

Chiam καὶ Barr-el-Chiam εἶναι ἡ ὀνομασία τῆς Συρίας ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς (αὐτ. σ. 6).

⁴⁰) Καθαρό, χωρὶς τὸ ἀπόβαρο, νέτο.

⁴¹) Ἀλικοντίζω=κρατῶ, ἐμποδίζω.

⁴²) Ἐκτίμηση (κέσφι) τοῦ Δομοκαθακτηρίου (καρναντίας). Ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆς καθέρεψε τὴν κ α ρ α ν τ ῖ ν α στὴν Κρήτη. Ἐδῶ πιθανὸν πρόκειται γιὰ ἐκτίμηση τοῦ εἰδικοῦ κτηρίου, ποῦ ἔγινε στὴν Σπιναλόγκα (πβλ. Pashley XXV).

γοντον, ὅτι τὴν ἐκαταπάτησαν δυὸ Σπιναλογκῆτες.

11. Ἦρθα στὸ Κάστρο.

14. Μοῦ ἔδωκε ὁ Τιστὰρ-ἀγάς σενέτι⁴³ καὶ μοῦ πούλησε τὸ δουνζιάνι 87
στὴν Κριτσά, χάλασμα, μὲ τὴ βούλα του.

15. Ἦρθε ὁ γερομόναχος τοῦ Θεολόγου ἐν Κριτσᾷ, νὰ μαρθάνει
γράψιμο.

16. Ἐμίσεψε ὁ Βασιλάκης Μνιαούλης⁴⁴ δζὰ τὴ Σαντορίνη.

18. Ἔστειλα στὴν Κριτσά μὲ τοὺς λαδάδες τὸ γράμμα τοῦ Ὁ-
σμὰν-μπέη τῶν προεστών, νὰ ἔλθουν μέσα . . .

21. Ἐγόρασα μαλλιά δζ. 24,100 φὶ 65 καὶ ἤδωκα γρ. 39,16 . . .

23. Ἦρθε ἐμῖοι νὰ ἐορτάσουμε χιανλίκι τριήμερο, ἐπειδὴ ἔκαμε νί-
κην τὸ αἰγυπτιακὸν στράτευμα καὶ ἤφθειρε τὸ πολίτικον στράτευμα.
Ἦρθαν οἱ προεστοὶ τζῆ Κριτζᾶς δζὰ τοῦ Αἰάπη τὴν κλεψά. Ἦρθε
ὁ Προκάκης ὁ Μανολιός, νὰ πᾶει στὸ σκολεῖο νὰ γράφει.

28. Ἐποσχέθηκα οἱ Κριτζῶτες, εἰς 30 ἡμέρες, ἂν δὲν εἴδουν
τὸ Αἰάπη, νὰ πληρώνουν τὴν κλεψάν του. Ἦρθε ὁ Μανόλης Τραντᾶς
μὲ τὴ γυναῖκα του, ὅπου ἔχανε νταβά.

30. Ἐδωσα τοῦ Μανόλη Τραν[ντᾶ] δάνειμ γρ. 100 καὶ ἐγόρασε
ἓνα χάλκωμα.

Αὐγούστου.

1 [ἡμ.] β'. Ἐμίσεψε τὸ Ζουμπούλι. Ἐπῆγε ὁ Μανολιός Πρόκος
στοῦ Ἀνεγνώστη τὸ σχολεῖον.

4. Ἀρρώστησε ὁ Μανολιὸς Πρόκος καὶ ἐδυσκολεῖτο ἀπὸ τὸ σκολ-
εῖον . . .

7. Ἐμίσεψε ὁ Μανολιὸς Τρα[ντᾶς] μὲ τὴ γυναῖκα του. Ἦρθενε ὁ
Ἀτσαλομυελῆς ἀπὸ τὴν Πρίνα, ὅπου τοῦ κούρσεψαν τὸ σπύτι του . . .

14. Ἀρχισαν τὸ σενλίκι τοῦ Χαλεπίου τριήμερον⁴⁵.

15. Ἦρθε εἰδησις ὅτι ξριβάρισε στὴ Στεία ὁ Σουμὰν καπετὰν
Παχιάς ὁ Νουρεντίνης⁴⁶ . . .

18. Ἐγόρασα ἓνα ζευγάρι χερόκτενα γρ. 11,20. Ἔλαβα ἀπὸ τὸν

⁴³) Ὁμόλογο.

⁴⁴) Ὁ Βασιλάκης Μιαούλης Κάσιος ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Κριτοβουλί-
δη (σ. 489) ὡς μέλος ἐπιτροπῆς ἀπὸ πληρεξουσίου τῆς συνελεύσεως Μαργαρι-
τῶν, ποὺ εἶχε ἐπιφορτισθῇ μὲ τὴ Διοίκησιν τῶν Ἀνατολικῶν Ἐπαρχιῶν. Ὁ
γαμπρὸς τοῦ Κοζ. Ἡλίας Μιαούλης εἶναι προφανῶς στενὸς συγγενὴς του.

⁴⁵) Τὸ Χαλεπίον ἀρῶθηκε τὶς 29 Ἰουλίου (βλ. Politis XIV καὶ De
Cadalvène etc. σ. 194 κ.εξ.).

⁴⁶) Αἰγύπτιος ναύαρχος (βλ. Pashley XXIV, XXXVII καὶ XL). Προ-
κηρύξεις του βλ. Κριτοβουλ. 582-83. (Πβλ. Σταυράκι 157 καὶ Ψι-
λάκι, Γ', 771).

δορ/ν/τοῦ κιαγιασιή⁴⁷ Σαλή ἀγά 85 γρ. διὰ 34 ἐργάτες τοῦ χαπῖς-χανέ, νὰ τζοῖ δώσω τῶν πουργῶν ἔδωσα τοῦ Σαλή ἀγά τζοῖ τεσκερέδες . . .

21. Ἔγινε καράρι⁴⁸ νὰ δώσουν οἱ ἀγάδες τὸ χασιλάτι⁴⁹ τῶν 45 καὶ τὸ μυρὶ τῶν 46 εἰς διορία ἡμέρες 31· ἐὰν εἰς τὴ διορίαν τοὺς δὲν τὰ δώσουν, νὰ τοὺς δυναστεύουν μὲ τὸ ζαμπίτη. Ἦρθε ὁ γαμπρός μου ὁ Ἡλίας ἀπὸ τὴν Κριτσά καὶ τὸ βράδι ἐδειπνήσαμε μαζί μὲ τὸν καπετὰν Παναγὴ Ρόδιο . . .

89 23. Ἐφθάσε ὁ ὑψηλότητος Μονχαφιζ Παχιά, ἐφέντης μας, ἀπὸ τὰ Χανιά τὴν τρίτη ὥρα τῆς ἡμέρας.

24. Ἐστειλα μὲ τὸ Μιχάλη Πάγκαλο ἔξω μιὰ σκαναβέτα⁵⁰ καὶ ἕνα ζενγάρι πιαστήρια (:) τοῦ Πέτρο καὶ ἕνα φιστάνι μὲ γυροπόδι τοῦ Γεωργάκη μου.

25. Μοῦ ἔστειλε ὁ καπετάνιος⁵¹ γράμμα, ὅτι ἐπνίγηκε στὰ Λακωνία τοῦ Ἀλεξοτζανῆ ἢ θυγατέρα, καὶ τὸ πέρασα στὸ κιορνάλε.

26. Ἐμίσεψε ὁ Μονχαφιζ Μουστιφά-Παχιάς ἀπὸ τὸ Κάστιρο ὅθεν τὰ Χανιά.

28. Ἐμίσεψε ὁ Ἡλίας καὶ ἤδωκά του δάνεια γρ. 702· καὶ ἐμπαρκαρίστη μὲ τὸ Νικόλα τοῦ Ἀνδρονυμάκου, Κάσιον, ἀπὸ τὸ Ἀρβαριτοχώρι⁵².

31. Ἐβάλαμε ἀρχὴ νὰ σάζουμε τὸν δρόμον τοῦ νεροῦ, ὅπου πηγαίνει στὸ σεράγιο.

Σεπτεμβρίου

1 [ἡμ. ε']. Ἐφθάσε ἐδῶ ὁ Μονχαφιζ Παχιά, ἐφέντη μας, ἀπὸ τὰ Χανιά.

3. Ἀρχισαν νέαν χαρὰν δὲ νίκη, ὅπου ἔκαμε ὁ αὐθέντης μας, ἡ ὁποία ἔγινε μὲ κανοβολισμὸν καὶ φωτοχυσίαν καὶ τουφεκοβολισμὸν τριήμερον.

5. Ἐδῶσα τοῦ κ(απετὰν) Χαριτάκη⁵³ δάνειον 2 ἐννιάρια.

11. Ἐγινε ἀπόφασις τῷ Μεραμπελλιῶτῳ νὰ φέρουνε τὸ ἰχιούρι

⁴⁷ Γραμματικός, ἐδῶ: ταμίας στρατιωτικῆς μονάδας.

⁴⁸ Ἀπόφαση.

⁴⁹ Φόρος γεωργικῶν προϊόντων. Γιά τὴν ἐπιβολὴ φορολογίας στοὺς ἀγάδες βλ. Σταυράκι 157· πβλ. Pashley XXV καὶ Τωμαδάκη, «Μύσων» Γ, 89.

⁵⁰ Ἡ λ. σκαναβέτα πιθανὸν νὰ ἔχει σχέση μὲ τὴν ἐνετικὴ caneveta, ὑποκορ. τοῦ caneva = μέρος ὅπου φυλάσσεται τὸ κρασί (Boerio, Dizionario del dialetto Veneziano, Venezia 1829).

⁵¹ Ἐνν. τὸν καστελκιαγιασιή (βλ. ὑπόμν. 114 [1831]) τοῦ Μεραμπέλλου.

⁵² Δὲν κατορθώσα νὰ ἐξακριβώσω τὸ ἐνδιαφέρον αὐτὸ τοπωνύμιον.

⁵³ Πρὶν εἶται γιὰ τὸν ἀντιπρόσωπο τῆς ἐπαρχίας Πυργιωτίσσης Χαρίτο Παπαδάκη (βλ. ὑπόμν. 7 [1832]).

τως τὸ λ[ά]δι καὶ νὰ ἀπολέθουν τζ' ἐλιές ἕως τὴν ἑσπερὴ τοῦ Ἰουλίου, διατὶ θὰ παιδεύονται (παρὼν ὁ πα(πά)-Γεωργάκης Κονομάκης καὶ ὁ χ(ατζή) Λύρης ἀπὸ τὸ Χουμεριάκο).

13. Βράδι ἐτελειώσαμε τὸ σοῦ-γιολοῦ⁵⁴ στὸ σεράγιο . . .

15. Ἐμισέψαμε μὲ τὸ μεϊμάρη⁵⁵ τὸ Κωνσταντιὸ δζὰ τὴ Γεράπετρο, νὰ κάμουμε κέσφι τὰ καραούλια καὶ τὸ βράδι ἐξωμείναμε στὰ Μάλλια στοῦ Στακάκη τοῦ Κωνσταντιοῦ τὸ σπίτι.

16. Ἐμισέψαμε ἀπὸ τὰ Μάλλια καὶ ἤρθαμε τὸ βράδι στὴν 90
Κριτσά . . .

18. Ἐφέρανε τζὶ τράβες τοῦ δονκιανοῦ στή[ν] Κριτσά.

19. Ἐμισέψαμε ἀπὸ τὴν Κριτσά καὶ ἐπήγαμε τὸ μεσημέρι στὴν Πρίνα καὶ τὸ βράδι ἐξωμείναμε στὴ Μαροηλιά.

20. Ἐμισέψαμε ἀπὸ τὴ Μαροηλιά καὶ ἐπήγαμε στὸ Καστέλλι καὶ ἐκάμουμε κέσφι τρία καραούλια γρ. 413.

21. Ἐμισέψαμε ἀπὸ τὸ Καστέλλι τζῆ Γεράπετρος καὶ ἤρθαμε τὸ βράδι στή[ν] Κριτσά.

23. Ἐμισέψαμε ἀπὸ τὴν Κριτσά καὶ ἤρθαμε τὸ βράδι στὸ Και-
ρούργιο Χωριό . . .

26. . . . ἤρθαμε στὸ Κάστρο.

29. Τὸ Γεώργη Σκουληκάκη καὶ Μανόλη Τραφ[ν]τὰ καὶ Νικολή Τραφ[ν]τὰ καὶ Δημήτρη [Κ]ουτουλάκη τοῦ Τζανῆ ἤβαλα μαρτύρους, οἱ δὲν ἀφήνω τὸ σεφιλίκι μου⁵⁶ στὸ Καστέλλι στὸ Σταυρό, ὅπου ἐγο-
ράσανε ὁ Σταυράκης Πάγκαλος καὶ Πα(πά) - Γεώργιος Πέρος καὶ
Κωνσταντὴς Λιανός.

Ὁκτωμβρίου

1 [ἡμ.] ζ'. Τὸ βράδι ἐκρέμασε ὁ Βεζύρης ξὺν Τούρκω Γενναίῃ στὸ
Σαντριβαράκι στὴν ἀσπρομουρνιά⁵⁷.

⁵⁴) Ὑδαγωγεῖο.

⁵⁵) Ἀρχιτέκτονα. Ὁ Κοζ. ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Συμβουλίου πηγαίνει μὲ ἀρχιτέκτονα, γιὰ νὰ καθορίσουν τίς δαπάνες τῆς ἐπισκευῆς τῶν πύργων (νὰ κά-
μουμε κέσφι στὶς βάρδεις), ποὺ χρησίμευαν στὰ καραούλια ἐναντίον τῶν πειρα-
τῶν καὶ ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων. Τοὺς τελευταίους, ποὺ ἀποβιβάζονταν κρυφά,
ἡ Λιγυπτιακὴ Διοίκηση θεωροῦσε ἐπικίνδυνους γιὰ τὴν ἀσφάλεια τῆς Κρήτης
(βλ. Pashley XXX).

⁵⁶) Σύμφωνα μὲ τὸν τουρκικὸ νόμο, ὁ ἰδιοκτῆτης ἀκινήτου κτήματος δὲ
μποροῦσε νὰ τὸ πουλήσει, ἀν δὲ ρωτοῦσε πρῶτα τὸν πλησιαστικὸν του (σεφί), ὁ
ὁποῖος, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐναγάγει τὸν πουλητὴ καί,
ἀποδεικνύοντας μὲ μάρτυρες ὅτι δὲν «ἄφηρε τὸ σεφιλίκι», νὰ ἀκυρώσει τὴν
ἀγοραπωλησίαν.

⁵⁷) Στὸ ἀνατολικὸ ἄκρο τῆς Πλατειᾶς-Στρατῆς, μπροστὰ στὸ φοῦρνο
Τσοῦβαλίδη. Στὴν ἐκεῖ μικρὴ πλατεῖα, ποὺ ἦταν πολυσύχναστη λόγῳ τῆς

2. Τὸν ἐξεκρέμασε καὶ ἐμίσησε διὰ τὰ Χανιά ὁ Βεζύρης. *Ἦρθε τὸ Μαρούλι ἀπὸ τῆς Ἀρχάνες.

3. Ἀρχισα νὰ πηγαίνω εἰς τοῦ Μονκαμπελετζῆ τὸ σαπουναριὸ νὰ τὸ μεραμετίζοιμε, νὰ ἀλατίζοιμε τὶς ἐλιές, ὅπου θὰ στείλοιμε στὸ Μισίρι.

6. Ἔστειλα μὲ τὸ δά(σκαλο) Γεώργη Σπαθάρο στὸ Μεραμπέλλο τὸ χουλασὰ τῶν ἐλιῶν, διὰ νὰ τῆς ἀλέθουν γλήγορα καὶ νὰ φέρονται τὰ ἰχιοῦρια μέσα. Ἀφῆσέ μου ὁ Νικόδημος ὁ ἀρεμαθιώτης (;) ἡγοῦμενος γρ. 68, νὰ τὰ δώσω τοῦ Ἀγκαλομουσταφᾶ, διὰ νὰ λείπουν ἀπὸ τὸ πᾶχος τοῦ Μοναστηριοῦ (ἔδωσά τα).

91 8. Ἦρθε ὁ Ἡλίας ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴ καὶ ἤσυρνε 9 φοράδες.

9. Ἐξέ[μ]παρκάραμε τῆς φοράδες. Ἐπῆραμε ἀπὸ τὴ χιόνα⁶⁸ 4 κιλά⁶⁹ σῆρι, διὰ νὰ κάμοιμε μαντήλι⁷⁰ μὲ τὸν Ἀμέτ ἐφέντη, τὸ Ρίζο βεκιλή, καὶ ἐβγῆκε ὁκ. 77, 200 καί, σὰν τὸ ἐλεσματίσαμε, ἐπῆραμε στὸ μῦλο στὸν Καρτερό καὶ τὸ ἐλέσαμε καί, σὰν ἐπῆρε ὁ μυλωνάς ὁκ. 5, ἔμεινε ὁκ. 67, 250 . . . καὶ κάμαμε ψωμιά 335.

13 . . . Ἐπιάσαμε νέον μαντήλι καὶ ἐπῆραμε ἀπὸ τὴ χιόνα σῆρι κιλά 6 . . .

16. Ἐβγῆκε καὶ ὁ Ἡλίας ἀπὸ τὴν κουρουν[ρ]τίνα. Ἀρχισαν νὰ φέρονται ἐλιές στὸ σαπουναριόν.

17. Ἐκάθισα στὸ σαπουναριό, ὅπου βάνοιμε τῆς ἐλιές.

18. Ἐπῆρα ἀπὸ τὴ χιόνα 56 ὁκ. σῆρι, δυὸ αἰλίκια⁷¹ τοῦ Ρεπιουλὰχῆ καὶ Τζεματζελεβέλ . . .

25. Ἐπῆραμε μὲ τὸ Τιστάρ-ἀγά τοῦ Γάζι καὶ ἐμετροῦσαμε τὰ ὀζᾶ του καὶ ἦσαν 45, ὅπου θὰ τοῦ δώσει ὁ κοινάτοράς του ὁ Μουσταφάς...

92 26. Ἡβγάλα τεςκερὲ τῶν Μεραμπελλιῶτων χατζήδων, ὅζᾳ νὰ πᾶνε στὸν Ἄγιον Τάγον : ὁ καθηγούμενος τοῦ Ἀρεθιοῦ ὁ Κωσταντιός, ὁ Πα(πὰ) κῆρ Ἀντώνιος ἀπὸ τὸ Χουμεριάκο καὶ ἀπὸ τὸ Καινούριο Χωριὸ ὁ πα(πὰ) Μανολίδς Θεωροράκης καὶ ὁ Γεωργάκης Γιανναδάκης καὶ ὁ Γιαννίδς Μαστρομανολάκης καὶ ὁ Νικολάκης Μαστρομανολάκης καὶ ὁ Ἀντωνίδς Ζοκλάκης. Πρὸ τοῦ εἶχα καὶ ἀπὸ τῆς Βρύσας τριῶν ὀνομάτων τὸν τεςκερὲ τως ἐβγαρμένο : τοῦ Πα(πὰ) Νικολάκη καὶ τοῦ Δημήτρη Πάτερον καὶ τοῦ κουνιάδο μου τοῦ Γεωργάκη Καβέτζο καὶ

διασταυρώσεως τῶν δρόμων, ἐκτελοῦσαν οἱ Τοῦρκοι τοὺς παραδειγματικούς ἀπαγχονισμούς. Ἡ πλατεία εἶχε τὸ ὄνομα Σαντριβανάκι ἀπὸ τὴν ἐκεῖ «φιλανθρωπικὴ βρύση» (σεμπιλ-χανέ). Ὁ τοῦρκος ποὺ ἀναφέρει ὁ Κοζ. λέγεται Γενιάτης, ἐπειδὴ κατάγεται ἀπὸ τὸ χ. Γένια τῆς ἐπαρχίας Τεμένωνς.

⁶⁸) Ἀποθήκη τοῦ Τελωνείου.

⁶⁹) Τουρκικὸ μέτρο βάρους σιτηρῶν ἴσο μὲ 20 ὀκάδες.

⁷⁰) Δὲ μπόρεσα νὰ ἐξακριβώσω τὴ σημασίαν τῆς φράσεως αὐτῆς.

⁷¹) Μηνιάτικα.

νὰ δώσει ὁ Ἅγιος Θεὸς νὰ τοὺς ἀπολαύσῃ με ὑγείαν, ἀμήν.

27. Ξημέρωμα θερέθῃ ὁ Τοπάλ Ὁσμανῆς πνιμένος στὸ Σαντοϊβα-
νάκι ὁμπροστάς, ὅπου τὸν ἤπνιξε ἡ Ἐξουσία⁶².

Νοεμβρίου

1 [ἡμ.] γ'. Ἐδωσα τεσκερε τοῦ πα(πᾶ) Γεωργάκη Τζαβλάκη, δζὰ
νὰ πάγει στὸν Ἀγ[ι]ον Τάφο.

13. Ἐστεφάνωσα τὸν κον[μ]πάρο μου Ἀντώνιο με τὸ Ζαμπιό, τοῦ
Ταλίκ-μπέη τῇ [μ]πεσιλεμέ⁶³.

23. Ἦρθε ὁ Ἡλίας καὶ ἤφερε τοῦ Χαϊμάκη⁶⁴ τὰ γρόσα, ὅπου τοῦ
χρεώσται.

27. Ἐβάναμε τζ' ἐλιές στὰ βαρέλια καὶ ἐγεμίσαμε 45 βαρέλια καὶ
τὰ κα[μ]πανίσαμε καί, σὰν ἐβγάλαμε τῇ [ν]τάρα τως τῶ βαρελιῶ
1122,300, ἔμειναν οἱ ἐλιές σαφὶ ὀκ. 6369,100 καὶ τζὶ μπαρκάριμε.

29. Ἐμπαρκάρισε ὁ Ἡλίας στοῦ Γεώργη τοῦ Μεσζίνη τὸ καῖκι,
τοῦ Κασώτη, ἓνα ξεμπίλι ρύζι, ὀκ. 101, ἀπὸ τοῦ Χατζαλῆ πρὸς 15,20
γρ. τὸ κιλό, καὶ ἓνα ξεμπίλι ροβίθια ἀπὸ τοῦ Χασιοτζάκη καὶ ἓνα
ισουβάλι κουκκιά ἀπὸ τοῦ [Μ]πέη στὸ Χεῦτὰν τζαρσισῆ, μονζ(οῦρια)
4 1/2, καὶ 3 ἀγκόνες ἀπὸ τοῦ Σκεντέρη καὶ 3 καστανιές ἀπὸ τὸ σπίτι
καὶ ἓνα καλάθι γναλικά καὶ δυὸ κεφάλια ζάχαρη καί, σὰν τὰ μπαρκά-
ρισε, ἐμίσεψε δζὰ τὴν Κριτσά καὶ τὸ καῖκι θὰ τοῦ πάγει τὰ [μ]πράτη
στὸ Βουρκιά⁶⁵.

Δεκεμβρίο[ν]

7 [ἡμ.] δ'. Ἦπιασα τὰ σπίνδια τοῦ Τερζῆ Γεωργάκη με τὸν κιρά,
γρ. 9 τὸ μῆνα. Ἐδωσά τον εἰθὺς ἓνα μνηαῖο. Καὶ νὰ δώσει ὁ Θεὸς
νὰ μισέψομε με ὑγείαν καὶ χαράν, ἀμήν.

9. Ἐλαβα τὸ ταῖνι μου δυὸ μνηαῖα στάρι ὀκ. 56 καὶ διὰ τζῆ φο-
ράδας τὸ γέμι κριθάρι κιλὰ 5 1/2.

13. Ἐμίσεψε ὁ σκατὸς καὶ δὲν ἤπηρε τοῦ Γεωργάκη μου τζοῖ
σάκκουζ.

⁶²) Ὁ τρομοκρατικὸς αὐτὸς ἀπαγχονισμὸς Τούρκων (βλ. καὶ παραπάνω
ὑπόμν. 57) ἐπιβεβαιώνει τὶς πληροφορίες τοῦ P a s h l e y (introduction XXIX.)
Σύμφωνα μ' αὐτὲς τὸν Ἰούλιο τοῦ 1832 ἔφθασε στὸν Πασά τῆς Κρήτης δια-
ταγὴ ἀπὸ τὸ Μεχμέτ-Ἀλῆ νὰ θανατώνει κάθε Ὀθωμανό, ποὺ συνωμοτοῦσε ἢ
διέδιδε εἰδήσεις κατὰ τοῦ Ἀντιβασιλέως — ὁ τελευταῖος πολεμοῦσε τότε ἐναν-
τίον τοῦ Σουλτάνου.

⁶³) Ὑπηρέτρια Χριστιανή, ποὺ ὑπηρετεῖ γιὰ τὴν τροφή. Οἱ «μπεσιλεμέδες»
συχνὰ ἦσαν παλλακίδες τῶν ἀφεντικῶν τους, ποὺ ὕστερα τὶς πάντρευαν. Ὁ Τα-
λίκ-μπέης ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς τοῦ αἰγυπτιακοῦ στρατοῦ (Τ.Α.Π.
κωδ. 36, σ. 78).

⁶⁴) Ἐβραίου.

⁶⁵) Παράλια τοποθεσία ἓνα γμ. Α τοῦ Ἁγίου Νικολάου Μεραμπέλλου.

14. Ἦρθανε οἱ βαρελιτζήδες, ὅπου λείπανε στὰ κρασάτικα (:).

15. Ἦβγαλα τσεκερὲ τοῦ Ἀστροπαλίτη, ὅσαν ἤβγαλε τὰ χαρατζο-
χάρθια του, δζὰ νὰ καθίσει στὸ Μεραμπέλλο στὸ Νέον-Χωριό, καὶ
ἐπαρσισιάση στὸν Ὀσμὰν μπέη μας ἐγγυητής του ὁ Νικολοκοκόλης τοῦ
Μιχελῆ ἀπὸ τὸ Νέον-Χωριό⁶⁶.

16. Ἔδωσα τοῦ Χ(ατζῆ) - Ἀλῆ σὲ 57 ὀκ. πακαλάρο μὲ τὸ χαμα-
λιέ του γρ. 155 . . .

1833.

Ἰανουαρίου

1 [ἡμ.] α'. Ἀρχιμηνιά. Νέον σωτήριον ἔτος καὶ εἰς χρόνους πολ-
λοὺς καὶ καλοὺς νὰ δώσει ὁ Ἅγιος Θεός, ἀμήν!

4. Ἔδωσα τοῦ Σταυράκογλου τὸ κλειδί τοῦ σπιτιοῦ του.

5. Ἔδωσα 32 βαρέλια γεμάτα ἐλιές τῷ μεμούρηδω¹, τοῦ Σελήμ-
ᾶγᾶ καὶ τοῦ καπετὰν Γιάννη, καὶ τὰ πήγανε στὸ Γιομουρούκι² ἀκα-
μπάνισια, ἕως ὅτου ἔλθει καράβι.

7. Ἐκάθισα στοῦ Τιστὰρ-μπέη τὰ σπίτια³.

9. Ἦρθε καὶ εἶδης οὐ ἔκαμε ὁ ἀνθέντης μας μίαν νίκη ἀπόξω
τῆς Σμύρνης⁴ καὶ ἐκρότησαν κανοβολισμὸν τριήμερον.

95 10. Ἐπιάσαν Ρεμαζάνι καὶ ἦτανε χεμιώνας ψύχρα σφοδρότατη.

12. Ἐλογαριαστήκαμε μὲ τὸν Ἡλία καὶ ἔμειναν στὸ δουκιάνι γρ.
ἐδικά μου 776 καὶ 19 π(α)ρ(άδες).

13. Ἐσπέρας καὶ πρωὶ καὶ μεσημβρία εἶδον ἐν ὁράματι κάτι περὶ
τοῦ φοροδότου⁵.

⁶⁶) Ἡ πληροφορία αὕτη τοῦ Ἡμερολογίου φανερώνει τοὺς ὅρους, ὑπὸ
τοὺς ὁποίους ἐγίνονταν τότε ἡ ἐγκατάσταση ξένων στὴν Κρήτη.

¹) Ὑπαλλήλων.

²) Τελωνεῖο.

³) Ἐνα ἀπὸ τὰ ὁραιότερα καὶ μεγαλύτερα παλιὰ σπίτια τοῦ Μεγάλου
Κάστρου. Ἀπὸ τοῦ 1859 κ.ε.ξ. κατοίκησε σ' αὐτὸ ὁ Κοῦρδος Μπερντιχάν-Πα-
χιάς, πού, κατὰ τὸ Τ.Α.Η. (κωδ. 97, σ. 115), εἶχε 42 παιδιά. Οἱ παλαιότεροι
τὸ ξέρουν ὡς «Κονάκι τοῦ Μπερντιχάν-Παχιᾶ». Καταστράφηκε ἀπὸ βομβαρδι-
σμὸ κατὰ τὴν ἐπίθεση τῶν Γερμανῶν ἀλεξιπτωτιστῶν.

⁴) Πρόκειται γιὰ τὴ μεγάλη νίκη τῶν Αἰγυπτίων ἔξω ἀπὸ τὸ Ἰκόνιο, ποὺ
ἄνοιξε τὸ δρόμο γιὰ τὴν Κωνσταντινούπολη. Μετὰ τὴ μάχη αὕτη—στὴν ὁποία
ὁ Τοῦρκος ἀρχιστράτηγος πιάστηκεν αἰχμάλωτος—οἱ Αἰγύπτιοι προήλασαν πρὸς
τὴν Κιουτάχεια (βλ. De Cadalvène etc., 383 καὶ Politis, XVII).
Ἡ μνεία τῆς Σμύρνης στὴ σχετικὴ εἰδίση εἶναι ἴσως προπαγανδιστικὴ ὑπερ-
βολὴ τῆς Αἰγυπτιακῆς Διοικήσεως.

⁵) Μὲ τὸ χαρακτηριστικὸ αὐτὸ ἐπίθετο ἴσως ὁ Κοζ. νὰ ὑπονοεῖ τὸ Μου-

20. . . . Τὴν αὐτὴν ἡμέρα τὸ βράδι, ἑμισὴ ὥρα τῆς νυκτός, ἔφθασε ὁ ὑψηλότατος Μουσταρά-Παχιάς ἀπὸ τὰ Χανιά.

25. Βράδι ἐστεφανώθη ὁ Μύρωνας, τοῦ Μελιδονιώτη ὁ νῖός.

29. Ἐστεφανώθη, εἰς τὴ Μητροπόλιν, τοῦ Αἰλοποτάμου ἡ ἀδελφή, ἡ Ἑλένη, καὶ ἐπῆρε τὸ Σαατζάκη.

Φλεβάριος

5 [ἡμ.] α'. Ἀποκρὰ κράτιν . . .

12. Ἐδωσε ὁ Τιστάρ-ἀγάς τοῦ Πέτρο γράμμα, νὰ πάγει στὴν Κρι- 96
τοὰ καὶ στὴν Πρίνα γραμματικός, τὴν Τυρινὴ ἀποσπέρως.

13. Ἐπήγαμε στὸ Γιομουρσούκι 40 βουτζὰ ἐλιές γεμάτα ἀκαμπά-
ριστα.

17. Ἐπῆρε ὁ Κωστα[ν]τῆς Βλάχος ἓνα μουλάρι γρ. 760 . . .

Μάρτιος· σὺν Θεῷ Ἀγίῳ καὶ εἰς χρόνους πολλοὺς καὶ καλοὺς.

1 [ἡμ.] δ. Ἐφθασεν ὁ Βασιλάκης^α μετ' τὸν τερτζήπαχιν τοῦ Μεχ- 97
μετ-Ἀλῆ Παχιά καὶ ἤρθαν ἀπὸ τὴ Σαντορίνη.

2. Ἐλαβα ἀπὸ τὸ Στελιανάκη δάνεια γρ. 100.

8. Μοῦ ἔδωσε ὁ Ἐμὴν ἐρέντης ἀπὸ τὸ σαράγιο 24 τεσσάρια καὶ τὰ
ἐπῆγα δάνεια τοῦ Χ' Κωνσταντίνου, τερτζήπαχιν τοῦ αὐθέντη μας.

16. Ἐμισέψανε οἱ Κριτζῶτες, ὅπου εἶχανε νταβὰ δζὰ τὰ τατζερικά¹.

17. Εἰς τὰς 4^{1/2} ὥρας ἐμίσεψε ὁ Βασιλάκης καὶ ὁ Χ(ατζή) Κω-
σταντῆς Μυτιληναῖος, τερτζήπαχιν τοῦ Μεχμετ-Ἀλῆ πασᾶ, μετ' τὴ
γουλέτα τοῦ Γετῆμ καπετάνιο, εἰς τὴν ὁποίαν ἐβάλαμε 50 βουτζὰ ἐλιές,
ὁκ. 6086, καὶ 80 σεφερλῆδες, τοῦ Τζελεπῆ-ἀγᾶ τὸ τακίμι.

20. Ξημέρωμα ἐγέννησε ἡ φοραδοπούλα ἓνα θηλυκὸ ἀσπροκούτελο
καὶ νὰ τὰ εὐλογήσει ὁ Ἅγιος Θεὸς ὡς τοῦ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ
Ἰακώβ (sic) νὰ πληθαίνουν ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὡς τὴν ἄμ-
μο τῆς θαλάσσης!

22. Ἐστείλε ὁ Πέτρος τοῦ Ἀγᾶ ἀχιβάδες 300, σουπιές 20.

29. Ἐπήγαμε τὴ φοράδα στὸ γάδαρο καὶ ἔδωσα τοῦ γαδουράου
γρ. 16.

Ἀπριλίον

2 [ἡμ. α']. Λαμπρά. Εἰς πρώτη ὥρα ἤκαμε ἓνα σεισμὸ μετ' βρον- 98

σταφά-Πασᾶ ἡ τοῦ Μεχμετ-Ἀλῆ. Λόγοι προφυλάξεως τὸν ἐμποδίζουν νὰ ἐκφρα-
στεῖ θετικὰ—«κάτι»—καὶ νὰ κατονομάσει τὸ πρόσωπο.

^α) Ὁ Βασιλάκης Μιαούλης Κάσιος ἦταν ἀπὸ τοὺς πιὸ διακεκριμένους
πληρεξουσίου τῆς Συνελεύσεως τῶν Μαργαριτῶν (βλ. ὑπομν. 44 [1832]).

¹) Ὁ φόρος τῶν αἰγοπροβάτων ἀπὸ τὸ ἐνετ. *dazio* = φόρος (Σ τ. Ξ α ν-
θ ο υ δ ι δ ο υ, Ποιμενικά Κρήτης, «Λεξικογρ. Ἀρχεῖον τῆς Μέσης καὶ Νέας
Ελληνικῆς», Ε 301).

τή. Τὴν αὐτὴν ἡμέρα τῆς Λαμπρᾶς ἐκρέμασε ἡ Ἐξουσία ἓνα Τοῦροχο Στειακὸ σιῶ Χανιῶ τὴν Πόρτα στὸ λεῦκο⁸, μὲ τὸ νὰ εἶχε σκοτώσει τὴ γυναικα του.

3. Βράδι εἰς τὰς 4 ὥρας τῆς νυκτὸς ἔγινε σεισμὸς παρόμοιος μὲ τὸν ἐχθесινό.

5. Εἰς τὰς 3 ὥρας τῆς ἡμέρας ἔγινε σεισμὸς παρόμοιος μὲ τοὺς πρώτους. Ἐγροικίθη ἀκόμας ἓνας μικρὸς σεισμὸς . . .

10. Ἦρθε ὁ Κατζουλάκης ὁ Μανολιὸς καὶ ἐβάστα μου καὶ γράμματα ἀπὸ τὸ Ἀνάπλι.

11. Ἐμίσεψε ὁ Μιχάλης Πάγκαλος δὲ τὴν Κριτσά, νὰ πᾶ γυρεῦγει τὸ Μανολιὸ Ἀλέξη, ὅπου τότε γυρέψανε ἀπὸ τὸ Χιουρά, ὅπου τοῦ ἔκανε ὁ χ(ατζῆ) Πέτρος [ν/ταβὰ δὲ τὸ κηπούλι του. Καὶ τὸ βράδι εἰς τὰς δύο ὥρας τῆς νυκτὸς ἔγινε σεισμὸς μὲ μεγάλον κρότον.

16. Ἄρχισαν νὰ κάνουν φωτοχυσία, ἐπειδὴ ἔκαμε μπαρισίκι⁹ ὁ Σουλτάνος μὲ τὸν Ἀντιβασιλέα τῆς Αἰγύπτου. Τὴν αὐτὴν ἡμέρα ἀπομесеῖμερα μὲ ἔστειλε ὁ Παχιὰ-ἐφέντης σὴ[ν] Τία εἰς τὸ αὐθεντικὸ φονεκατόνι¹⁰ (καπετάνιος τοῦ [ὁ] Ὀμερ καπετάνιος) καὶ ἐξανοίξαμε τὰ βοντζά, ὅπου τοῦ δώσαμε γεμάτα ἐλιές, καὶ ὅσες ἐλιές δὲν τοῦ ἄρρεσαν τὰ πῆρα ὀπίσω, βοντζά 7, καὶ ἤκαμα σὴ[ν] Τία Κυριακὴ βράδι καὶ Δευτέρα βράδι καὶ τὴν Τρίτῃ βράδι ἤκαμα στὸ πέλαγος εἰς τὸ καῖκι τοῦ Ἀρίφ καπετάνιο, ὄντας ἤρχομέσταν, καὶ ἐφθάσαμε σὴν Κάνδια τὴν Τετράδη εἰς τὰς τρεῖς ὥρας τῆς ἡμέρας . . .

99

Μαῖου

1 [ἡμ.] β'. Ἐβάλαμε τζὶ Κασώτισσες καὶ ἐδιαλέγανε τζ' ἐλιές.

3. Ἐβάλαμε τζὶ ζουλισμένες ἐλιές καὶ τζ' ἄλεθαμε.

6. Βγήκε ὁ Μουχαφίζ Παχιάς, νὰ κάμει βόλιτα στὰ χωριά.

27. Ἐνετάρισα ἀπὸ τζ' ἐλιές καὶ ἐκάθισα στὸ Συμβούλιο. Καὶ εἰς τὰς 9 ὥρας ἔφτασε καὶ ὁ Μουχαφίζ Παχιὰ, ἐφέντη μας, ἀπὸ τὴ βόλιτα, ὅπου ἔκαμε στὰ χωριά.

28. Ἐκαμε λογαριασμὸ ὁ μονκατὰ-ναζιρῆς δὲ τζ' ἐλιές, ὅπου ἐστείλαμε στὸ Μισίρι, καὶ ἐκοστίσανε μὲ τὰ ἐξοδά τως ἢ ὅκα π(α)ρ(ά-δες) 22, ἄσπρα 2.

Ἰουνίου[ν]

2. [ἡμ.] στ'. Ἐπάκτωσε τὸ Μισί¹¹ τοῦ Μονκαπελετζῆ τὸ σαπουναριὸ τὸ χρόνο 160 γρ., νὰ λάβει εὐθὺς τὸ μισὸ πάκτος, καὶ τὸ μαγατζέ,

⁸) Τὸ δέντρο αὐτὸ ἀπαθανάτισε ὁ Gerola, Mon. Ven., I, 397, εἰς. 223.

⁹) Εἰρήνη (πρβ. Politis, XXIII καὶ XXIV).

¹⁰) Δ. ἀραβικὴ, ποὺ σημαίνει: δίκροτον, φεργάδα.

¹¹) Τὸ Δημόσιο, τὸ Κράτος.

ὅπου ἔχει τὰ πιδάρια, μετὰ πέντε μῆνες νὰ τότε κάνει καὶ ἐκεῖνο τὸ Μιρὶ ζάπτι¹², ἐπειδὴ τὸν εἶχε ἄλλοῦ πακτωμένο.

3. Ἐμίσεψε ὁ Προζάκης διὰ τῆ/ν/ Κοιτσά.

5. Ἐμίσεψε ὁ Βεζύρης δζὰ τὰ Χανιά . . .

9. Ἐθεσαν τὴν ὄρνιν.

100

12. Μᾶς ἔβαλε μαρτόρους ἡ Κιοιμουρού, τοῦ Προήμυ θυγατέρα ἀπὸ τὸ Πισκοκέρυλο τζῆ Στείας, ὅτι ἔλαβε δζὰ βυζαστικά της γρ. 70 ἀνάμηση χρόνο, ἀπὸ 5 γρ. τὸ μῆνα, καὶ δὲν ἔχει νὰ παίρνει ἀπὸ τὸ/ν/ Τιστὰ-ἀγά μήτε πολλὴ μήτε λίγο. Μάρτυρας ὁ Ἀλῆ-ἐφέντης, Μουλὰ-ἰμάμης, Ἀμέτης Γιαμάκη καὶ Κωσταντῖνος Κοζύρης . . .

15. Ἐστεῖλα στὴ Γεράπειτρο τοῦ Καναζόρη τὸν τεσκερὲ μὲ τὸ Γιάννη Ἀσπρά

16. Ἐστεῖλα τὸν τεσκερὲ τοῦ Αἰμινώτη πελήπαχη μὲ τὸν δά(σκαλο) Γιαννὶ Τζιχλή . . .

18. Ἐστεῖλα γράμματα στὴ/ν/ Κοιτσά τοῦ Μιχαλέτο μὲ τὸ Δημήτρη Ζαχαριά . . .

25. Ἠλθενε ὁ Σουιὰν-μπέης μας ἀπὸ τὴ βόλιτα.

26. Ἐπῆρα ἀπὸ τὸ Μουσταφαγά ἄχαρα ὁκ. 208^{1/2} φῖ 3, ἔδωσά του γρ. 15,25 . . .

Ἰούλιος.

5 [ἡμ.] δ'. Ξημέρωμα εὐοέθηκε ὁ Ταρὰξῆς¹³ στὸ κοράκι του σιὸ γιατάκι του σκοτωμένος καὶ τότε σκότωσε ἡ θυγατέρα του μὲ δυὸ ἀράπισσες. Τὴν αὐτὴν ἡμέρα ἔδωσα εἰς τὸ Συμβούλιο, καθὼς μὲ προστάξανε, τὸ χρέος τοῦ Ἠλίου εἰς τοῦ Πέτρος τοῦ γιοῦ, εἰς τὸ χέρι ἐνὸς πουλοῦνκαχη τοῦ Χουσεῖν-μπέη τζῆ Γεράπειτρος, ὅποιον τὸν ἤβαλε ὁ Χουρμούζης, καὶ ἔδωσα γρ. 687,20, ὅποιον μοῦ τὰ ἔχενε ὁ Ἠλίας ἀφρητὰ νὰ τὰ δώσω.

7. Ἐστεῖλα τὸ χορλασά τοῦ Καπετάνιο ἔξω δζὰ τοὺς κλέπτες. Μὲ τὸ Σαντίκη εἰς τὸν Ταλίκ-μπέη¹⁴ . . .

101

13. Ἐπνίζανε τὲς δυὸ ἀράπισσες τοῦ Ταρὰξῆ, ὅποιον τὸν εἶχανε σκοτωμένο . . .

27. Ἐδόθη καράρι νὰ δώσει ὁ ἡγούμενος ὁ Συμεὼν ἐκ τὰ Πεθε-

¹²) Κάνω ζάπτι = ἔξουσιάζω.

¹³) Στὸ Τ. Α. Η. ἀναφέρεται ὡς φευδάρχης τοῦ χωρίου Ἀποσιόλοι Πεδιάδος.

¹⁴) Ἡ ἀπόφασις αὕτη γιὰ τοὺς «κλέπτες», ποὺ ἀποστέλλεται στὸν Καπετάνιο καὶ τὸν Τούρκο στρατιωτικὸ διοικητὴ τοῦ Μεραμπέλλου Ταλίκ-μπέη γιὰ ἐκτέλεση, δὲ φαίνεται νὰ εἶναι ἄσχετη μὲ τὶς φήμες περὶ ἐπαναστατιῶν, ποὺ ἄρχισαν νὰ κυκλοφοροῦν στὴν Κρήτη ἀπὸ τὸν Ἀπρίλη τοῦ 1833 (βλ. P a s h - l e y, XXX. Πβλ. καὶ «Κρητικὰ Χρονικά» Α, 182).

μυιώτικα μιὰς γυναικὸς τὸ χρέος τοῦ Μορμιστηριοῦ, γρ. 9.500).

29. Ἐφανήκανε 6 μεγάλα καράβια καὶ εἴπαμε πὼς εἶναι μέσα ὁ Μεχμέτ - Ἀλή, Ἀντιβασιλέ[ας] τῆς Αἰγύπτου μέσα καὶ ἐπέρασαν κατὰ τῶν Χανιῶν τὸ μέρος¹⁵.

31. Ἀποκρά τοῦ Λεκαπεττανγούστου. Ἀποσπέρα ἐδιαβάστη τὸ σύστημα τοῦ Συμβουλίου. Ἐριβάρισε στὰ Χανιά ὁ αὐθέντης μας.

Αὐγούστο[v]

3 [ἡμ.] ε'. Ἔστειλε ὁ αὐθέντης μας προσαγὴ καὶ ἐλευθέρωσαν τοὺς φυλακωμένους.

4. Ἔδωσα τεσκερὲ τοῦ Σαλή-ἀγά, χιόνα-ραζιορί, καὶ ἔδωσα τὸ[v] κιὰρ τοῦ Τζανή Ἀλέξη γρ. 16, ὅπου ἔφερε τρίχα τοῦ Μιριοῦ ὀκ. 160....

102 10. Ἐφθασε στὸ Ρέθεμνος ὁ αὐθέντης.

13. Βγαίνοντας ὁ ἥλιος ἐβγῆκε ἀπὸ τὰ καράβια ὁ Ἀντιβασιλέας τῆς Αἰγύπτου εἰς τὴν Κάνδζα . . .

16. Ἐκαβαλίκεψε ὁ Ἀντιβασιλέας καὶ ἤκαμε βόλιτα στὸ Κάστρο.

17. Ἐπόρισε ὁ Ἀντιβασιλέας καὶ ἐπῆγε στὰ Γιοφυράκια . . .

18. Βράδι ἤρθενε στὸ Συμβούλιο ὁ Ἀντιβασιλέας . . .

20. Προῦ ἐμίσειψε ὁ Ἀντιβασιλέας μεῖ ἔντεκα καράβια.

25. Ἐμετρήσαμε στάρι καὶ τὸ βάλαμε στὴ χιόνα, τοῦ Χαλήλ-κίπε-τάνιο τὸ καῖκι τὸ ἔφερε, μ(ουζούρια) 1392. Κτήματα 109 φῖ 6 [=] 1254. Σακουλάδες¹⁶ 46 φῖ 3 [=] 138.

Σεπτεμβρίο[v] . . .

103 8 [ἡμ.] στ'. Ἐβάλαρε τὸ Μανολιὸ Πάγκαλο καὶ τὸ Τζαγκαζάκη στὴν ἀλυσίδα, μετὰ τὸ νὰ ἔδωσαν ψωμί τῶν κλεπτῶν¹⁷.

16. Ἐποσηκώσαμε τὸ στάρι ἀπὸ τὸ Λιμάνι. Ἐχρεμάσανε καὶ τὸ Ζουρίδη¹⁸.

¹⁵ Ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆς ἦρθε στὴν Κρήτη τῆς 12 Αὐγούστου (Pashley XXX). Ἡ ἀσυμφωνία τῆς ἡμερομηνίας αὐτῆς μετὰ τούτῃ τοῦ Κοζύρη ὀφείλεται στὸ ὅτι ὁ Pash. χρησιμοποιεῖ τὸ Γρηγοριανὸ Ἡμερολόγιο.

¹⁶ Χαμάληδες.

¹⁷ Βλ. ἀμέσως παραπάνω ὑπόμνημα 14.

¹⁸ Ὁ ἀπαγχονισμὸς τοῦ Ζουρίδη ἔχει πιθανώτατα σχέση μετὰ τὸ κίνημα τῶν Μουρσιῶν, πού εἶχε ἤδη ἀρχίσει (Pashley, XXXIV). Ὅπως μετὰ πληροφόρηση ὁ Ν. Σταυρινίδης, σὲ ἀνέκδοτη συλλογὴ δημοτικῶν κρητικῶν ᾠδῶν τοῦ Παύλου Βλαστοῦ εἶναι καταχωρημένο ἓνα τραγούδι σχετικὸ μετὰ τὸ θάνατο ἐνὸς Ζουρίδη ἀπὸ τὰ Ἀνώγεια. Ζήτησα, μέσῳ τῶν «Κρητικῶν Χρονικῶν», ἀπὸ τὸν κάτοχο τῆς συλλογῆς αὐτῆς Γ. Βλαστὸ νὰ χρησιμοποιοῦσθαι τὸ περιεχόμενό της—ἀποβλέποντας κυρίως στὸ ποίημα τοῦ Ζουρίδη—μὰ ἡ ἀπάντησις ἦταν μιὰ κατηγορηματικὴ ὅσο καὶ ἀδικαιολόγητη ἀρνήσις. Πάντως ἡ ἀπήχησις τοῦ θανάτου τοῦ Ζουρίδη μέσα στὴ δημοτικὴ μας ποίησις δείχνει, πὼς προκύπτει γιὰ ὅχι ἀσήμαντο ἐπεισόδιο τῆς ἱστορίας μας. Σύμφωνα μετὰ τὴν προφορικὴ

17. Ἐβαπτίσανε στῆ[ν] Κριτσά τοῦ Ἡλίου Μιαουλιάκη¹⁹ τὸ παιδί, τὸν Κωνσταντῖνο.

21. Ἔθεσα τὴν ὄρνιν.

22. Ἐλογαριαστήκαμε μετὰ τὸν ἐνδοξότατον Τιτιάρο-ἀγὰ καὶ ἔμειναν γὰ τοῦ δίνω γρ. 201 καὶ ἤγραψέ τα στὸ τεμεσουόκι, ὁποῦ τοῦ εἶχα δοσμένο.

29. Ἐλαβα ἀπὸ τὸ Στελιανάκη δάνεια γρ. 200.

30. Ἔδωσα πέτ²⁰ τοῦ Μουλαδάκη γρ. 200, δὲ γὰ νὰ πάρω τὰ σπιθια του· μάρτυρες ὁ Χουσεῖν ἀγάς, τοῦ Γιαννιωῦ ὁ γιός, στὸ Χεϊτάν-ὄγλου τὸ τζαρσί δουκιάτσης ὁμπροστάς στὸ[ν] πλάτανο, καὶ ὁ Ζαχαριὸς Παρθενάκης ἀπὸ χωριὸ Μνιαμοῦ. Ἐπῆρα καὶ ἓνα πάπλωμα γρ. 10 καὶ τὸ ἔστειλα στὸ σπίτι μου μετὰ τὸ Συμιομιχαλὶ καὶ μιὰ ἀλυσίδα μετὰ ἓνα πολίτικο²¹, γὰ τὸ δώσει τοῦ Καλλιῶ μου. Ἐπῆρα στὸν Ἀρμυρὸ καὶ ἤκαμα κέσφι²² τὸν ἀνθρώπο, ὁποῦ ἐπλάκωσε ὁ χωματόλακος, τὸ Γεώργη Ἀγιουμυριανό.

Ὁκτωμβρίον

104

2 [ήμ.] β'. Ἐπῆρα τὸ φεριγάτι²³ τῷ σπιθιω καὶ ἤδωκα τοῦ μοντεβελί γρ. 28 . . .

9. ἤκαμα κέσφι τζοὶ κιχιάδες.

11. Ἐρχίθηκα νὰ γράφω στὸ ἀμπάρι.

19. Ἐμίσεψα ἀπὸ τὸ ἀμπ[ά]ρι.

21. Ἐλαβα ἀπὸ τὸν Μιχαλὶ Συμιάκη γρ. 186, ὁποῦ μοῦ τὰ ἔστειλε ὁ Πέτρος μου ἀπὸ μαξούλι τοῦ χαρουπιῦ καὶ ἀμυγδάλων. Ἔδωσα εὐθὺς τοῦ Στελιανάκη, ὁποῦ τοῦ χρεώστηνε, γρ. 200. Ἔδωσα καὶ στὸ πάπλωμα τοῦ Καλλιῶ γρ. 10.

22. Ἐβλογήθηγε τὸ Καλλιὸ μου²⁴.

παράδοση ὁ Ζουρίδης ἦταν ἀπὸ τὴν Τύλισο. Κάποτε ποὺ μετέφερε ξύλα στὸ Μ. Κάστρο, τὸν σταμάτησαν Τούρκοι ἔξω ἀπὸ τὴν Χανιώ τὴν Πόρτα καὶ τοῦ ἔκαναν τὸ γνωστὸ ἐξευτελιστικὸ παιγνίδι «πέζεψε-γαβαλίκεψε». Ὁ Ζουρίδης σκότωσε τοὺς Τούρκους, ἔβαλε φωτιά στὰ ξύλα καὶ βγήκε στὸ βουνό, ὅπου ἔγινε Χατίνης. Γύριζε στὰ μέρη τῶν Ἀνωγειίων (πληροφορίες Γεωργ. Μ. Ζουρίδη).

¹⁹ Γαμπρός τοῦ Κοζ. (βλ. ὑπόμνημα 21 [1831]) καὶ γιὸς ἴσως τοῦ πληρεξουσίου τῶν Μαργαριτῶν Βασιλάκη Μιαούλη, μετὰ τὸν ὁποῖο ὁ συντάχτης τοῦ Ἡμερολογίου εἶχε στενότερες σχέσεις (βλ. ὑπομν. 6 [1833]).

²⁰ Προκαταβολή.

²¹ Ἐνν. νόμισμα (κοσάρι ἢ μαμουτιέ).

²² Ἐπίσημη διαπίστωση θανάτου, ποὺ προήλθε ἀπὸ δυστύχημα.

²³ Συμβόλαιο πωλητήριο βακουφικοῦ ἀκινήτου. Ὁ διαχειριστὴς τῶν βακουφικῶν λεγόταν μοντεβελής.

²⁴ Στὴ Χειρόγραφη Γενεαλογία (Τ. Α. Η. 253α, 9) ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς :

27. Ἐρχόμαστε νὰ κτίζουμε τὰ σπίτια 2 μαστόροι καὶ 4 ἐργάτες. . . .

29. Ἐλαβα δάνεια ἀπὸ τὸν Κόνσολο Κοντουποῦ²⁵ γρ. 1000, διάφορο 50, εἰς διορία ἡμέρες 91 (ἔδωσά του τα).

Νοεμβρίο[ν]

3 [ἡμ.] σί'. Ἦλθε τὸ Ζουμπούλι μετὰ τὸ Μανολιὸ Πάγκαλο, τὸ γαμπρό μου. . . .

10. Ἐμίσηρε ὁ Γιάννης ὁποῦ μοῦ προύγενγε²⁶. . . .

11. Ἐμισέφανε οἱ γαμπροὶ μου, ὁ Ἠλίας καὶ ὁ Μανολίος, δὲ τὴν/ν/ Κριτζά.

12. Ἔστειλα τῆς δασκάλισσας μετὰ τὴν Ἑλένην τῆς δάνεια γρ. 2.

13. Ἐπούλησα τὸ μετὰξι, ὁποῦ μοῦ ἔστειλε τὸ Ἐργινοῦσι μου, καὶ ἦτονε δο. 268 φὶ 100· ἔστησε²⁷ γρ. 67. Ἐχρεώσται μοῦ ὁ ἄνδρας τῆς διὰ τὸ μουλάρι γρ. 22· ἔμειναν γρ. 45 καὶ ἤκαμά τα πολίτζα²⁸ τοῦ Ἠλίου νὰ τῇ τὰ δώσει ἀπὸ τοὶ παράδες, ὅπου ἔχω σὺ δονκιάνι. . . .

105 18. Ἐλαβα διὰ τὸν Πέτρο μου ἀπὸ τὸν/ν/ παῖρακιὰρ Μουσταφά-ἀγά γρ. 27,36 καὶ ἤκαμά τα πολίτσα νὰ τὰ δώσει ὁ Ἠλίας τοῦ Πέτρο στή/ν/ Κριτζά.

Δεκεμβρίο[ν]

3 [ἡμ.] α'. Εἰς τὰς 8 ὥρες τῆς νυκτὸς τὸ βράδι τῆς Κυριακῆς ἐγέννησε τοῦ Μανολάκη ἡ γυνὴ ἓνα υἱόν.

8. Ἐποκτίσαμε τὰ σπίτια.

10. Ἐδωσα σὸ χέρι τοῦ Ναζιφ-ἀγά, τῇ Τοῦρκας, ὁποῦ μοῦ πούλησε τὰ σπίτια, τοῦ ἀδελφοῦ, γρ. 500· μάρτυρες: Τερβίς-ἀγάς Ζερκιδάκης καὶ ὁ γιὸς του Ἀλῆ-ἀγάς Τζεμελής. . . .

12. Ἐφθασε ὁ ἐψηλότατος Μουχαφίζ Μουσταφά-Παχιάς ἀπὸ τὰ Χανιά²⁹.

14. Μοῦ ἔστειλε ὁ γαμπρός μου ὁ Μανολίος Παγκαλάκης μετὰ τὸν ἀδελφόν του τὸ Νικολή γρ. 1000.

*Τὸ Καλλιὸ Κοζυροπούλα ἔστεφανώθη τὸ Μανολιὸ Πάγκαλο. Ἀκούεται καὶ σήμερα τὸ ρ. βλογοῦμαι (= στεφανώνομαι). Ἡ λ. β λ ο γ η τ ἡ (= σύζυγος) μαρτυρεῖται στὸ Τ.Α.Π. γωδ. 36, σ. 211.

²⁵ Παραφθορὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Γάλλου Προξένου στὸ Μ. Κάστρο Godebout (P a s h l e y I, 174).

²⁶ Τὸ ρ. προιγγέγω (ὑπουργεύω) σημαίνει: βοηθῶ τὸν κτίστη. Οὐσ. προυγός ἢ πουργός.

²⁷ Ἡ ἀρχαϊκὴ αὐτὴ μεταφορικὴ ἔκφραση προήλθεν ἴσως ἀπὸ τὸ εἶδος τῶν τότε νομισμάτων, ποὺ τὰ ἔσ τ η ν α ν σὲ κολόνες.

²⁸ Συναλλαγματικὴ.

²⁹ Τὶς 3 τοῦ Δεκέμβριου τοῦ 1833, μετὰ τὴ διάλυση τῶν συγκεντρωμένων στίς Μουρνιές κινήματιων, ὁ Μουσταφά-Πασάς καὶ ὁ Νουρεντίν-Πασάς, ἐπελόντας ἀπροσδόκητῇ διαταγῇ τοῦ Μεχμέτ-Ἀλῆ, ἀπαγχόνισαν 31 (κατὰ τὸν

1834.

106

Γεναρίο[υ]

1 [ἡμ.] β'. Ἀρχὴ σὺν Θεῷ Ἀγίῳ νέον σωτήρι(ον) ἔτος καὶ εἰς χρόνους πολλούς.

2. Ἐξετέλεψε ὁ μαραγκὸς τὰ σπίτια μου καὶ ἤκαμε μεροζάματα 27· πρὸς 7 γρ. τὴν ἡμέρα στένει γρ. 189. Ἔδωσά του τα εἰδύς.

3. Ἦλθε ἡ θυγατέρα μου Ἀννή με τὸν ἄνδρα της Ἠλία καὶ με τὸ Κωσταντῖνον της καὶ ἡδωκέ της ἡ μάνα της στὴ Γεράπετρα τὸ προῖμα¹ τὸ πατρογονικόν της ὄλο . . .

31. Ἐμίσησε ὁ Μανολίδς διὰ τῇ[ν] Κριτζά καὶ μοῦ ἔδωσε δάνειν 107 ὁ γαμπρός μου ὁ Μανολίδς Παγκαλάκης γρ. 500.

Φλεβαρίο[υ]

7 [ἡμ.] γ'. Ἠλθ[ε]ν ὁ πουργὸς ἀπὸ τῇ[ν] Κριτζά καὶ Κρονστιανοί . . .

Μάρτης.

2 [ἡμ.] στ'. Ἔδωσαν τὸ καράρι διὰ δυὸ Μαλλιῶνες, ὁποῦ ἐκλέψαν μέλισσες, 6 μῆρες στὸ λιμάνι.

3. Ἔδωσα ἀριτζιχάλι² διὰ τῇ[ν] Ποθομαρία.

4. Τυρινή.

5. Καθαριὰ Λεντέρα³ τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

8. Ἐβάλανε τὸ γαμπρό μου τὸ Μανολιὸ χάψι³.

9. Ἔστειλα τὸν Ἠλία με τὸ Σιγανὸ ὄζω.

23. Ἔδωσα τῶν περβολάρων τοῦ Τιστὰρ - μπέη, τοῦ Γιάκουμικη 108 καὶ τοῦ Ἀμὲτ-ἀγᾶ, με χέρι τζῆ Ζαχαρένιας γρ. 55 καὶ ἐπείκτωσα μέσα στὸ περβόλι στὸ ρούκουνι, ὁμπρὸς στῇ[ν] πόρτα, τὸ χασίλι

26. Ἐγόρασε ὁ Μιχελίδς Λιανάκης, γαμπρός μου, μεταξόζαρο

Raulin : 4.) Κρητιζούς, ἐνῶ προηγουμένως οἱ ἴδιοι πασιᾶδες εἶχαν ὑποσχεθεῖ στοὺς συγγενετρωμένους, ὅτι, ἂν διαλυθοῦν ἥσυχα, δὲν ἔχουν νὰ πάθουν τίποτε (βλ. Pashley, XXXIX, Raulin, 58). Μετὰ τὴν αἰματηρὴ αὐτὴ ἀναζωλουθία, ὁ μὲν Νουρεντίν — ποῦ ἐθεωρεῖτο ὁ πιὸ μορφωμένος Τούρκος τῆς Αἰγύπτου (Pash., XXXX) — δυσπαρεστημένος κατὰ τοῦ Μεχμέτ-Ἀλή τὸν ἐγκαταλείπει καὶ πηγαίνει στὴν Κωνσταντινούπολη, ὁ δὲ Μουσταφά-Πασάς ἐπιστρέφει στὸ Ἱράκλειο. Αὐτὴ ἀκριβὴς τὴν ἐπιστροφὴ ἀναφέρει μετ' ὅσο χαρακτηριστικὴ ξηρότητα ὁ Κοζύρης.

¹) Κτηματικὴ περιουσία.

²) Αἵτηση

³) Φυλακὴ. Προέζεται γιὰ τὸν πρόσφατο γαμπρό τοῦ Κοζ. Μανολιὸ Πάγκαλο, ποῦ πρὸ ὀλίγου καιροῦ εἶχε δανείσει τὸν πεθερὸ του 1500 γρόσια. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴ συνέχεια τοῦ Ἡμερολογίου, ὁ Πάγκαλος κατηγορεῖται γιὰ κλοπὴ χρημάτων.

δακτυλίθρες 30 φλ 25 [=] γρ. 18,30. Ὁ γαμπρός μου ἤδωκε τζοῖ π(α)ρ(άδες) καὶ θὰ κάμουνε τὸ μετᾶξι οἱ δυὸ ἀδελφῆδες, τὸ Ἐργινοῦσι καὶ τὸ Ἀννεζίνι, νὰ πιάσουνε τζὶ μουρνιές μου στὴ[ν] Κριτσά.

29. Ἔστειλα τοῦ Μανολάκη τὰ γρ(όσα), ὅπου τοῦ χοῦστόν : 450, λίρες 4, καὶ διάφορο γρ. 60, τεσσάρια 15.

Ἀπριλί[ο]ν

4 [ἡμ.] δ'. Ἐβάλανε τὸ[ν] Πα(πὰ) Γιάννη Πάγκαλο στὴ φυλακὴ, στὴ Μητροπόλη.

6. Ἐσυμφωνήσαμε μὲ τὸ Γιάννη Κλώντζα νὰ κάνει τῷ φυλακωμένω χισμέτι⁴, νὰ λαμβάνει τὸ μῆνα γρ. 15.

17. Ἦλθε ὁ Γεωργάκης μου ἀπὸ τὴν Κριτσά καὶ ἤστειλα τζῆ γυναικάς του ἔνα ζευγάρι παπούτζα (γρ. 8) χαιρετισμόν.

18. Ἐβγάλανε τὸ γαμπρό μου ἀπὸ τὴ φυλακὴ καὶ τὸν ἀδελφόν του τὸ[ν] Πα(πὰ) Ἰω(άννη).

109 21. Μέγα Σάββατο.

22. Λαμπρά. Ἐσύρανε⁵ τὴ φοράδα.

27. Ἐσύραμε τὴ φοράδα στὴ[ν] Κριτσά στοῦ Γούμερο τὸ [μ]περί⁶, στὸ Θεολόγο.

Μαῖου

7 [ἡμ.] δ'. Ἐμίσηψε ὁ Ὑμᾶν-πέης δζὰ τὴν Αἴγυπτον, ὁ μουχαρίζης τῆς Κάνδιας.

8. Ἦρθανε οἱ Κόνσολοι ἀπὸ τὰ Χανιά διὰ τὸ συννεῖ τοῦ γιουνοῦ⁷ τοῦ Βεζύρη.

10. Ἀρχίνησαν τὴν φαντασία⁸ τοῦ συννεθιοῦ.

13. Ἐλαβα δάνεια ἀπὸ τὸν Ἀνδρέα Καλοκαιρινὸ⁹ 50 εικοσάρια φλ 20,5, ὅπου συμποσοῦνται γρ. 1006, π(α)ρ. 10, εἰς διορία ἡμέρες 31 καὶ νὰ δώσω νιτερέσο λάδι ὀκ. 20, τὰ ὅποια γρ. τὰ ἔδωσα τοῦ Μαζ-

⁴) Κάτω χισμέτι = ὑπηρετιῶ.

⁵) Τὸ ρ. σύρω ἐδῶ μὲ εἰδικὴ σημασία : παραδίδω πρὸς ὀχείαν. Μὲ τὴν ἔννοια αὕτῃ χρησιμοποιεῖται προκειμένου μονάχα γιὰ «κτῆματα» (ὄνους, ἡμιόνους καὶ ἵππους).

⁶) Ἀρρην ἵππος (τουρκ.).

⁷) Ἀντὶ τοῦ : γιοῦ. Πβλ. ἄλλουνοῦ, αὐτουνοῦ.

⁸) Ἐορτή.

⁹) Ἀνδρέας Καλοκαιρινός (1804 - 1864). Ὁ πρῶτος ἀπὸ τὴν οἰκογένεια, ποῦ, φεύγοντας ἀπὸ τὸ Τοιρίγο, ἐγκαταστάθηκε στὴν Κρήτη. Ἦ σύζυγός του, Μαρία Διαμαντίδη, ἦταν πιθανώτατα κόρη τοῦ Μιχαὴλ Διαμαντίδη, γιοῦ τοῦ Ἐπισκόπου Πέτρως (βλ. ὑπομν. 23 [1832]). Ἀπόχτησε δυὸ γιούς : τὸ Λυσίμαχο (1838-1898), ποῦ σκοτώθηκε κατὰ τὴ γνωστὴ σφαγὴ τῆς 25 Αὐγούστου, καὶ τὸ Μίνωα. Πάππος τοῦ νεωτέρου Ἀνδρέα Καλοκαιρινοῦ, ποῦ πέθανε τὶς 30 Δεκεμβρίου 1930.

λούμη Μαζοῦ τῶν παιδιῶν, δὲ νὰ λάβω τὸ τεμεσουόκι ὁποῦ τοῦ ἔδωσα διὰ τὸ προῖμα μου τῇ Χλωμανεζίνᾳ¹⁰, ὅταν ἐγύρευε νὰ μὲ θανατώσει καὶ λαμβάνοντας τὸ τεμεσουόκι ὅταν . . . ἐκησε¹¹ τοῦ ἔδωσα ἄλλο τεμεσουόκι, πὼς τοῦ χρεωστῶ 650 γρ. καὶ ἐξε[μ]πέρδεσα τὸ προῖμα μου. Μάρτυρες διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πραγμάτου μου: Σουλεϊμάν-ἄγας Κουϊμουτζής, παλαιὸς σούπαχης τῆς Κριτσᾶς Μουλαμέταγας, τοῦ Πιλάλαγα ὁ γαμπρός, σούπαχης τοῦ νῦν καιροῦ στὸ Χουμεργιάζο Γιορούσης Τσορματζής, τοῦ Πιλάλαγα ἀδελφός τοῦ Σπιρλόγκα χα(πιτῇ) μπέη¹² ὁ υἱός Γέρος Ἀρίφαγας, Χουμεργιάζο.

16. Συμποσοῦνται τὰ ὀπισθεν γρ. ὅπῃ ἐδόσαμε τῷ Μαζοῦδον 110 γρ. 1656, 10.

17. Ἔδωσε ὁ Γεωργάκης μου διὰ τὴ Χλωμανεζίν[α] γρ. 1086 καὶ τοῦ ἔδωσα τὴ μισή.

18. Ἐτελείωσε ἡ περιτομή.

21. Τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου καὶ εἰς χρόνους πολλούς, αἰὲν! ἦλθαν εἰς ἐπίσκεψιν ὁ Ζαχαράκης¹³ σύμβουλος Λασιθίου, ὁ Γιαννάκης, σύμβουλος Σητείας¹⁴, Ἀντώνιος, κου[μ]πάρος μου.

24. Ἔλαβα ἀπὸ τὸν σιὸρ Ἀνδρέα κρασί μὲ τὸ σταμνὶ ὄκ. 9, [ν]τάρα ὄκ. 3,300 = 5,100 φλ 65 = γρ. 8,22. Ἔδωσέ μου τεμεσουόκι ὁ Πιλιπίρος σὲ 31 ἡμέρα[ς] γρ. 600. Ἐμίσησε ὁ Γιαννῖος Κλώντζας διὰ τὴ[ν] Κριτσᾶ . . .

Ἰουνίου

7 [ἡμ. ε']. Ἐβάλανε τὸ Μαρολιὸ χάφι.

11. Μοῦ ἔδωκε ὁ Πιλιπίρος κρασί γρ. 3,5.

17. Ἀποκρά.

Ἰουλίου

1 [ἡμ.] α'. Ἐγόρασα ἀπὸ τὸ Μοχὸ ἀσβέστη ὄκ. 283 γρ. 30 . . .

25. Ἐγόρασα ἓνα προτζινο χαβάνι γρ. 17.

27. ἤφερε ὁ Σαγιάλης κρασί ὄκ. 5,300 φλ 60 γρ. 8,25· περαστικὸ στὴν Πόρτα¹⁵ γρ. 1,37. Ρακὴ τοῦ Μαρολιὸ στὴ φουλακὴ ἐμισή

¹⁰ Πρόκειται γιὰ τοπωνύμιο, ὅπως φαίνεται : ε' ἀπὸ τὴ συνέχεια. Ἡ λ. «θανατώσει» μάλλον ἀπλή μεταφορά.

¹¹ Δὲ μπόρεσα νὰ διαβάσω τὴ λέξη.

¹² Σπιρλόγκα λεγόταν ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἡ Σπιναλόγκα, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ ἔγγραφα τοῦ Τ.Α.Π. Σπιρλόγκα χατζή-μπέης εἶναι ὁ ἰδιοκτήτης τῆς Σπιναλόγκας.

¹³ Καπετάν-Ζαχάρης, υἱὸς τοῦ Παπᾶ Μιχάλη, καπετάνιος καὶ σύμβουλος τοῦ ὀροπεδίου τοῦ Λασιθιοῦ (Τ.Α.Π. κωδ. 36, σ. 98 καὶ 198).

¹⁴ Γιαννάκης Δάνδολος (βλ. ὑπομν. 12 [1831]).

¹⁵ Διαπύλια τέλη. Γιὰ τὸ φόρο τοῦ οἴνου βλ. Ψιλάκι, Γ', 763.

ὁκ. φῖ 6 γρ. 3. Στὸ χέρι τοῦ ἔδωσα γρ. 100· τὸ ὄλον 113,22.

30. Ἔδωσα τοῦ Μουσταφᾶ, τοῦ Μαζλούμη τοῦ γιοῦ ἀπὸ τὸ Χου-
μεργιάκο, γρ. 650 καὶ ἤλαβα τὴν ὁμολογίαν μου καὶ μοῦ εἶπε ὁ Μου-
σταφάς, ὅτι ἦτονε τῶν ἀδελφῶν του βεκίλης¹⁶. . . .

Αὐγοῦστου

14 [ῥμ.] γ'. Τὸ κιντὶ ἐ[μ]πήκενε ἀπὸ τῷ Χανιῷ τῇ[ν] πόρτα τὸ
παιδὶ τοῦ Ἀντιβασιλέως Μεχμέτ-Ἀλή¹⁷.

15. Ἔδωσα τοῦ Στυλιανοῦ δάνεια γρ. 200, δυὸ λίρες

113

Σεπτεμβρίου

7 [ῥμ.] στ'. Ἐ[μ]παροκαρίστηκε ὁ Ἡλίας.

11. Ὁρθρου βαθέος ἔδωσε τὸ κοινὸν χρέος ὁ Αἰμνητοράκης Σκα-
λανιώτης, πύροπος στὸν Ἅγιον Ματθαῖον.

12. Ἐμίσεψε τοῦ Ἀντιβασιλέως τὸ παιδὶ καὶ ἐ[μ]παροκαρίστηκε
ἀπὸ τὸ λιμάνι τῆς Κάντιας.

17. Ἐμίσεψε ὁ Βεζύρης διὰ τὰ Χανιά.

114

Ὀκτωμβρίου[ν]

4 [ῥμ.] ε'. Ἐμίσεψε ὁ Παῖσιος διὰ τὴν Γεράπετρο.

5. Ἐλήρανε τεσκερὲ νὰ πᾶνε στὸν Ἅγιον Τάφον: Γεώργης Λαν-
ρε[ν]τάκης, Αἰμνες, μὲ τὴ γυναῖκα του καὶ μὲ τὴν ἀδελφὴν του, Μαρο-
λιὸ Πεδιάδότης, Γεώργης Λοῦκος, Κωστα[ν]τῆς καὶ Ἀθανάσης Βουρ-
γάροδες, Μιχελῆς Αἰμνητορόπουλος, Ἀνδριανὸς τοῦ Πα(πᾶ) Αἰμνήτου,
Κωστα[ν]τῆς Πλατῆς καὶ ἕνας τοῦ ἀγκιτάσης τοῦ Γιάννης Κουρ-
κουπέτζης.

6. Μοῦ ἔπειλε ὁ διάκος ἀπὸ τὸν Ἅγιον Βασίλη τὸ ἱεροδιακονικὸν
μὲ τὸν ἀδελφόν του

11. Ὁρθρου βαθέος εἰς τὰς 7 1/2 ὥρας τῆς νυκτός, νὰ ξημερώσει
ἡ Πέμπτη, ἐλευθερώθη τὸ Καλλιὸ καὶ ἐγέννησε τὴν Ἀσπασία¹⁸.

115

12. Ἔδωσα ἕτερο τεσκερὲ τῶν Μεραμπελλιῶτων χ(ατζή)δων· Βού-
σες: Πα(πᾶ) Κωσταντῆ[ς] Λε[μ]πίδης, Φουρνή: Ἡλίας Τυράκης
καὶ ἡ πεθερά του πα(πᾶ) Βασίλαινα.

13. Ἔδωσα ἕτερο τεσκερὲ τῷ Χουμεργιακιανῷ χ(ατζή)δω: τοῦ
Ἀνδριανοῦ τοῦ Πα(πᾶ) Αἰμνήτου καὶ τοῦ Γιάννη Φενέρη.

21. Ἦρθε ὁ Ἡλίας στὸ Λιμάνι

¹⁶) Πληρεξούσιος.

¹⁷) Δὲν πρόκειται βέβαια γιὰ τὸν πασίγνωστο Ἱμπράήμ, ποὺ ὁ Κοζ. θα
τὸν ἀνέφερε μὲ τὸ ὄνομά του. Κιντὶ = ἀπόγευμα.

¹⁸) Στὴ Χειρόγραφη Γενεαλογία ἀναγράφεται: «Ἐγεννήσανε (τὸ Καλλιὸ Κο-
ζυροπούλα μὲ τὸ Μανολὶ Πάγκαλο) εἰς τὰ 1834 Ὀκτωβρίων 11 τὴν Ἀσπασία . . .»
(T.A.H. 253α, 9).

26. Εἰς τὰς τρεῖς ἡμίσιν ὥρας τῆς νυκτὸς ἐγεννήθη τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μωνοῦ ὁ υἱὸς ὁ Δημήτριος.

28. Ἐρροώσθησε ὁ Ρατίπ-ἐφέντης.

Νοεμβρίο[ν]

10. Ἐλογαριαστήκαμε μὲ τὸ Γεωργάκη μου καὶ ἔμεινε γὰ μὲν δίνει ἀπὸ τὰ χαροῦπια τῇ Χλομανεζίνᾳ γρ. 13 . . .

13. Ἦλθε ὁ Μουχαφίζ Παχιάς ἀπὸ τὰ Χανιά . . .

Δεκέμβριος.

11 [ἡμ.] γ'. Ἐγινε ἀπόφασιν εἰς τὸ Συμβούλιον μὲ τὸ Βεζύρη καὶ μὲ Κατὴ καὶ Μονφτὴ γὰ δώσει ἡ Ζαμπιά τῶι παράδες τοῦ ἁλκ-φε τῶ[ν] Πασκάλιδω.

12. Ἐπόθανε ὁ Μασλοῦμαγας ὁ Καρακάσης¹⁹.

18. Ἐγέννησε τὸ περιστέρι.

19. Τὸ βράδι ἐπαῖξανε τὰ τόπια τοῦ Ραμαζανιοῦ.

21. Ἐτερο ὡς ἀρχὴ πειράματος (:).

23. Ἐδωσα τοῦ κα(πετὰν) Χαριτάκη γρ. 50 καὶ ἐπακτόσαμε τὸ χουσίλι τοῦ Τερβίση.

25. Χριστόγεννα. Τῇ[ν] Τρίτῃ βράδι ἔδωσε τὸ κ[οι]τὸν χρέος ὁ Γιαννιὸς Ἀλεξάκης, Κριτσώτης, σαπουντζής.

1835.

Γεναρίο[ν]

6 [ἡμ.] α'. Θεοφάνεια.

7. Ἐμίσεψε ὁ Μανολίδης διὰ τὴν Κριτσά.

8. Ἐβάλαμε τὸν Κωνσταντῖνο¹ εἰς τὸ ἀλβάβητον τοῦ Ρηγάκι.

¹⁹) Περιώνυμος Τοῦρκος τοῦ Μεραμπέλλου (βλ. καὶ σελ. 85 τοῦ κώδικα, ἡμερομηνία 7 Ἰουνίου). Πολέμησε σκληρὰ τοὺς Χριστιανοὺς τὴν περίοδον τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ὅπως καὶ οἱ πρόγονοί του τὰ προηγούμενα χρόνια. Τὸ Νοέμβριον 1827 πιάστηκε αἰχμάλωτος μὲ ὅλο τὸ σῶμα του, ἀπὸ 300 Τούρκους, στὸ Καινούργιο-Χωριό. Γι' αὐτὸν καὶ γιὰ τὴν οἰκογένειάν του βλ. Κριττοβουλίδη, 377-382, Καλομενοπούλου, Κρητικά, 103 ὑποσ. 3, Ψιλάκι, Γ, 242, Μ. Πιττάκη στὴ «Δοῦρο» τῆς Νεαπόλεως, τευχ. 27-28 καὶ 31, σελ. 782, 874. Ἠβλ. καὶ Τ.Α.Η. κωδ. 12, σ. 302, 323 καὶ 326· 25, σ. 125· 9, σ. 203 καὶ 167, σ. 93 κ.ά. Στὴ Χειρόγραφη Γενεαλογία ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς: «Ἐπειδὴ ὁ δάσκαλος Πέτρος Κοντογιάννης, ἐγγάτοικος τοῦ χωρίου Κριτσᾶς, μὲ τὸ γὰ ἐχορμάτισε γραμματικὸς εἰς τὸ Μεραμπέλλο εἰς τοὺς ἀγάδες Καρακάσης ἀπόκτησε ὑποστατικὰ εἰς τὰ χρώματα τοῦ Χουμεριάκου, ὁσπίτια, ελαιόδενδρα καὶ χωρῶφια ἀρκετὰ . . . » (Τ.Α.Η. 253α, 6).

¹) Πρόκειται γιὰ τὸν ἕγγονο τοῦ συντάχτη τοῦ Ἡμερολογίου, γιὸν τοῦ Πέτρου. Στὴ Χειρόγραφη Γενεαλογία ἀναγράφονται τὰ ἑξῆς: «Ἐστεφανώθη ὁ

12. Ἐπόθανε ὁ Χαραλαμπίκης ὁ τερζῆς καὶ δὲν ἤδουκε ἄδεια νὰ τόνε θάψουν ὁ Ἄγιος ὁ Κορήτης, μόνον καὶ τοῦ ἔδωσαν 50 γρ. ἀπὸ τὴν περιουσίαν τοῦ πτωχοῦ².

28. Ἐποφασίστη ὁ Πέτρος ὁ Ἀρχανιώτης νὰ κάμει στὴ φυλακὴ 6 μῆνες, μὲ τὸ ν[ά] κλέψει ἀπὸ ἓνα δυνειάνι γρ. πουργιὰ 18=γρ. 122,22.

118 Φλεβαρίο[ν]

4 [ἡμ.] β'. Ἐστεφανώθη τὸ Ζαμπιὺ Κοζυροπούλα μὲ τὸ Μιχελιὺ Σκουληκάρι.

15. Ἐπόρισε ὁ Μουχαφῆζ Παχιάς δὲς τὲς ἀνετολικὰς ἐπαρχίαις.

119 Μάρτης.

2 [ἡμ.] ζ'. Ἐβάλανε τὸ Μανολιὺ στὴ φυλακὴ διὰ τὴ[ν] Πουλῆρα³.

4. Μιχελῆς Μαρονέλος τοῦ Γιάννη—Αἷμνες—ἔγινε καράρι νὰ λειω-
στεῖ ἀπὸ τὸ χαράτζι⁴. . . .

7. Ἐβάλανε στὴ φυλακὴ τὴ Λεσποινιά, τοῦ Μακροῦ-Γεώργη τὴ θν-
γατέρα, νὰ κάμει 2 μῆνες.

8. Ἐδωσα τὸ χουλασὰ τοῦ Σκορδυλάκη, Φουρνιώτη, εἰς τοῦ χ(α-
τῆ) Μιχάλη τὸ χέρι.

9. Ἐφθασε ὁ Μουχαφῆζ Μουσταφά-Παχιά, ἐρέτης μας, ἀπὸ τὰς
ἀνατολικὰς ἐπαρχίας.

15. Ἦλθε ὁ Κορήτης καὶ ὁ Πέτρος εἰς τὸ Συμβούλιον καὶ ἐφέρανε
τὰ γράμματα, ὅπου εἶχα στελεμένα τῶν Μεραμπελλιώτω δὲς τὸ Στα-
ράκη τὸν Ἀιτανιώτη, ὅπου τοῦ ἔχα πονημένα χωράφια, καὶ τὸ ἔκαμε
ἡ κρίσις καὶ τοῦ γύρισα τὰ ἑκατὸ γρ. καὶ τὰ ἔδωσα τοῦ μεγάλου Καδῆ,
στὴ χέρσι, παρόντος ὁ χ(ατῆ) Ἀλὴ ἐρέτης, ὁ Τερζαλῆς, ὁ Τοντζόρης.

21. Ἐμίσεψε ὁ ὑψηλότατος Μουσταφά-Πασὰς διὰ τὰ Χανιά.

120 Ἀπριλίον

3 [ἡμ.] δ'. Τὸ βράδι τὰ μεσάνυχτα ἐγέννησε ἡ φοράδα ἓνα θη-

Πέτρος Κοζύρης τὴν Μαρία Στειακοπούλα. Ἐγέννησε εἰς τὰ 1829 τὸν Κων-
σταντῖνον, τὸν Ἀντώνη, τὸ Γεώργη, τὸ Μανόλη, τὸ Γιάννη, τὸ Μιχελῆ, τὸ Ἐλ-
θύμιο, τὴ Ζιμπούλα» (Τ.Α.Η. 253α, 8). Ὁ Κωνσταντῖνος αὐτός, πὺν μπαίνει τότε
γὰ πρώτη φορὰ στὸ σχολεῖο, εἶναι ὁ γνωστότατος ὄπλαρχηγὸς τοῦ Μεραμπέλ-
λου, γιὰ τὸν ὁποῖο ἔγινε λόγος στὴν Εἰσαγωγὴ (βλ. «Κρητικὰ Χρονικὰ» Α, 174).
Στὴ Γενεαλογία ἀναφέρεται καὶ ἄλλος ἔγγονος τοῦ Κοζ. μὲ τὸ ὄνομα Κωνσταντί-
νος, γιὸς τοῦ Γεωργίου Κοζύρη, μὲ χρονολογία γεννήσεως 1844 (Τ.Α.Η. 253α, 8).

²) Ὁ Μητροπολίτης, ἐναντίον τοῦ ὁποίου, παρὰ τὴ συνήθειά του νὰ μένει
ἀπαθής, γράφει ὁ Κοζύρης, εἶναι ὁ Μελέτιος Νικολετακῆς (βλ. ὑπομν. 68 [1831]).

³) Πρόκειται γιὰ τὸ γαμπρὸ τοῦ Κοζ. Μανολιὺ Πάγκαλο. Ἡ Πουλῆρα τὸν
ἔχει κατηγορήσει, ὅτι τῆς εἶχε κλέψει χρῆματα.

⁴) Λειώω = σβῆνω, διαγράφω. Γιὰ νὰ ἀπαλλαγεῖ κανεὶς ἀπὸ τὸν κεφαλικὸ
φόρο, ἔπρεπε νὰ ἦταν ἀνήλικος, ὑπέργηρος ἢ ἀνόπηρος (βλ. Ν. Σταυρινί-
δης, Ἀνέκδοτα ἔγγραφα . . . «Κρητικὰ Χρονικὰ» Α, 84, ὑποσ. 3).

λινὰ φοραδάκι κόκκινο καὶ ἄς τὰ ἐδλογίσει ὁ Ἅγιος Θεὸς νὰ ζήσουν καὶ νὰ ἀδξάνουν ὡς τοῦ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ καὶ νὰ παραβλέπει ὁ πολνεύσπλαγχος τὰς ἁπειρώς μας ἁμαρτίας . . .

21. Ἦρθα στή[ν] Κριτσά διὰ τοῦ ἁοριού⁵ τὸ μαντέ⁶.

27. Ἐβγήκαμε στὸ ἄορι μὲ τὸ Μασλούμαγα καὶ ἐσιμίζαμε μὲ τὸν [X]ασὰν μπέη καὶ μὲ τὸ Μανολάκη.

28. Ἐμείναμε στ' ἄορι.

29. Ἐκατεβήκαμε ἀπὸ τ' ἄορι καὶ ἐξωμείναμε στή[ν] Κριτσά.

30. Ἐμίσεψε ὁ Χασὰν μπέης, μὲ τὸ Μανολάκη καὶ ἔμειναν στὸ Μεραμπέλλο.

Μαῖον

121

5. Ἐμίσεψα ἀπὸ τή[ν] Κριτσά καὶ ἔμεινα τὸ βράδι στὸ Νέον Χωρο[ιό].

6. Ἐμίσεψα ἀπὸ τὸ Νέον Χωριὸ μαζὶ μὲ τὸ νέο κιαγιά τοῦ Μεραμπέλλον Κωνσταντῖνο Παραήλη καὶ ἤρθαμε τὸ βράδι εἰς τὰς 11 στὸ Κάστρο.

7. Ἐπαρισίασα τὸν νέον καπετάνιον εἰς τὸ Συμβούλιο.

10. Ἐμάθαμε ὅτι ἦλθαν οἱ Μεραμπελλιῶτες χατζήδες.

14. Ἔδωσα τοῦ Μανολιὸ Ἀλεξάκη τοῦ ἁοριοῦ τοῦ Κριτζώτικον τὰ σενέθια, κομιμῆα 16. Παρ[όντες]: Πα(πά) Γιάννης Κλώντζας καὶ Μιχελὸς Πατέλας· καὶ εὐθὺς ἐμισέψανε κατὰ τὴν Κριτσά. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ὥρα δεκάτη, εὐρέθηκε ὁ Παλμέτης [γ]χορμισμένος εἰς τὸ περὶ θαλάσσιον ἀπὸ τὸ μισγάλι⁷, στὰ Βαρελιτζήδικα ὀμπροστά, καὶ εἶχε καὶ στὸ στήθος 4 μαχαριές⁸.

⁵) Τὸ ἄορι ἀπὸ τὴν πληθ. ὄνομ. τὰ ὄρη (πβλ. τοὺς κρητικὸς δημοτικὸς στίχους: «τὸ πονεμένο ἀστὴ θι μου γιατὸ δὲν ἔχει χρῆμα . . .», «Σκύλα καὶ πῶς τὴν ξεχάσες τὴ γλύκα τ' ἀχειλιό θ' μου . . .». Βλ. καὶ Ν. Τωμαδάκη, Ἑποσημειώματα, «Νεοελληνικὸν Ἀρχεῖον» [Χανιά] Α, 288).

⁶) Σύμφωνα μὲ τὴν προφορικὴ παράδοση, γύρω ἀπὸ τὰ χρόνια ἐκεῖνα εἶχε δημιουργηθεῖ μεγάλη διένεξη μεταξὺ τῶν κατοίκων τοῦ ὄροπεδίου τοῦ Λασιθίου καὶ τῆς Κριτσᾶς γιὰ τὴν κατοχὴ τοῦ δάσους τοῦ Καθαροῦ. Ἡ ἀπόφασις ποὺ ἐκδόθηκε σχετικὰ ἐστηρίχτηκε—σύμφωνα πάντα μὲ τὴν παράδοση—σὲ περιέργη βάση: Οἱ κριτῆς διανυκτέρευσαν στὸ Καθαρό, ἀφοῦ πρῶτα συμφώνησαν, ὅτι τὸ δάσος θὰ παραχωρηθεῖ στοὺς κατοίκους τῆς περιφέρειας ἐκεῖνης, ποὺ οἱ πετεινοὶ τῆς θὰ ἀκουστοῦν εὐκρινέστερα ἀπὸ τὸν τόπο τῆς διανυκτερεύσεως. Καὶ ἐπειδὴ ἀκούστηκαν εὐκρινέστερα οἱ πετεινοὶ τῆς Κριτσᾶς, τὸ δάσος παραχωρήθηκε σ' αὐτήν, ποὺ τὸ κατέχει μέχρι σήμερον. Δὲν εἶναι ἀπίθανον ὁ «μαντὴς τοῦ ἁοριοῦ», ποὺ ἀναφέρει ὁ Κοζ., νὰ εἶναι ὁ ἴδιος μὲ ἐκεῖνο τῆς παραπάνω προφορικῆς παραδόσεως.

⁷) Πολεμίστρα τοῦ τεύχους.

⁸) Στὸν πίνακα τῶν πληρεξουσίων τῆς Συνελεύσεως τῶν Μαργαριτῶν, ποὺ ἐδημοσίευσεν ὁ Κριτοβουλίδης (526-532), ἀναφέρεται ὁ «Ἰωάννης Παλμέ-

17. Τὸ βράδι ἐπόθανε ὁ ἄνωθεν καπετὰν Γιάννης Παλμέτης.

26. Τῆς Ἀγίας Τριάδος ἐβγάλανε τὸ Μανολὶ ἀπὸ τῆ φυλακῆς.

29. Ἐμίσεψε ὁ Μανολὶς διὰ τῇ[ν] Κριτζά, νὰ πὰ γυροῦγει τὸ Βλάχο.

122 [Ἰουνίου]

4 [ἡμ.] γ'. Ἐδωσε ὁ πα(πὰς) ρέσιμο⁹ γρ. 2705 ἐξήτησε τὸ ἱλάμι καὶ τοῦ εἶπαν: «αἴριο».

5. Ἐξήτησε τὸ ἱλάμι καὶ τοῦ εἶπαν: «αἴριο».

6. Πάλιν: «αἴριον».

7. Τοῦ εἶπανε νὰ ἐξετάξει τὸ[ν] Κ[α]τὴ εἰς ποῖον ἔτος τὸ ἔστειλε.

8. Τοῦ λέγουν: «ἔχομέν το, μὰ δὲ σοῦ τὸ δίδομε».

9. Ὡὰ περιστεριοῦ.

10. Ἐφυνε ὁ πα(πὰς) στή[ν] Κριτζά. Ἐδάνεισα τοῦ Χαριτάκη λ(ά)δ(ι) δρ(άμια) 250.

12. Ὡὰ ὄρνις εἰς περιστέρι.

14. Ἐφυνε ὁ Μανολὶς διὰ τῇ[ν] Κριτζά ὁμοῦ μὲ τὴν γυνή του καὶ τὸ παιδί του . . .

Ἰουλίου

4 [ἡμ.] ε'. Ἐμίσεψε τὸ Ζουμπούλι δζὰ τῇ[ν] Κριτσά μὲ τὸ γαμπρό της τὸ Λιανάκη ὥρες δύο τῆς ἡμέρας καὶ εἰς τὰς 11 1/2 ὥρας ἤρθε ὁ Μουχαφίζης Μουσταφά-Παχιάς ἀπὸ τὰ Χανιά.

123 13. Εἰς τὰς ἔντεκα ἡμιση ὥρας τῆς ἡμέρας ἐπόθανε ὁ χ(ατζή)-Ἀλὴ ἐφέντης, ὁ μασκεμὲ-γιατιπής¹⁰.

15. Ἐβαλε στὸ σχολεῖο τοῦ Ρηγάκι ὁ σὺρ Νικολάκης τὰ παιδιὰ του.

19. Ἦρθε ὁ χ(ατζή) Σμαῖλαγας ἀπὸ τὸ[ν] κια[μ]πέ¹¹ ὁμοῦ μὲ τὸ χ(ατζή) Ἀππουλά . . .

20. Ἐβάλανε τὸ[ν] κασάπη στὸ χάψι, ὅπου ἐβάριζε τοῦ ριζάμη ἔξ ἀπροσεξίας, ἡμέρες 31.

21. Ἦστειλα τοῦ ἔξω καπετάνιο 60 γρ. μὲ τὸν ἀνιψιὸν του Μα-

της, πληρεξούσιος Ἀυλοποτάμου». Σύμφωνα μὲ τὴν προφορικὴ παράδοση (πληροφορίες Γεωργίου Μ. Ζουρίδη) ὁ Καπετάν Γιάννης Παλμέτης εἶχε δρᾶσει ὡς χαΐνης κατὰ τὴν περιοχὴ τοῦ βουνοῦ Στρούμπουλα. Μετὰ τὴν ἐπανάστασι εἶχε ἀμνηστευεῖ ἀπὸ τὸ Μουσταφά-Πασά καὶ ἔμεινε στὸ Μεγάλο Κάστρο. Τὸν σκότωσε ἕνας Τοῦρκος, τοῦ ὁποῖου τὸν πατέρα εἶχε σκοτώσει ὁ Παλμέτης ὡς χαΐνης: πβλ. Κριτοβουλίδης, 354 (γιά τὸ θάνατό του) καὶ 349 (γιά τὴ δράση του).

⁹) Γενικά ἢ λ. σημαίνει φόρο (βλ. Ν. Σταυρινίδης, Ἀνέκδοτα ἔγγραφα . . ., «Κρητικὰ Χρονικά» Α, 91, ὑποσ. 32).

¹⁰) Γραμματέας τοῦ Ἱεροδικείου.

¹¹) Πρόκειται γιά τὸ ναὶ τῆς Καάβας στὴ Μέκκα (βλ. Τὸ Κοράνιον, μεταφρ. ἐκ τοῦ ἀραβικοῦ Γ. Γ. Πεντάκη, σ. 28, ὑποσ. 3).

νόλη Γεωργακάκη, διὰ τὰ πάρε το βότρυο τοῦ Ἀοῖγ-ἄγᾶ. Ἦρθε ὁ Χαριτάκης

24. Ἐγόρασα ἓνα πρότζινο λύχνο μὲ τέσσερα φτίλια γρ. 25,30. Ἔδωσα σαυτικά στὴ βίδα [παράδες] 20.

Ἐβάλανε τὸ Ἀγιοβασιλειωτάκι στὸ χάφι τὰ κάμει 6 μῆνες, τὸν πρῶην φαμέγιο μου, μὲ τὸ τὰ δώσει μιὰ μαχαιριά τοῦ κοννιάδο τον στὸ μερί.

26. Ἔδωσα τοῦ διάκο τοῦ Ἀγιοβασιλειώτη ἓνα μεγάλο εὐχολοῖ τὰ τὸ σταχώσει.

27. Ἦφερέ μου το, ἐπλήρωσά τονε.

29. Ἐδιαβάστηκε τὸ φερμάρι εἰς τὸ Συμβούλιον τὰ δίδει τὸ πρῶτο χαρτὶ τῶν χαραιζῶν γρ. 15, τὸ δεύτερο 30, τὸ τρίτον, ὁ ἐλάς¹², γρ. 60, χωρὶς ὅμως τὰ δίνει κανεὶς ἄλλο μῆτε παρὰ, δηλαδὴ καλεμιέδες καὶ ἀβιζαμέ[ν]τα¹³ καὶ καθεξῆς.

Ἀνγούστου

10 [ἡμ.] ζ'. Ἐβάλανε τζοὶ σουπάχηδες στὸ χάφι

28. Ἔδωσα δάνεια τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Ὁρολογᾶ τοῦ Σερ[έ]π[ε]-124
τζη ἐννιάρια 5

29. Εἰς τὰς 10 ὥρας τῆς ἡμέρας μου ἔδωσαν τὸ χουλαὰ ἀπὸ τὸ Συμβούλιον, τὰ πάω στὸ Μεραμπέλλο καὶ Λασίθι μαζί μὲ τὸν Μασλούμια, τὰ κάμοιμε ἐξετάσεις τῶν σουπάχηδων [καὶ τῶν] γουμιματιζῶν.

31. Εἰς τὰς τρεῖς ὥρας τῆς ἡμέρας ἐπόρισα ἀπὸ τὸ Κάστρο διὰ τὸ Μεραμπέλλο καὶ ἦκαμα καρφαλὶ¹⁴ στὸ Τραβιάδι καὶ τὸ βράδι ἐξώμεινα στὴ Σταλίδα.

¹² Τὸ χαράτσι ἦταν τριῶν εἰδῶν: «ἐλάς, ἐφράτ καὶ ἐνὰ» (βλ. Κ. Σά-
θα, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη Γ', 46).

¹³ Καλεμιέδες = ἔξοδα γραφικά. Ἀβιζαμέντα = ἔξοδα δημοσίων ἀνακοι-
νώσεων. Ἡ σημείωση αὐτὴ τοῦ Ἡμερολογίου μαρτυρεῖ, πόσο καταθλιπτικὰ
φορολογοῦσε τὴν Κρήτη ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆς (πβλ. «Κρητικὰ Χρονικά» Α, 183).
Ὅσο καὶ ἂν ἡ κατάργησις τῶν καλεμιέδων, τῶν ἀβιζαμέντων καὶ τῶν ἄλλων συν-
αφῶν μὲ τὸ χαράτσι ἐπιβαρύνσεων δικαιολογεῖ τὴν αὔξησις τοῦ τελευταίου, πάλι
παραμένει ἐξαιρετικὰ βαρὺ τὸ χαράτσι ἔτσι, ὅπως καθορίζεται στὸ Ἡμερολό-
γιο, ὅταν ληφθεῖ ὑπ' ὄψιν ὅτι σὲ παλιότερα χρόνια ὁ ἐλάς ἦταν 9, ὁ ἐφράτ
1 1/2 καὶ ὁ ἐνὰ 2 γρόσα (βλ. Κ. Σάθα, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη Γ', 46).
Εἶναι δὲ ἀκόμη ἡ σημείωσις αὐτὴ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὴ τῶν ἀνακριβειῶν,
ποὺ περιέχουν τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα τῆς Αἰγυπτιακῆς Κατοχῆς (βλ. «Κρητικὰ
Χρονικά» Α, 176-177): ἐνῶ στὴ «Βακάϊ-γκιρίτ» τῆς 11.8.1833 (Μοὐρέλλου,
Γ', 1285-1293) σὲ ἐπίσημη ἀνακοίνωσίς της βεβαιώνει ὅτι ἐλάττωσε τὸ χαράτσι
στὸ ποσὸ τῶν 4-6 γροσίων, ἀπὸ τὸ Ἡμερολόγιο φαίνεται ὅτι, μετὰ δυὸ χρό-
νια, τὸ χαράτσι ἦταν σχεδὸν δεκαπλάσιο! (πβλ. καὶ ὑπόμνημα 52 [1831]).

¹⁴ Πιρόγευμα.

Σεπτεμβρίου[ν]

1 [ήμ.] α'. Ἐσηκώθηκα ἀπὸ τῆ Σταλίδου καὶ ἦρθα τὸ κιντὶ στὸ Νέον Χωριό

125

25. Ἐφτάξαμε στὸ Λασίδι στὸ χωριὸ Τζεργιάδου

Ἐκτωμβρίου[ν]

1 [ήμ.] γ'. Ἦρθα στὸ Νέον Χωριὸ καὶ ἐνταμώσαμε μὲ τὸ Μελέκ Ἰμπραήμ- [μ]πέη¹⁵.

6. Ἔστειλα ἀπὸ τὸ Νέον Χωριὸ μὲ τὸ δραγάτη τὸ Σήφη εἰς τὸ Κάστρο στὸ σπίτι μου ἕνα τορπὰ μὲ ἀμύδαλα καὶ μῆλα.

7. Ἐμίσεψε ὁ Μελέκ-μπέης διὰ τῆ Σπιναλόργα, νὰ πάει νὰ γιο- κλετίζει¹⁶ τὸ ἀσκέρι

14. Ἐπῆγα καὶ ἐπροσκόνησα στὸ περιβόητο μοναστήρι στὸ Ἀρετί¹⁷, καὶ τὸ βράδι ἐξώμεινα στή[ν] Καρδαμουτζά¹⁸.

126

15. Ἐμίσεψα ἀπὸ τῆ[ν] Καρδαμουτζά (ὁ ναὸς της εἶναι ἡ Ὑψω- σις τοῦ Στανθοῦ) καὶ ἀπὸ ἑκεί ἐμίσεψα καὶ ἦλθα εἰς τὴν Δωριέ¹⁹, τὸ μοναστήρι, (ὁ ναὸς της εἶναι Ὁ Ἅγιος Κωνσταντῖνος) καὶ ἐστάθην ἐκεῖ ἕως τὸ μεσημέρι καὶ ἀπὸ ἑκεί ἐμίσεψα μὲ τὸ Χ(ατζή) παπὰ καὶ μὲ τὸ Χ(ατζ)αλή, τὸ σοῦπαχη τῆς Φουρνῆς, καὶ τὸ γραμματικὸ τὸ Μιχελῖο καὶ ἦλθαμε τὸ βράδι στὴ Φουρνὴ καὶ ἐνταμώσαμε τὸ Μασλοῦμ-ἀγά καὶ ἐξώμεινα στοῦ γραμματικοῦ τὸ σπίτι.

16. Ἐμίσεψα ἀπὸ τῆ Φουρνῆ καὶ ἦλθα στὸ Καινούριο Χωριὸ καὶ ἐκεῖ ἦλθε τοῦ Μασλοῦμ-ἀγά γράμμα καὶ ἐμίσεψε μετὰ τὸ βασίλειον τοῦ ἡλίου καὶ ἐπῆγε κατὰ τὸ Κάστρο καὶ ἐγὼ ἐξώμεινα στὸ Νέο Χωριό.

17. Ἐμίσεψα ἀπὸ τὸ Νέον Χωριὸ μαζί μὲ τοὺς σουπάχηδες, τὸ Χερὶφ-ἀγά καὶ Μουλὰ Ἀμέτη, καὶ τὸν σιὸς Ἀνδρονιὸ καὶ ἐβγήκαμε [σ]τὴν Βούρσε καὶ ἐγεντήκαμε στοῦ σιὸς Νικολάκη Χλαπουτάκη καὶ ἀπὸ ἑκεί ἐμίσεψα μὲ τὸ Μουλὰ Ἀμέτη καὶ ἐξωμείναμε τὸ βράδι στὸ Χουμεριάκο καὶ τὸ βράδι ἔγιναν βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ.

18. Ἐμισέψαμε ἀπὸ τὸ Χουμεριάκο μὲ τὸ Μουλὰ Ἀμέτη καὶ ἦλθε καὶ ἐκα[μ]πάνιζε τὰ μετὰξια στή[ν] Κοιτῶ

27. Ἐχειροτονήθη ὁ ζὸς μου ὁ Γεώργιος ξεροδιάκονος καὶ μὲ τὴν λειτουργίαν ἐδιάβασε ὁ δεσπότης συγχωρευτικὰ εἰς τοὺς τάφους τοῦ πα- τρός μου καὶ τῆς μητρός μου καὶ τοῦ θείου μου τοῦ χ(ατζῆ) Πέτρο Κοζύρη.

¹⁵ Κατὰ τὸ 1832 ἀναφέρεται ἕνας Μελέκ-μπέης ὡς ἐπόπτης τῶν Βακου- φίων (Τ.Α.Π. κωδ. 169, σ. 46).

¹⁶ Γιοκλεντζῶ = φορτώνω.

¹⁷ Γιὰ τὴ Μονὴ τοῦ Ἀρετίου βλ. «Χριστιανικὴ Κρήτη» Α, 2-6.

¹⁸ Γιὰ τὴ Μονὴ αὐτὴ βλ. Ν. Παπαδάκης, Ἡ ἐκκλησία τῆς Κρήτης σ. 95.

¹⁹ Βλ. ὑπομν. 10 [1832].

Νοεμβρίο[υ]

127

17 [ἡμ.] α'. Τὸ βράδι τὰ μεσάνυχτα ἐγέννησε ἡ θυγατέρα μου Ἄννα ἓνα ζόν, τὸ Μανολιό.

25. Ἦρθα στὸ Κάστρο ἀπὸ τὴ βόλιτα τοῦ Μεραμπέλλου καὶ Λασιθιοῦ μὲ τὸν Μασλοῦμ-ἀγά, ὅπου ἐξετάξαμε τὰ χασιλιάθια (;) τῶν ρετζισπέρων²⁰ 5 χρόνων.

Δεκεμβρίο[υ]

128

13 [ἡμ.] στ'. Ἐγόρασα ἀπὸ τοῦ Πεκῆρ - καπετάνιο ἓνα πιπιτάκι γυαλένιο δζὰ τὸ γλύκισμα γρ. 7 $\frac{1}{2}$ καὶ ἀπὸ τὸ Λαδὰ 6 κονταλάκια δζὰ τὸ γλύκισμα γρ. 4 $\frac{1}{2}$.

16. Ἐδανείστηκα 50 γρ(όσα) ἀπὸ τὸν Ἀρίφ-ἀγά Βελονάκη, κασάπαχη, καὶ ἐγόρασα ἀλεύρι σίτινο δκ. 49,100 φλ 41 π(α)ρ(άδες) τὴν δζὰ . . .

23. Ἐφθασε ὁ Μουσταφὰ-Παχιάς, ἐφέντης μας, ἀπὸ τὰ Χανιά μὲ μεγάλην χιονιά.

25. Χριστόγεννα καὶ εἰς χρόνους πολλούς, ἀμήν . . .

1836.

129

Γεναρίου

1 [ἡμ.] δ'. Ἀρχιμηνιά καὶ ἀρχιχρονιά. Νὰ δώσει ὁ Ἅγιος Θεὸς καὶ εἰς χρόνους πολλούς, ἀμήν.

2. Ἔστειλα μὲ τὸν πα(τὰ) Γεώργη Κλώντζα γρ. 12, νὰ τὰ δώσει τοῦ πιποῦτον νὰ μοῦ τ' ἀλλάξει μὲ φιλοῦς.

3. Μοῦ ἔστειλε ὁ Πέτρος ἀπολυτοῦς¹ γρ. 1 καὶ ὁ Πα(τὰ) Κωσταντὴς 1. Ἐβάλανε στὴ φουλάκη τὸ Γιάννη Σιλαμιανὸ ἐξάμηνον διὰ τρεῖς κούβους, ὅπου ἤκλεψε. Κι' ὁ Βιαννίτης γροαμματικὸς χρόνο ἔνα.

10. Παρασκευὴ ξημέρωμα εἰς τὰς 10 ὥρας τῆς νυκτὸς ἔδωσε το κοινὸν χρόος ὁ Ἀδάμης σύμβουλος τοῦ Μονοφατζοῦ², ἀναπαύσοι δὲ αὐτοῦ τὸ πνεῦμα ὁ τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκὸς Θεός, ἐνθα ἦχος καθαρὸς ἐορταζόντων καὶ φωνῆς καθαρῆς ἀγαλλιάσεως.

14. Ἦρθε φερμάνι ὅτι τοῦ Σουλτὰν Μαμουῦτη ἦρθενε χεῖτζαῖτες³ καὶ ἔγινε σενλίκι ἐφταήμερο, τὴν κάθε ἡμέρα 105 κανονιές: τὸ πρωῒ 21, τὸ μεσημέρι 21, τὸ νιντι 21, τὸ βράδι 21, τὸ γιατζι 21 καὶ προσ-

²⁰ Τῶν γεωργῶν. Ὁρθότερα ἔπρεπε νὰ γραφεῖ: ρετζιπέρωδων (ρετζιπέρης, ὅ). Ἡ λ. ἀκούεται καὶ σήμερα.

¹ Ἀπολντοὶ παράδες λέγονται ἀκόμα στὴν Κρήτη τὰ ψιλὰ χοῖματα.

² Καταγόταν ἀπὸ τὸ χωριὸ Χάρακας (Γ.Α.Η. κωδ. 147, σ. 74). Δὲν περιλαμβάνεται στὸν κατάλογο τῶν πληρεξουσίων τῶν Μαργαριτῶν.

³ Πρίγκιπας.

ταγή στο κάθε εργαστήρι να ανάπτουν 5 καρδιάλια. . . .

24. Ἐβάλανε στο χᾶσι κεῖνους, ὅποι ἔτακιλίσαν⁴ τοῦ κοπελιοῦ ἀπόξω στο χαμάμι, ἡμ(έρες) 31.

29. Ἐδωσε ὁ πα(πά) Γιάννης Πάγκαλος ἀριτζιχάλι δζὰ τὰ γο(ό-σα), ὅποι τοῦ ἔκλεψε ἡ Ζα[μ]πιά. . . .

130 Φλεβαρίο[υ]

4 [ἡμ.] γ. Ἐφνυλακώσανε τὸ Σερτὰρ Ἀσανάκη διὰ 31 ἡμέρας καὶ ἓνα Ρομιὺ 31, ὅποι ἔκλεψε ἓνα ἀλέτρι.

5. Ἐπήγαμε στὴ χιόνα καὶ ἐγράψαμε τὰ [μ]πράτη⁵.

10. Καθαριὰ Δευτέρα. Νὰ δώσει ὁ Θεὸς καὶ τὴν ἁγίαν Ἀνάσταση.

13. Ἐσυντακίσαμε μὲ τὸν Πασκαλογεώργη ἀπὸ τὸν Ἰσθρινα νὰ τοῦ δώσω τὸ φοραδάκι σημισακό: νὰ μοῦ πληρώσει τὸ ἔμισὸ γο. 160, νὰ μοῦ τὰ δώσει εἰς 21 ἡμέρας.

16. Μὲ τὸ νὰ κλέψει στο Σεβρὶ-Τζεσιμέ⁶ ἓνας Τουρκάκης π(α)ρ(ά-δες) τοῦ συντρόφου του, φυλακὴ ἑξάμηνο.

19. Μιὰν καινουργιοχωρίτισσα γυναικα, ἡ Τζιχλοπούλα, ἐφυλακώ-θη εἰς ἡμέρες 31.

20. Ἐφυλακώθη ἓνας Τοῦρκος, ὅποι ἐχάλασε ἓνα θηλυκὸ 7 χρ-ν[ῶ], εἰς φυλακὴν χρόνους 7.

24. Ἐκάθισε στο Συμβούλιο νέος σύμβουλος τοῦ Μονορατζοῦ ὁ Θεοδωράκης⁷.

29. Μὲ προσηλώσανε νὰ δίνω τὰ ἄχρεα καὶ ἐκα[μ]πανίσανε στὴ[ν] Καινούργια Πόρτα ὁκ. 4693, στο Παροῦν-χανὲ ὁκ. 2953.

Μαοτίου

1 [ἡμ.] α'. Τῆς Σταυροπροσκύνησης. Νὰ δώσει ὁ Θεὸς καλὸν ἔτος καὶ εἰς χρόνους πολλούς, ἀμήν.

2. Ἐκα[μ]πανίζαμε τὰ ἄχρεα στὴ[ν] Καινούργια Πόρτα.

131 4. Ἐπήγαμε μὲ τὸ Μουλὰ Σαλή καὶ ἐλέσαμε τὸ σῆρι τοῦ ματη-λιοῦ μουζούρια 6 [=] ὁκ. 88,200. Ἐδώσαμε μυλωνικά ὁκ. 5, ἔμεινε

⁴) Ἐπετέθησαν ἄξιοσημεῖωτη ἡ σύνταξη τοῦ ρ. μὲ γενική.

⁵) Τὰ παντὸς εἶδους πράγματα (ἀπὸ τὸ ἰταλ. imbratti) βλ. Σ τ. Ξ α ν - θ ο υ δ ῖ δ ο υ, Ποιμενικά Κρήτης, «Λεξικογρ. Ἀρχ. τῆς Μέσης καὶ Νέας Ἑλ-ληνικῆς» Ε, 317.

⁶) Συνοικία κοντὰ στὴν Πολυκλινικὴ Ἡρακλείου.

⁷) Σύμφωνα μὲ τὴν προφορικὴ παράδοση ὁ Θεοδωράκης Γεωργιάδης ἦταν ἀπὸ τὸν Ἅγιο Θωμᾶ τοῦ Μονοφατίου, πατέρας τοῦ φαρμακοποιοῦ Γεωργίου Γεωργιάδη, ποὺ πέθανε τὸ 1943. Ἀντικατάστησε στο Συμβούλιο τὸν Καπετὰν Ἀδάμη, ποὺ ἦταν πιθανώτατα πατέρας του (βλ. Τ.Α.Η., κτηματικὸς κώδικας 79, σ. 115 καὶ 143). Ὡς σύμβουλος ἐπὶ Αἰγυπτιακῆς Κατοχῆς ἐπέβλεψε τὸ κτί-σιμο τῆς μεγάλης γέφυρας τῆς Ἀγίας Εἰρήνης, στὰ Σπήλια (βλ. Σ τ. Ξ α ν - θ ο υ δ ῖ δ ο υ, Χάνδαξ-Ἡράκλειον, 148). Ἀπέθανε τὸ 1865.

σαφὲ δκ. 83,200. Ἐστείλανε τὸ Μανολάκη Πεδιὰ* στὴ Γρα[μ]πούσα νὰ κάμει ἓνα χρόνο, μὲ τὸ νὰ χάλασε 20 πουργιὰ τοῦ Μιργιοῦ ἀπὸ τὴ χάμλα⁹. (Ἰουνίου 9 ἦρθε στὸ σπίτι του).

19. Ἐλαβα δάνεια ἀπὸ τὸ χ(ατζή) Μορωνιανὸ γρ. 50

24. Ἐγινε καράρι νὰ κάμει ἓνα χρόνο στὴ [μ]πρά[γ]κα¹⁰ ὁ Βεκληλαγασὴς μὲ τὸ γραμματικό.

25. Ἐπόθανε ἡ Χιεκήρ-ἀγάδερν

Ἀπριλί[ο]ν

1 [ἡμ.] δ'. Ἐβάλανε στὴ φυλακὴ τὰ Κριτζωτάκια, τὸ Κοκκινάκι καὶ τὸ Νερατζουλάκι, διὰ ἐξάμηρον, μὲ τὸ νὰ ἔκλειψαν 2 μέλισσες τῶν Χαλέπηδων Καλαμανχανῶν.

3. Ἐπόθανε ὁ χ(ατζή) Πιτήδειος.

4. Χασοφε[γ]γαριά.

10. Ἐμίσηρε ὁ Μουσταφά-Παχιάς καὶ ὁ Ταλίκ-μπέης καὶ ἐ[μ]- 132
παροκαριστήκανε ἀπὸ ἔδω ἀπὸ τὸν λιμένα τοῦ Χάνδακος εἰς τὰς 11 ὥρας τῆς Παρασκευῆς εἰς τὸ παλῶρι διὰ τὴν Αἴγυπτον¹¹, προσκαλεσμένοι ἀπὸ τὸν Ἀντιβασιλέα, καὶ ὁ Ἀγιάν-ἀγάς καὶ ὁ Σεήρ-μπέης καὶ ὁ Γεραπετρότης (sic) σύμβουλος καὶ ὁ Μουρ[ά]τ-μπέης. . . .

27. Ἐδωσε ἡ Πουλῆνα ἀριτιχάλι διὰ τὸ Μανολιὸ¹² καὶ ἐποκρίθηκε ὁ Μουσταφά-ἐφέντης καὶ εἶπε : «Βαλάϊ-πιλάϊ τοῦρ Μονχαμέτ χακιτζίν¹³ καὶ ὁ Μανολιὸς ἔχει καὶ τζῆ Ζα[μ]πιῆς καὶ τζῆ Πουλῆνας τὰ γρόσα». Καὶ λέγει ὁ κ(απετάν) Χαριτάκης : «Δὲν τὰ ἔχει ὁ κακοροζικός καὶ ἐγὼ κατέχω τὸ χάλι του». Λέγει πάλι ὁ Μουσταφά-ἐφέντης : «Μὴν τοῦ πιστεύεις καὶ ἐκεῖνος τὰ ἔχει».

Μαῖο[ν]

4 [ἡμ.] β'. Ἦβαλα τὸν Κωνσταντῖνον στὸ γράψιμο εἰς τὸν Κωνσταντῖνο Κρασάκη. Ἐπαρισιάστηκε ἡ Πουλῆνα στὸ Συμβούλιον καὶ ἐγύρυνε τοῦ Μανολιὸ τὴν ἀδικίαν. Καὶ εἶπε ὁ Μανολιὸς : «Ξε[μ]περ-

⁹) Καπετάν Μανολάκης τοῦ Δημητρίου, καπετάνιος Πεδιάδος (Τ.Α.Η. κωδ. 113, σ. 119).

⁹) Εἶδος φόρου «τὸ δόσιμον τῆς χάμπλας» βλ. Ν. Τωμαδάκης, Ἐντυπα καὶ ἔγγραφα 1823-24, 1841, 1866-7, «Νεοελληνικὸν Ἀρχεῖον» τ. I [1935] σ. 241.

¹⁰) Ἦσως ἀπὸ τὸ ἰταλ. brago = ἰλὺς, λάσπη. Ἐννοεῖ τὸ καθάρισμα τοῦ λιμανιοῦ ἀπὸ τὸ βόρβορο (βλ. Στ. Ξανθοῦδου, Χάνδαξ-Ἡράκλειον, 125) συνηθισμένη ποινὴ ἐπὶ Αἰγυπτιακῆς Κατοχῆς (βλ. «Κρητικὰ Χρονικά» Α, 191).

¹¹) Γιὰ τὸ ταξίδι αὐτὸ βλ. Politis, XXXV.

¹²) Πρόκειται γιὰ τὸ γαμπρὸ τοῦ Κοζύρη Μανολιὸ Πάγκαλο (βλ. ὑπομν. 3 [1834] καὶ 3 [1835]).

¹³) Μὰ τὸ Θεό, μὰ τὸ φῶς τοῦ Μωχαμέτη, μὰ τὴν ἀλήθειαν. Ὁ ἐνδιαφέρων αὐτὸς διάλογος γίνεται σὺν Συμβούλιον μεταξὺ τοῦ Μουσταφά-Πασᾶ καὶ τοῦ συμβούλου τῆς Πυργιώτισσας Καπετάν Χαρίτου.

δέσετε μου ἀπὸ τῇ Ζα[μ]πιὰ τὰ γρόσα μου καὶ δόστε τα τῇ Πουλή-
ρας δίκαια - ἄδικα, ἐπειδὴ δὲν ἔχω τὸν τρόπον». Τοῦ ἀποκρίνονται :
«Πούλησε τὸ προᾶμα σου». Λέγει ὁ ἐρέντης : «Ἐμένα τὸ κόβγει ὁ νοῦς
μου, πὼς ἔχει ὁ Μανολῖος καὶ τῇ Ζα[μ]πιᾶς τὰ γρ(όσα)· τί λέτε σύμ-
βουλοι ; » Καὶ βλέποντας τὸ Συμβούλιον τοῦ ἐρέντη τὴν ὁρεξὴ ἐποκρι-
θήκανε ὅλοι καὶ ἔκαμῃ το ταστίκι¹⁴, πὼς τὰ ἔχει ὁ Μανόλης ὅλα, διὰ
τὰ γενεῖ τοῦ ἐρέντη ὁ λόγος. Ἐπειτα τοῦ λέγει ὁ ἐρέντης : «Ἐσὺ ἐπού-
λησες τὸ μουλάρι σου 5 πουργιὰ καὶ δὲν τ[ί] δωσες». Καὶ τὸ μουλάρι
τὸ γόρασε ὁ Μασλούμης ὁ Μεραμπελλιότης 1450 καὶ ἐπῆρε ὁ τελάλης
τὰ 50. Ἄς ξεταχθεῖ καὶ αὐτό, νὰ δοῦμε ποιὸς ἔναι ὁ μουνναρῖκης¹⁵,
ὅπου εἶπε τοῦ ἐρέντη τὰ ψόματα, διὰ τὰ γνωριστοῦν καὶ τὰ ἐπίλοιπα
ψόματα τῶν μουνναρῖκῶν. Ἐδωσε ἄδικα γρ. 1000. Ἐμίλησε ὁ
Χαριτάκης τὸ δίκαιον καὶ ἐπῆρε μιὰ κακὴ ἀλεπάντα¹⁶ . . .

133 16. Ἐφυγε τὸ παπόρι, ἀφοῦ ἐπῆρε κεράσια καὶ χιόνι διὰ τὴν Αἴ-
γυπτον.

19. Μὲ ἄσπασε ὁ σεῖτης . . .

26. Ἐδωσε τὸ ἱλάμι του στὸ Συμβούλιον ὁ Πα(πᾶ) Γιάννης Πρα-
τζίνης ἀπὸ Βραχάσι, διὰ τὰ βουλῶθεῖ. Ἐβάλαρε τοῦ Ψαῶ τὸν ὕγιὸ
στὴ φυλακὴ, μὲ τὸ νὰ ἔκλεψε μιὰ κοπελιά καὶ τὴν ἐπῆρε στὰ νησιά, καὶ
θὰ νὰ ἔναι φυλακωμένος, ἔως νὰ ἔλθει ἡ κοπελιά καί, ὥσάν ἔλθει, νὰ
κάμει ἀκόμη στὴ φυλακὴ διὰ κανόνα μῆνες ἕξ.

28. Εἰς τὰς 6 ὥρας τῆς ἡμέρας ἔρτασεν ὁ Μουχαρῖς Μουσταφὰ-
Παχιάς ὁμοῦ μὲ τοὺς συμβούλους μὲ τὸ παπόρι ἐρχόμενος ἀπὸ Ἀλε-
ξάνδρεια . . .

Ἰουνίου

3 [ἡμ.] δ'. Ἐδωσε ὁ Γεώργης Χριστίνης ἀριτιχάλι διὰ τὸν Πα-
(πᾶ) Γιάννη Πάγκαλο, ὅτι τοῦ χρεωστεῖ τὰ μυριά του καὶ δὲ [μ]πορεῖ
νὰ τὰ ξε[μ]περδέσει.

6. Ἐμίσεψε τὸ σαντορινιὸ μὲ τοὺς Κορητικοὺς νὰ πᾶνε στὴ νέα ἐκ-
κλησία, ὅπου ἐφανερώθηκε στὴ Σαντορίνη.

8. Ὡρα ὀγδόη ἐμίσεψε ἀπὸ τὴν κουρουτίνα ὁ Μουσταφὰ - Παχιάς
καὶ ἐπῆγε στὴ Ρογδιὰ διὰ θαλάσσης.

9. Ἦρθε ὁ Μανολάκης ὁ Πεδιάς ἀπὸ τὴ Γρα[μ]ποῦσα.

11. Ἐφθάσε στὸ Κάστρο ὁ Μουσταφὰ-Παχιάς ἀποτάχυντα¹⁷ ἐρχό-

¹⁴) Κάνω ταστίκι = ἐπικυρώνω.

¹⁵) Συκοφάντης, ραδιοῦργος.

¹⁶) Ἐπιπληξή. Ἡ σκηνὴ αὕτη τοῦ Συμβουλίου χαρακτηρίζει τὴν δεσποτεία
τῆς γνώμης τοῦ Μουσταφὰ-Πασᾶ εἰς ἀποφάσεις τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων
(πβλ. Εἰσαγωγὴ σελ. 185-186)

¹⁷) Ταχυνή = πρῶτ. Ἀποτάχυντα (ἐπ(ρ.) = περὶ τὸ τέλος τῆς ταχυνῆς (πβλ.

μενος ἀπὸ τῆ Ρογδιά διὰ ξηρᾶς καὶ ἐπήγαμε ὅλοι οἱ σύμβουλοι καβα-
λάρου καὶ τότε προῦπαντήσαμε εἰς τὸν Ξεροπόταμο. Ἦρθε ἡ Ζαχαρέ-
ρια ἀπὸ τῆ Βρύσας.

17. Ἔδωσα τοῦ Καρπάθιου τοῦ Νικολῆ, γερο[ν]τῆ, δάνεια γρ. 20.

19. Ἐπῆγε ὁ Παχιὰς ἐφέντης μας στὴ Ρογδιά.

134

20. Ἔδωσα τοῦ Ἀργυράκη σενέτι διὰ τὸν Ἡλία εἰς ἡμέρας 91.

21. Ἐλευθέρωσαν τοὺς φυλακισμένους.

22. Ἔδωσαν τὸ Τιβάν-τεσκερέ¹⁸ τοῦ Πέτρο δζὰ γραμματικὸς στῆ[ν]
Κριτζά.

24. Τοῦ Κλειδόνου.

26. Ἐγόρασα ἀπὸ τὸ Γαβαλιανὸ δνὸ σακκιά κοκκινόλουρα, γρ. 20.

Ἰουλίου

1 [ἡμ.] δ'. Ἐστειλα τὸν Κωνσταντῖνο εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Δημη-
τρίου.

4. Ἐγόρασα τὸ κορμαστὸ ρολότ γρ. 16,15.

18. Εἰς τὲς ὁκτὼ ὥρες ἐμίσεψε ὁ Μουσταφά-Παχιὰς δζὰ τὰ Χα-
ριά . . .

28. Ἔδωσα τοῦ Κωνσταντίνου Ἀργυράκη διὰ τὸν Ἡλία γρ. 500....

135

29. Ἐτελείωσα τὰ ἐργαζόσα γρ. τοῦ Ἀργυράκη, ὅπου τοῦ ᾠρεώ-
σται ὁ Ἡλίας, καὶ ἔλαβα τὴν ὁμολογίαν.

Αὔγουστος.

4 [ἡμ.] γ'. Ἐμίσεψε ὁ Δημήτριος ἀπὸ τὴν Κριτζά ἀπὸ τοῦ Ἡλία.

Σεπτεμβρίου[ν]

5 [ἡμ.] ζ'. Ἦβαλε ὁ Μανολάκης τὴ Ζαμπιά καὶ ἤδωκε ἀουτιζιγά-
λι, γὰ πάρει τοῦ Πα(πᾶ) τὸ πρᾶμα ἄδικα.

24. Ἐμίσεψε ὁ πα(πᾶς) διὰ τὸ Ρέθεμνος.

25. Εἶδον κατ' ὄναρ ἀνθρώπους καὶ ἔκοβγαν ἀχένας ἀνθρώπων
καὶ τοῦ Ἀσπονδου ἕνα [ᾶ]ξίνι εἰς τὸ στόμα του τοῦ ἔντυπον, διὰ γὰ
κόψουν τὸν ἀχένα καὶ ἐθαύμασα, ὅτι εἶδα τὸν Ἀσπονδο γὰ τὸν
πλήττον¹⁹.

Ὀκτωμβρίου[ν]

136

15 [ἡμ.] β'. Ἐβγάλα τὸν χατζήδων τὰ διαβατήρια.

19. Ἐποφασίστη τοῦ Τρα[ν]τομανόλη ὁ υἱὸς γὰ κάμει ἕνα χρόνον

ἀπομνημερά). Ταχιά-ταχιά = πολὺ προῖ.

¹⁸) Διορισμὸ ἀπὸ τὸ Ντιβάνι (Συμβούλιο).

¹⁹) Ἡ προσωνυμία «Ἀσπονδος» ἀποτελεῖ, πιθανόν, ὄχι κοινόχρηστο παρα-
νόμι, ἀλλὰ ὑποκειμενικὴ ἐκφραση τοῦ Κοζ., ποῦ, ἀπὸ προφύλαξη ἴσως, τὴ χρεσι-
μοποιεῖ συμβολικὰ γιὰ κάποιον ἰσχυρὸ ἐχθρὸ του (πβλ. καὶ ὑπομν. 5 [1833]). Γενι-
κά ἡ σημείωση τούτη, καὶ ἐξ αἰτίας τῆς κακῆς τῆς συντάξεως, εἶναι δυσνόητη.

στήν ἄλυσσο, μὲ τὸ γὰ καταπάτησε τοῦ Γιάννη Σιγανοῦ τὴ Μαρία στὸ ἄορι καὶ ἤκλεψέ[ν] του καὶ δυὸ κεφάλια τυροί.

21. Ἐφτασεν ὁ Μουχαφιζ-Παχιὰς ἀπὸ τὰ Χανιά.

Νοέμβριος.

18 [ἡμ.] δ'. Ἡρθε ὁ καπετὰν Σητεία.

Δεκεμβρί[ο]ς

7 [ἡμ.] β'. Ἐφτασεν ὁ προίγκηπας ἀπὸ τὰ Χανιά εἰς τὰς 11 ¹/₂ ὥρας τῆς ἡμέρας.

9. Ἐγόρασα ἓνα χιράμι ἀπὸ μιὰ Κασώπισσα γρ. 35.

21. Ἐμίσεψε ὁ προίτκηπας διὰ τὸ Μισίρι.

137 [1837]

Γεναρί[ο]ς

10 [ἡμ.] α'. Εἰς τὰς ὀκτὼ ὥρας τῆς ἡμέρας ἐπόθανε ἐραπιξ¹ ὁ Καρὰ-Ἰσμαήλης.

13. Τὸ βράδι εἰς τὰς 4 ¹/₂ ὥρας τῆς νυκτὸς ἔγινε σεισμός.

15. Εἰς τὰς 11 ὥρας τῆς ἡμέρας ἔμίσεψε τὸ Ζουμπούλι διὰ τὴ[ν] Κριτζὰ μὲ τὸν Χαραλάμπη καὶ Τζαβόλα καὶ πα(πὰ) Γεώργιον Πάγκαλο τῆς ἡμέρας.

16. Ἐβάλανε τὴ Ζα[μ]πιὰ στὴ φυλακή.

21. Ἐπαρουσιάστη ὁ Μανολῖος στὸ Συμβούλιο διὰ τὸ φτιρά² τῆς Πουλῆρας.

22. Ἐπύρανε τὴ[ν] ξερολεμονιά ἀπὸ τὸ[ν] Παροῦν-χανέ.

138 30. Ἀρρώστησα καὶ σημειώσω ὅσοι ἦλθαν στὴν ἀστένειά μου : ὁ κα(πετὰν) Ζαχαράκης, ὁ κα(πετὰν) Γιαννάκης³.

Φλεβαρί[ο]ς

7 [ἡμ.] α'. Ἐπιάσαμε Τριώδι καὶ εἰς χρόνους πολλούς, ἀμήν! Μοῦ εἶπε ὁ Χίντη[ς] διὰ τὸ γράμμα τοῦ Κατῆ, πὼς τὸ γλοχοπάτησε⁴...

19. Μᾶς ἐδώσανε χουλασὰ γὰ πηγαίνομε καθημερινῶς στὸ Συμβούλιο.

24. Ξημέρωμα ἐγέννησε τὸ Καλλιὸ τὸν Μιχάλην της.

27. Ἐδιαβάστη τὸ ἐμίρι τοῦ ἀνθέντη δὲ γὰ φορέσουν σημεῖα οἱ ἀξιωματικοί . . .

¹) Μετέγραψα τὴν ἀγνωστή μου τοῦτη λέξη, χωρὶς νὰ εἶμαι βέβαιος γιὰ τοὺς δυὸ τελικοὺς τῆς φθόγγους : εῖς.

²) Συκοφαντία.

³) Πρόκειται γιὰ τοὺς συμβούλους τοῦ Λασιθίου καὶ τῆς Σητείας.

⁴) Τὸ ρ. ἀκούεται σήμερα στὴν ἀνατολ. Κρήτη ὡς γλεκοπατῶ (= πατῶ ἐπα-νελημμένως καὶ μὲ τὰ δυὸ πόδια).

Μαρτίο[ν]

139

16 [ἡμ.] γ'. Ἐγινε ἀπόφασις νὰ πωληθῇ τῇ Ζα[μ]πιᾶς τὸ ποῦμα, νὰ λάβουνε οἱ Πισκάληδες τῶι π(α)ρ(ά)δες).

19. Ἐδῶσανε βα[ν]τὲ τοῦ Νικολῆ Ἀλέξη 21 ἡμέρας νὰ δώσει τοῦ Μιριοῦ τῶι π(α)ρ(ά)δες), 2000 καὶ κονσοῦρι.

20. Ἡβαλε ὁ σιὼρ Μανολίκης, ὁ Γεραπετρίτης σύμβουλος, τῇ[ν] Τζιβιδοζα[μ]πιᾶ καὶ ἤδωκε ἀριτχιάλι, διὰ νὰ περδέσει τὰ κλεψίμνια γρ(όσα), καὶ ὁ πολυχρονισμένος Μονσταφά - Πασὰς τὸ ἐκατάλαβε καὶ ἤρπισε τὸ ἀριτχιάλι της.

22. Ἐστειλα τοῦ Ζουμπούλι στή[ν] Κριτῶ καὶ τὸ Μιχάλη Πάγ-καλο φασούλια ὄκ. 2 καὶ ἓνα παρναβὰ⁵⁾ τοῦ διᾶκο.

24. Ἐγέννησε τοῦ Ἀσπονδου ἡ γυνὴ θήλεον τῷ 4 1/2 ὥρας τῆς ἡμέρας . . .

Ἀπρίλιος.

14. Μεγάλη ε'. Ἐμίσεψα ἀπὸ τὸ Κύστιρο ἀνοίματα πόρτας μετὰ τὸν Ἡλία καὶ μετὰ τὸ Λιανάκη καὶ ἤρθαμε τὸ μεσημέρι στὴ Σταλίδα καὶ ἐφύγαμε γινύμα καὶ τὸ βράδι ἤρθα στὸ Καινούργιο Χωριὸ καὶ ἐξώ-μεινα καὶ οἱ γαμπροὶ μου ἐπήγαμε στή[ν] Κριτῶ καὶ τὸ πρωὶ τὴ Μεγάλη Παρασκευὴ τὸ μεσημέρι ἤρταξα στή[ν] Κριτῶ⁶⁾.

16. Μεγάλη Παρασκευὴ ἐμίσεψα ἀπὸ τὸ Καινούργιο Χωριὸ τοῦ Μεραμπέλλου καὶ ἦλθα στή[ν] Κριτῶ . . .

140

24. Ἐπήγαμε στὸ Θεολόγο μετὰ τὸ Ζουμπούλι καὶ μετὰ τὸ Ργινούσι καὶ ἐγόρασα δυὸ εἰκόνες, ἓνα Θεομητορικὸ καὶ μιὰ τοῦ Θεολόγου γρ. 150.

25. Μᾶς ἐκαλέσανε εἰς τὸν γάμον τοῦ Μιχελῆ Ζουρῶρη καὶ ἐστερα-νώθη τὴν Σοφίαν Κλωτσοπούλα.

27. Ἠλθε στή[ν] Κριτῶ ὁ Σέλημ Ἀγὰς μετὰ γιοκλαματῆ⁷⁾ καὶ ἔμεινε στοῦ Ἡλία καὶ τὸ πορὸ ἐμισέψανε διὰ τὴ Γεράπετρο.

29. Ξημέρωμα ἔδωσε τὸ κοινὸν χρέος ὁ Γεώργης Τρα[ν]τὰς τοῦ Μασάρο ὁ γαμπρός.

Μάιος.

4 [ἡμ.] γ'. Ἐσύραμε τὴ φοράδα στοῦ Πεοβολάρη τὸ γάδαρο δυὸ σφερία καὶ νὰ βοηθήσουνε οἱ ἅγιοι Πάντες νὰ μᾶς πέφει ὁ Ἅγιος Θεὸς τὸ μουλάρι. (Λιὰ πρεϊβεϊὼν τως ἐγέννησε ἀρσενικό⁸⁾).

⁵⁾ Ἱερατικὸς σκούφος.

⁶⁾ Ἡ τελευταία φράση μετὰ τοὺς δυὸ ἀντίθετους χρονικοὺς προσδιορισμοὺς τοῦ ἰδίου γεγονότος πρέπει, νομίζω, νὰ συμπληρωθῇ: «καὶ τὸ πρωὶ τὴ Μεγάλη Παρασκευὴ [ἐμίσεψα καὶ] τὸ μεσημέρι ἤρταξα στή[ν] Κριτῶ».

⁷⁾ Γενικὰ ἢ λ. σημαίνει: ἐλεγκτής.

⁸⁾ Ἀξιοσημεῖωτα εἶναι ἡ λεπτολόγος ἀκρίβεια, ἡ εὐλάβεια καὶ ἡ συγκί-

8. Τοῦ ἁγίου Ἰω(άννου) τοῦ Θεολόγου ἤμουνε στῆ[ν] Κριτσά καὶ ἤβαλα τοὺς ἱερεῖς καὶ ἐλειτουρήσανε, τὸν πα(πᾶ) Γεώργιο Πάγκαλο καὶ τὸν παπᾶ Ἰω(άννη) Πάγκαλο καὶ τὸν πα(πᾶ) Κωσταντῖνο Κοζόρη καὶ τὸν ἱεροδῆξάκονο Διανὸ καὶ τὸν ἱεροδῆξάκονο τὸν ἐδικό μου, καὶ νὰ μᾶς ἀξιώσει ὁ ἅγιος καὶ εἰς χρόνους πολλούς. Ἔπειτα ἐμίσεινα μὲ τὸ Ζουμπούλι καὶ ἐπῆγαμε τὸ βράδι [σ]τῆ Βρύσες.

141

12. Τὴν ὀπισθεν Κυριακὴν, Μαΐου 9, ἐρήκαμε τὸ ἐγγόνι μου τὸν Κωσταντῖνο [σ]τῆ Βρύσες στῇ[ς] ἀδελφῆς μου καὶ ἤλθαμε τὸ βράδι καὶ ἐμείναμε στὸ[ν] Κου[μ]πέ⁹ καὶ τὸ πορὸ ἤλθαμε στὸ Κάστρο.

14. Τὸ βράδι εἶδον ὄραμα ὥσάν νὰ εἶχαμεν ἄθσανρον προπατορικὸν καὶ σὺν νὰ τὸν ἤῳρηκε κανένα ἀπὸ τὰ θηλυκά μου παιδιὰ ἢ ἀπὸ τὰ ἀδελφία μου, ὥσάν τὸ Λενιὸ ἢ ὥσάν νὰ ἦτον ἡ θυγάτηρ μου τὸ Καλλιὸν ἔπειτα τῆς τὸν ἤκλεψε κανεὶς ὥσάν νὰ ἦτορε ἡ Ζαμπιά, ὅπου ἤκλεψε τοῦ Μανολιὸ τὰ χρ(ό)σα ἢ ὥσάν νὰ ἦτορε ὁ ἴδιος [ν]ταβὰς καὶ ἐξευνοῦσαμε νὰ τὰ βοῦμε κατὰ τὸ μέρος τοῦ Κλωντζανοῦ καὶ γυρεύοντας καὶ τὸ παιδί, ὅπου τότε πρωτοβοῶκε, ἐξεύρουν καὶ ἐγὼ καὶ ἀτερίζοντας εἶδον εἰς τοῦ πα(πᾶ) Ματθαίου τὴν σκυιὰ καὶ ἐκρέμουντον μιὰ κασελοπούλα καὶ ἐχάρηκα, ὅτι ἦτορε ὁ χαϊμένος ἄθσανρος, καὶ ἀνοίγοντάς τον ἐμπροσθεν εἰς τὴν πόρτα τοῦ σιάβλου καὶ εἶχε μέσα παλαιὰ βιβλία ὥσάν Τριώδια, Μηραῖα καὶ Παρακλήτικῇ καὶ βγάνοντας μιὰ πατωσὰ βιβλία, ἦτορε τὸ κασελάκι ἀπὸ κεῖ καὶ κάτω γεμάτο χρυσίον καθαρὸν ὥσάν κλαποντανὶ κίλια κίλια¹⁰ καὶ ἐχάρηκα καὶ ὥσάν νὰ εἶχε καὶ ὁ κλέπτης μερικὸ κο[ν]τεμένο¹¹ καὶ ὥσάν νὰ ἦκαμε διάκριση καὶ δὲν τὸ πῆρε ὅλο, ἀλλὰ τὸ κρέμασε μὲ μιὰ καινούργια βορολιά εἰς τὴν σκυιὰ, τάχατες διὰ νὰ τὸ βοῦμε καὶ ἤλεγα μὲ τὸ ροῦν μου, ὅτι ἀπὸ τὴ βορολιά ὅπως γνωρίζετῃ ὁ κλέπτης. Ἔπειτα ἤβαλα πάλι τὰ βιβλία εἰς τὴν κασέλα καὶ ἐσκέπασα τὸ χρυσίον καὶ ἤριξα μέσα καὶ δυ[ὸ] πέτρες ὀκαδιάρικες καὶ ἐδὴς ἔφταξε ἡ μητέρα μου καὶ ἐκάναμε ὁμιλία περὶ τοῦ ἄθσανρου καὶ ἐξέπρησα.

νηση, μὲ τὰ ὁποῖα ἐκθέτει συνήθως ὁ Κοζ. τίς ὀχεῖες καὶ τίς γέννες τῆς φοράδας του—ἀντίθετα πρὸς τὴν ξηρότητα, ποὺ χαρακτηρίζει τίς σημειώσεις τίς σχετιζέες μὲ τὴ γέννηση τῶν ἐγγονιῶν του.

⁹) Οἱ κουμπέδες, μὲ τὴν ἔννοια ποὺ ἀναφέρεται ἐδῶ ἢ λ., ἦσαν θολωτὰ οἰκοδομήματα κτισμένα σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἔξω ἀπὸ τὰ Κάστρα καὶ χρησίμευαν γιὰ τὴ διανυχτέρευση τῶν ὁδοιπόρων, ποὺ δὲ θὰ πρὸφθαναν ἀνοιχτές τίς πόρτες τοῦ τείχους. Ἐξω ἀπὸ τὸ Μεγάλον Κάστρο ἦσαν τρεῖς κουμπέδες (ἀντίστοιχοι στίς τρεῖς πόρτες): ὁ ἕνας δυτικὰ μεταξὺ Τυλίσου καὶ Γάξι, ὁ ἄλλος νοτικὰ κοντὰ στὴν Κεραλιά Καμάρα (γνωστός σήμερα ὡς Κορώνη Μαγαράς) καὶ ὁ τρίτος ἀνατολικὰ κοντὰ στὸν Καρτερό. Σήμερα σώζονται καὶ οἱ τρεῖς.

¹⁰) Δὲν γνωρίζω τὴ σημασία τῆς φράσεως.

¹¹) Τὸ ρ. κοινεύω = κρατῶ, φυλάσσω.

20. Ἦρθε τὸ παπόρι.

25. Εἶδα τὸν λογαριασμό τοῦ λαδιοῦ· τῇ Κυριακῇ τὸ ἑμιούρι δκ. 5692, τοῦ Κρούστα 280, [τῇ] Πρίνας 1008, τοῦ Νιστριώνου 694 [τὸ δλον] 7674.

26. Ξημερώματα εἰς τὰς 9½ ὥρας ἐγέννησε ἡ Ζαχαρένια Κοζυρο-ροπούλα τὸν υἱὸν τῆς τὸν Ἰω(άννην)¹². . . .

Ἰουνίου

4 [ἡμ.] στ'. Ἐφυγε ἡ Ροβιθομαρία ἀπὸ τὸ χάφι.

5. Ἦστειλε ὁ Πέτρος τοῦ Τεφε[ρ]τὰρ-ἐφέντη μὲ τὸ[ν] Περοβολα-ράκη βότυρο σαφὶ δκ. 60

6. Ἦφερε ὁ σαις¹³ τὴ Ροβιθομαρία καὶ τοῦ ἔδωσα γρ. 30.

9. Ἦφερε ὁ Μανολάκης, ὁ Γεραπετοίτης σύμβουλος, τῇ[ν] Που-λήνα καὶ ἤδωκε ἀριτζίαλι διὰ τὸ Μανολιὸ Πάγκαλο γὰ τοῦ πάρουν τὰ 18 πονγγιὰ γτιρά, ὅπου τοῦ ἔβγαλε ἡ Πουλήνα, καὶ εὐθὺς ἐγράψανε γὰ τότε φέρουνε, γὰ τότε βάλουνε χάφι.

18. Ἐβλεπον κάποιον ὑποτιασόμενον εἰς τὸν ἡγεμόνα καὶ ὥσάν γὰ ἐκαταδικάσθῃ εἰς θάνατον· καὶ ὁ κατάδικος ἔβγαλε τὸ σπαθίον του καὶ μὲ τὸ ἐγκρίσει, γὰ τοῦ κόψω τὸ κεφάλι, καὶ κτυπώντας τον 3 φορὲς δὲν τοῦ τὸ ἔκοψα· καὶ ἐκεῖ ἐπαρστέκοντον κάποιος σύνδουλός του καὶ εἶπα εἰς τὸν κατάδικον· «πρόσταξε τὸν σύνδουλόν σου γὰ τὸ κόψει». Καὶ ὁ σύνδουλος ἄνοιξε ἓνα [ν]τολάπι καὶ ἔβγαλε ἓνα σατίρι¹⁴ καὶ τὸν ἐκτίπησε 3 καί, γοργό¹⁵ ὅπου τὸν ἐτελείωνε, ἐμίσειρα γὰ μὴν ἴδῃ τὴν σφαγὴν του, πληρὴ μὲ πῆρε ὁ φόβος τοῦ ἡγεμόνος καὶ πάντα ἐκρόβγουν¹⁶ καὶ πάντα μὲ ἔβρισκαν, πληρὴ δὲν ἐπείραξε κανεῖς.

27. Ἐγίτασε ὁ Μουσταφά-Πασιὰς ἀπὸ τὸ Πέθμερος ὥρα ἕξτη τῆς ἡμέρας

Ἰουλίου[ν]

1 [ἡμ.] ε'. Εἰς τὰς 9 ὥρας τῆς ἡμέρας ἀριβάρισε ὁ Ἀντιβασιλέας Αἰγύπτου εἰς τὴν Κορήτη, εἰς τὴν Κάντζα¹⁷, καὶ εἰς τὰς 11 ὥρας ἐπῆγε εἰς τὴν Ρογιά, διὰ γὰ τελειώσει ἡ κορυφοντίνα του.

¹² Ἡ Ζαχαρένια, κόρη τοῦ Κοζύρη, εἶχε παντρευτῇ τὸ Ζαχαρία Πασχα-λιάκη ἀπὸ τὸ γ. Ἀβδοῦ (Τ.Α.Η. 253α, 9).

¹³ Ταχυδρόμος, κλητήρας.

¹⁴ Πλατὺ καὶ βαρὺ μαχαίρι.

¹⁵ Σχεδόν.

¹⁶ Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ ὄνειρο τοῦτο τοῦ Κοζ. γὰ τὸ φόβον ποὺ ἐνέ-πνεε ὁ Μουσταφά-Πασὰς στοὺς συμβούλους (πβλ. P a s h l e y, XXVIII : « . . . no councillor ventured to give an opinion at the council-board : they merely expressed their assent to the wishes of the President »).

¹⁷ Ὁ σ' ὁπὸς τῆς ἀφίξεως τοῦ Μεχμέτ-Ἀλή εἰς τὴν Κορήτη, γράφει ὁ Ψιλά-

6. Ἐπῆγανε στή Ρογδιά οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ τὸ Συμβούλιον καὶ οἱ Ἀχιερεῖς καὶ τὸν ἐχαιρέτισαν· ἔπειτα εἰς τὴν πρώτη ὥρα τῆς ἡμέρας ἐμίσεψε τοῦ Ἀντιβασιλέα τὸ παιδί μαζί με τὸ Συμβούλιον καὶ ἤρθανε στὸ Κάστρο· καὶ εἰς τὰς 11 ὥρας ἐ[μ]πῆκε καὶ ὁ Ἀντιβασιλέας στὸ Κάστρο.

10. Ἐπῆγε ὁ Ἀντιβασιλέας εἰς τὰς Ἀρχάνες.

12. Ἦλθε ὁ Κωνσταντῖνος ἀπὸ τῆς Βούσας.

17. Ἦλθε ὁ Ἀντιβασιλέας ἀπὸ τῆς Ἀρχάνες.

20. Ἐλαβε διορία ἡ Πουλῆνα 10 ἡμέρες νὰ φέρει μάρτυρες.

21. Ἐμίσεψε ὁ Μανολῖος διὰ τῆ[ν] Κριτζά.

22. Ἐδωσε ἡ Ζα[μ]πιά ἀριτζιχάλι καὶ τῆ[ν] τὸ σκίσανε . . .

144 29. Ἐμίσεψε ὁ Ἀντιβασιλέας μετὰ τὰ καράβια του εἰς τὰς 10 ὥρας τῆς ἡμέρας διὰ τὰ Χανιά*.

[Συνεχίζεται στὸ ἐπόμενο τεῦχος]

MEN. Γ. ΠΑΡΛΑΜΑΣ

κίς, ἦταν «νὰ πείσῃ τοὺς Χριστιανοὺς νὰ δεχθῶσι τὴν μεταβολὴν τῆς φορολογίας». (Ψιλ. Γ. 772-73) ἀντίθετα ὁ Σταυράκις βεβαιώνει, ὅτι ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆς «ἐπισκερθεὶς αὐτοπροσώπως δις τὴν νῆσον, κατ' Ἀγίουστον τοῦ 1833 καὶ κατὰ τὸ 1837, συνετέλεσε διὰ τῆς παρουσίας του εἰς τὴν ἐπίρρωσιν τῶν πρὸς ἐξαρχισμὸν τῶν ὀντως προοδευτικῶν μέτρων αὐτοῦ . . . καταβληθειῶν προσπάθειων» (Σταυρ. 158· γιὰ τὸν τρόπο, ποὺ κρίνει ὁ Σταυράκις τὴν Αἰγυπτιακὴ Κατοχὴ βλ. σημ. 19 τῆς Εἰσαγωγῆς). Πιθανώτερο φαίνεται ὅτι ἡ ἀφιξη τοῦ Ἀντιβασιλέως σχετίζεται μετὰ τὸν ἐπικείμενο Τουρκοαἰγυπτιακὸ πόλεμο, ποὺ ἤδη ἐφαίνετο ἀναπόφευκτος· βλ. Politis XI,Γ: «La guerre entre le Sultan et le vice-roi semblait en effet inévitable. Le premier . . . dès 1837 il grossit peu à peu l'armée . . . Mohamet Aly se prépara de son côté à repousser l'attaque». Ἡ παγίωση τοῦ καθεστώτος στὴν πάντα ἐπικίνδυνη Κρήτη καὶ ἡ ὁργάνωση νέων μεθόδων πλουτισμοῦ τοῦ θησαυροφυλακίου του ἦταν, νομίζω, μὴ ἀπὸ τίς ἀναγκαστικὰς προπαρασκευὰς τοῦ Μεχμέτ-Ἀλῆ. Θεωρῶ σκόπιμο νὰ σημειώσω ἐδῶ, ὅτι στὸ ἀνέκδοτο Σημειωματῆριον τοῦ Στ. Νικολετᾶκη (χειρόγραφ. ὑπ' ἀριθ. 23 τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Μ.Π., σ. 4) ὑπάρχουν οἱ ἐξῆς σημειώσεις, σχετικὲς μετὰ τίς ἐπισκέψεις τοῦ Ἀντιβασιλέως στὴν Κρήτη: «1835. Ἦλθεν ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆς Πασᾶς ἀπὸ τὴν Ἀἴγυπτον καὶ ἔκαμε καραντῖναν εἰς τὴν Ρογδιάν . . . 1837. Ἦλθεν πάλιν ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆς . . .». Οἱ δύο αὐτὲς σημειώσεις, μὴ πού δὲ μαρτυροῦνται στὸ Ἡμερολόγιον, πρέπει νὰ χρησιμοποιηθοῦν μετὰ πολλὴ ἐπιφύλαξη.

* Τὸ Ἀρβανιτοχώρι, στὸ ὁποῖο ἀναφέρεται τὸ ὑπόμν. 52 [1832], εἶναι χωριὸ τῆς Κάσου.